

วารสารมนุษยวิชาการ

JOURNAL OF ACADEMIC HUMANITIES

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2568) Vol. 2 No. 1 (January-March 2025)
ISSN: 3088-2400 (Online)

พัฒนาสร้างสรรค์ บริการวิชาการแก่สังคม

ISSN: 3088-2400 (Online)

วารสารมนุษยวิชาการ

JOURNAL OF ACADEMIC HUMANITIES

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2568)

Vol. 2 No. 1 (January-March 2025)

วัตถุประสงค์ (Aims and Scope)

วารสารมนุษยวิชาการเป็นวารสารบริการวิชาการแก่สังคม ภายใต้การบริหารจัดการของ ศูนย์มนุษยวิชาการทางศาสนา วัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ ประกอบด้วย 1) เพื่อให้บริการความรู้เกี่ยวกับ ศาสนพิธีกรรมแก่สังคม 2) เพื่อประกอบพิธีวัฒนธรรมความเชื่อโบราณด้านฤกษ์พิธี/การสู่ขวัญ 3) เพื่อเผยแพร่ องค์ความรู้มานุษยวิทยาด้านบทความทางวิชาการ

สำหรับการจัดทำวารสารวิชาการ ทางศูนย์ฯ ได้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อเผยแพร่ผลงานทาง วิชาการและองค์ความรู้ด้านการวิจัยของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต/นักศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงาน ทั่วไป 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเรียนการสอนและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต/นักศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานทั่วไป 3) เพื่อสร้างความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างบุคลากร หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน

ขอบเขตเนื้อหาที่วารสารเปิดรับ ได้แก่ 1) ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา 2) ด้านรัฐศาสตร์และรัฐ ประศาสนศาสตร์ 3) ด้านศึกษาศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาในรูปแบบการปกปิดชื่อผู้ประเมินและผู้เขียน (Double-blind Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับ พิจารณาต้นฉบับของนักวิจัย นักวิชาการ นักเขียน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงนักวิจัย นักวิชาการและนักเขียนอิสระทั่วไป

วารสารได้กำหนดตีพิมพ์ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากกองบรรณาธิการหรือ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารมนุษยวิชาการ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารมนุษยวิชาการ

ที่ปรึกษา (Advisors)

พระราชเมธีวชิรดิลก, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
พระอุดมวชิรมณี, ดร.	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสุภัทรสีลโสภณ (สายัณห์ เปมสีโล), ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.หอมหวล บัวระพา	นักวิชาการอิสระ
รศ. ดร.สุวิญ รักษ์ตย์	บัณฑิตวิทยาลัยวชิรญาณวโรรส มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ. ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	บัณฑิตวิทยาลัยวชิรญาณวโรรส มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ. ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ. ดร.บรรจบ ปิยมาตย์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บรรณาธิการบริหาร (Editor-in-Chief)

อาจารย์ ดร.กฤตสุชิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัยวชิรญาณวโรรส มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
---------------------------	---

รองบรรณาธิการบริหาร (Associate Editor-in-Chief)

อาจารย์ ดร. สุรัชย์ พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
---------------------------	--

หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editorial Board Member)

อาจารย์ ดร.สิริพร ครองชีพ	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
---------------------------	--

กองบรรณาธิการ (Editorial Board Members)

พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ, ผศ. ดร.	บัณฑิตวิทยาลัยวชิรญาณวโรรส มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
--	---

พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ. ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาบุญสุข สุทธิธำณ, ผศ.	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาสันต์ วสันโต	วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
รศ. ดร.ประเวศ อินทองปาน	ข้าราชการบำนาญ
รศ. ดร.ธีรวิทย์ ภิญโญณัฐกานต์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาเขตนครราชสีมา
รศ. ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ. ดร.ประยงค์ จันทร์แดง	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยพะเยา
รศ. ดร.อำพล บุตดาสาร	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รศ. ดร.วินิจ ผาเจริญ	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รศ. ดร.วีระ เลิศสมพร	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผศ. ดร.สมบุรณ์ วัฒนะ	วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ. ดร.ประทีป พิษทองกลาง	คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ. ดร.มนตรี หลินภู	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผศ. ดร.เกษญา ผาทอง	คณะสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.ธีรต์มภ์ แสงแก้ว	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ. ดร.สยาม ราชวัตร	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ. ดร.แจ่มจันทร์ ณ กาฬสินธุ์	คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา
	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผศ. ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	คณะพยาบาลศาสตร์ก่อการุณย์
	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผศ.เกรียงศักดิ์ สานะกัง	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
	วิทยาเขตสมุทรสาคร
พ.ต.ท.หญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
อาจารย์ ดร.นิตยา ค้อไผ่	คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา
	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

อาจารย์ ดร.พันธุ์รัช ศรีทิพันธ์ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Lim Hui Ling, Ph.D. Independent Scholar, Singapore

กองจัดการวารสาร (Managers)

นายอุบล ครองชีพ ผู้จัดการ

พระมหาวสันต์ วสันโต นักออกแบบ

นางสาววรรดา ยะชะระ นักบัญชี

ร.ต.อ.หญิง เบส ขวลิขิตปรีชา นิติกร

ร.ต.อ.วุฒิพงษ์ พงศ์ประภาอำไพ นิติกร

เจ้าของ (Owner)

ศูนย์มนุษยวิทยาการทางศาสนา

เลขที่ 257 หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000

โทร. 08 7192 5857, 08 5714 3458, 09 2795 9626

E-mail: journaljah@gmail.com

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารมนุษยวิทยาฉบับนี้ถือเป็นที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2568) ของศูนย์มนุษยวิทยาการทางศาสนา ซึ่งประกอบด้วยบทความวิชาการ 5 เรื่อง ได้แก่

1) ความเป็นเหตุเป็นผลกับการแพร่กระจายของข้อมูลเทียม: มุมมองเชิงพุทธปรัชญาเถรวาทในยุคดิจิทัล เขียนโดยพระณรงค์ สุภทโท พระอนันต์ อาสโภ และพระสุริยน นริสสโร เป็นการศึกษาการแพร่กระจายของข้อมูลเทียมในยุคดิจิทัล โดยได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยหลักไตรสิกขาและเสนอองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาแบบพุทธปรัชญา การเสนอภูมิคุ้มกันทางปัญญาแบบพุทธปรัชญา การนิยามเจตนาในฐานะเครื่องมือวิเคราะห์จริยธรรมดิจิทัลและการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกในโลกดิจิทัล

2) กระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน เขียนโดยพระมหาวสันต์ วสันโต (พลเสน) บทความนี้นำเสนอทัศนคติของเด็กไทยที่มีต่อพระสงฆ์ ทั้งเคารพศรัทธาและเคลือบแคลงสงสัยในประเด็นข่าวสารด้านลบและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมสังคม เด็กเยาวชนจึงแสดงความคิดเห็นด้วยทัศนะส่วนตัวต่อพระสงฆ์อย่างตรงไปตรงมา ดังปรากฏการณ์การแสดงออกในโซเชียลต่าง ๆ มากขึ้น

3) ฮวงจุ้ย: แนวคิดความเชื่อหรือความจริง เขียนโดยสัญญา กลัดงาม และอริสา สายศรีโกศล บทความนี้นำเสนอประวัติของฮวงจุ้ยที่เกิดจากการสังเกตสภาพแวดล้อมของมนุษย์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ฮวงจุ้ยจึงเป็นศาสตร์ที่ศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและพลังงานจักรวาลที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์ เพื่อปรับปรุงดวงชะตาและความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับพลังงานที่ดีและเกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

4) การบริหารจัดการพระพุทธศาสนาในอาเซียน: กรณีศึกษาวัดอานันทเมตตยาราม ประเทศสิงคโปร์ เขียนโดยพระปลัดระพิน พุทธิสาโร วัดอานันทเมตตยารามเป็นไทยวัดพุทธเถรวาทที่บริหารจัดการโดยพระสงฆ์จากประเทศไทย อันเป็นศูนย์กลางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในรูปของสมัชชาสงฆ์ไทยในสิงคโปร์ แนวทางการบริหารวัดไทยแห่งนี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ภาษาและกฎหมายเป็นอย่างมาก

5) เต้านม: มายา หน้าที่ ความจริงและสิทธิทางเพศ เขียนโดยดิเรก ด้วงลอย พระปลัดระพิน พุทธิสาโร และมัลลิกา ภูมะธน บทความนี้ได้วิเคราะห์มิติการสื่อสารทางสาธารณะในประเด็นที่สัมพันธ์กับการเมืองเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเต้านมถูกนิยามถึงบทบาทและหน้าที่อันจะพึงเกิดขึ้น ซึ่งสะท้อนสถานะความเป็นเพศ บทบาทของผู้หญิงในความเป็นภรรยาที่ดูย้อนแย้งในประเด็นทางการเมืองหรือการปล่อยวางเพื่อแสวงหาคูณค่าแท้ของชีวิตเป็นอย่างมาก

บทความเหล่านี้เชื่อว่า จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านและสามารถนำไปต่อยอดความรู้ในแวดวงวิชาการทางพุทธศาสนา ในนามบรรณาธิการวารสารขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่นำบทความมาตีพิมพ์ในครั้งนี้ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่เสียสละเวลาในการพิจารณาถ้อยแถลงบทความจนสำเร็จออกมาสู่สายตาผู้อ่านในฉบับนี้

อาจารย์ ดร.กฤตสุชิน พลเสน

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ (Content)

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ	ก
สารบัญ	ข
บทความวิชาการ (Academic Articles)	
• ความเป็นเหตุเป็นผลกับการแพร่กระจายของข้อมูลเทียม: มุมมองเชิงพุทธปรัชญาเถรวาทในยุคดิจิทัล ▪ พระณรงค์ สุภทโท (สายสุข), พระอนันต์ อาสโภ (สุริยา), พระสุริย นริสสร (ผิงผาย)	1-11
Causality and the Spread of Misinformation: Theravāda Buddhist Philosophical Perspective in the Digital Age	
▪ Phra Narong Suphatto (Saysook), Phra Anan Asapho (Suriya), Phra Suriyon Narissaro (Phuengphai)	
• กระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน ▪ พระมหาวสันต์ วสันโต (พลเสน)	12-22
Thai Children's Current Paradigms Regarding Buddhist Monks	
▪ Phramaha Wasan Wasanto (Ponsen)	
• ฮวงจุ้ย: แนวคิดความเชื่อหรือความจริง ▪ สัณญา กลัดงาม, อริสา สายศรีโกศล	23-32
Feng Shui: Concept, Belief or Reality	
▪ Sanya Klund-ngam, Arisa Saisrikosol	
• การบริหารจัดการพระพุทธศาสนาในอาเซียน: กรณีศึกษาวัดอานันทเมตยาราม ประเทศสิงคโปร์ ▪ พระปลัดระพิน พุทธิสาโร	33-47
Management of Buddhism in ASEAN: Case Study of Wat Ananda Metyarama, Singapore	
▪ Phrapalad Raphin Buddhiso	
• เต้านม: มายา หน้าที ความจริงและสิทธิทางเพศ ▪ ดิเรก ตัวลอย, พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, มัลลิกา ภูมะธน	48-61
Buddhist Breast Myths: Illusion, Duty, Truth, and Sexual Rights	

- Direk Duangloy, Phrapalad Raphin Buddhiso, Mallika Phumathon

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	(1-13)
แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยวิชาการ	(14)
แบบฟอร์มการเขียนบทความในวารสารมนุษยวิชาการ	(15-21)

Academic Article:

Received: 2025-01-02;

Revised: 2025-02-20;

Accepted: 2025-02-25.

ความเป็นเหตุเป็นผลกับการแพร่กระจายของข้อมูลเทียม:

มุมมองเชิงพุทธปรัชญาเถรวาทในยุคดิจิทัล

Causality and the Spread of Misinformation:

Theravāda Buddhist Philosophical Perspective in the Digital Age

พระณรงค์ สุภทโท (สายสุข)*¹, พระอนันต์ อาสโภ (สุริยา)², พระสุริยน นริสสร (ผึ่งผาย)³Phra Narong Suphatto (Saysook)¹, Phra Anan Asapho (Suriya)²,Phra Suriyon Narissaro (Phuengphai)³

วัดนครอินทร์ จังหวัดนนทบุรี

Wat Nakhon-in, Nonthaburi Province

First/Corresponding Author, E-mail: narongsaysook@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นเหตุเป็นผลหรือปัจจัยสมุปบาทในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแพร่กระจายของข้อมูลเทียมในยุคดิจิทัล จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลเทียมมีสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากแต่เป็นผลของเหตุปัจจัยที่ซับซ้อน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดของพุทธปรัชญาจะพบรากฐานสำคัญ คือ อวิชชา อันเป็นจุดเริ่มต้นของวัฏสงสารในหลักปัจจัยสมุปบาท ข้อมูลเทียมแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล เนื่องจากผู้คนมีแนวโน้มในการเชื่อข้อมูลที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและอารมณ์ของตนเองมากกว่าการใช้เหตุผล ซึ่งพุทธปรัชญาเรียกว่า อุปาทาน คือ การยึดมั่นในข้อมูล นอกจากนี้ เจตนาซึ่งเป็นแก่นของกรรมในพุทธปรัชญายังเป็นแรงผลักดันให้เกิดการส่งต่อข้อมูลอย่างมีนัย บางครั้งผู้สร้างข้อมูลไม่ได้มีเจตนาร้าย แต่การกระทำโดยขาดสติและปัญญาก็นำไปสู่ความผิดพลาดได้ บทความนี้จึงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยการนำไตรสิกขามาเป็นแนวทางพัฒนาด้านสำหรับผู้บริโภคและผู้ผลิตข้อมูล หากฝึกฝนตนจนเกิดสมาธิปัญญาแล้ว ผู้ใช้จะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางข้อมูล มีการรับรู้ที่ถูกต้องและไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลลวงได้ง่าย จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ใน 5 ประเด็น คือ 1) การขยายขอบเขตการประยุกต์ใช้ปัจจัยสมุปบาทสู่โลกดิจิทัล 2) แนวคิดอวิชชาในยุคดิจิทัล 3) การเสนอภูมิคุ้มกันทางปัญญาแบบพุทธปรัชญา 4) การนิยามเจตนาในฐานะเครื่องมือวิเคราะห์จริยธรรมดิจิทัล และ 5) การเผยแพร่ธรรมะเชิงรุกในโลกดิจิทัล

คำสำคัญ: ความเป็นเหตุเป็นผล, ข้อมูลเทียม, พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

This article aims to study the causality or dependent origination in Theravāda Buddhist philosophy and the spread of fake information in the digital age. The study found

that fake information does not happen by chance but is the result of complex causal factors. When considering through the framework of Buddhist philosophy, the important foundation is ignorance, which is the starting point of the cycle of rebirth in the principle of dependent origination. Fake information spreads quickly in the digital age because people tend to believe information consistent with their own opinions and emotions more than using reason, which Buddhist philosophy calls Upadana, which is clinging to information. In addition, intention, which is the core of karma in Buddhist philosophy, is also the driving force for the meaningful sharing of information. Sometimes, the creator does not have malicious intentions, but acting without mindfulness and wisdom can lead to mistakes. Therefore, this article proposes a solution to the problem by using the Threefold Training as a guideline for self-development for consumers and producers of information. If they train themselves until they have the right view, media users will be able to build information immunity, have correct perception, and not easily fall victim to fake information. This study reveals new knowledge in five areas: 1) expanding the scope of application of Paticcasamuppada to the digital world, 2) the concept of ignorance in the digital age, 3) proposing intellectual immunity in the form of Buddhist philosophy, 4) defining intention as a tool for analyzing digital ethics, and 5) proactive dissemination of Dharma in the digital world.

Keywords: Causality, Misinformation, Theravāda Buddhist Philosophy

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลก การสื่อสารข้อมูลได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ส่งผลให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและรวดเร็วอย่างไม่เคยมีมาก่อน อย่างไรก็ตาม ความสะดวกดังกล่าวกลับกลายเป็นดาบสองคม เพราะท่ามกลางข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้มีการแพร่กระจายของ ข้อมูลเทียม (Misinformation) อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถผลิตและส่งต่อข้อมูลได้อย่างไร้ขอบเขต (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2566) ข้อมูลเทียมไม่เพียงส่งผลต่อการตัดสินใจส่วนบุคคล แต่ยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและการเมืองในระดับกว้าง โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ ความขัดแย้งในสังคม การขาดการกลั่นกรองข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณก็จะส่งผลให้เกิดโทษต่อสังคมโดยรวมและแพร่กระจายข้อมูลอย่างรวดเร็ว ปรากฏการณ์นี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการหลงลงประการหนึ่งในพุทธปรัชญา นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับความไม่รู้เท่าทันความจริง ความยึดติดในสิ่งผิด ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหลักธรรมในเรื่องอวิชชา คือ การไม่รู้ความจริง และโมหะ คือ ความหลง การขาดสติในการพิจารณาความจริง แม้หลักอวิชชาหรือโมหะในเชิงโลกุตระธรรมจะกล่าวถึงหลัก

ปฏิบัติเพื่อพ้นจากทุกข์โดยตรง แต่หากพิจารณาในแง่โลกียธรรมหรือการประยุกต์เข้ากับสังคม การเชื่อในข้อมูลเทียมก็อาจเข้าข่ายหลักอวิชชาหรือโมหะในเชิงธรรมประยุกต์ได้

นอกจากนี้แล้ว พุทธปรัชญาเถรวาทยังมีหลักคำสอนเรื่องปัจจุสมุปบาทหรือความเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุปัจจัย (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 26: 89-90) ซึ่งเสนอว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกนี้มีใช้ความบังเอิญ หากแต่มีเงื่อนไขและเหตุปัจจัยประกอบกันอย่างเป็นระบบ ความแพร่กระจายของข้อมูลเทียมก็เช่นกันย่อมเกิดขึ้นจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกจิตใจมนุษย์ ได้แก่ ความอยากรู้ ความหลง ความยึดมั่น หรือความกลัวแนวคิดเรื่องเหตุและผลนี้สามารถนำมาวิเคราะห์การรับรู้และพฤติกรรมของผู้บริโภคสื่อในสังคมออนไลน์ได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อพิจารณาถึงกระบวนการรู้คิดของมนุษย์พบว่า มักตอบสนองต่อข้อมูลด้วยอารมณ์มากกว่าปัญญา ซึ่งตรงหลักปัจจุสมุปบาทที่เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างอวิชชา ความรู้สึกรยึดมั่นและการกระทำอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคข้อมูลกลายเป็นวงจรที่ยากจะเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ พฤติกรรมการส่งต่อข้อมูลที่ไม่กลั่นกรองยังเกี่ยวข้องกับอุปาทานหรือความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่สอดคล้องกับตนเองมากกว่าความจริง การใช้เทคโนโลยีโดยขาดหลักธรรมประจำใจย่อมนำไปสู่การเสพติดและการหลงเชื่อโดยไม่ตั้งคำถาม ดังนั้น พุทธปรัชญาจึงเสนอหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 34: 480) เป็นเครื่องมือสำหรับการฝึกตน ทั้งด้านกาย วาจาและจิตในยุคเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสติและการพิจารณาอย่างมีเหตุผลเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลลวง รวมทั้งการฝึกสมาธิหรือความเห็นที่ถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อและการสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดในระดับจิตใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พุทธปรัชญาเถรวาทจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ระบบศาสนาในเชิงจารีต แต่ยังสามารถทำหน้าที่เป็นระบบคิดที่มีศักยภาพในการวิเคราะห์ ป้องกันและบรรเทาผลกระทบของข้อมูลเทียมในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างเป็นเหตุเป็นผลและสอดคล้องกับบริบทร่วมสมัย

ความหมายและปัญหาของข้อมูลเทียมในยุคดิจิทัล

โลกยุคดิจิทัลเปิดโอกาสให้มนุษย์เข้าถึงข้อมูลจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วผ่านอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดภาวะท่วมท้นของข้อมูล (Information Overload) ซึ่งทำให้แยกแยะข้อมูลจริงกับข้อมูลเทียมได้ยากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลเหล่านั้นแฝงด้วยอคติหรือความเอนเอียงสำหรับความหมายและปัญหาของข้อมูลเทียมสามารถประมวลให้เห็นลักษณะสำคัญได้ (พรรษาสิริ กุหลาบ, 2563; สิริปรณ ใจแก้ว, 2566; ภิรกาญจน์ ไคนุ่นนา, 2567; Kim, 2563) ดังนี้

1. ความหมายของข้อมูลเทียม (Misinformation) หมายถึง ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความจริงโดยไม่มีเจตนาให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ผู้เผยแพร่อาจเข้าใจผิดเองหรือไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน ส่วนข้อมูลบิดเบือนโดยเจตนา (Disinformation) คือ ข้อมูลที่ถูกสร้างหรือดัดแปลงอย่างมีเป้าหมายเพื่อขึ้นนำความคิดหรือทำลายฝ่ายตรงข้าม ในทางพุทธปรัชญาทั้งข้อมูลเทียมและข้อมูลบิดเบือนสามารถเทียบได้กับความหลงผิดจากความจริง ซึ่งหากเป็นความหลงผิดที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องบาปบุญคุณโทษก็อาจ

เป็นความหลงผิดที่เรียกว่า มิจฉาทิฐิได้ ซึ่งเกิดจากอวิชชา (ความไม่รู้แจ้ง) อันเป็นปัจจัยสำคัญใน ปฏิจสมุปบาทที่ทำให้เกิดกระบวนการของความทุกข์และการยึดถือในสิ่งที่ไม่เป็นจริง ข้อมูลเทียมในยุคดิจิทัล ไม่จำกัดเฉพาะข่าวปลอม (Fake News) แต่รวมถึงข้อความที่คลาดเคลื่อนจากความจริง วากรรมที่กล่าวนำ ให้เกิดความเห็นที่ไม่มีมูลหรือข้อเท็จจริง เช่น การตีความหรือการอ้างอิงคำสอนผิดจากคำสอนดั้งเดิมของ พระศาสดา การบิดเบือนข้อมูลทางวิชาการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ฯลฯ

2. ลักษณะและกลไกการแพร่กระจายผ่านโซเชียลมีเดีย กลไกสำคัญของการแพร่กระจายข้อมูลเทียม ในยุคนี้ คือ อัลกอริทึม (Algorithm) บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ตี๊กต็อก (TikTok) ยูทูบ (YouTube) ฯลฯ ซึ่งจะเลือกนำเสนอข้อมูลที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้ใช้ ทำให้เกิดฟอง ข้อมูล (Filter Bubble) และห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) ที่ผู้ใช้จะพบเจอแต่สิ่งที่ตนเชื่ออยู่แล้วเท่านั้น ลักษณะของข้อมูลเทียมมักเป็นข้อมูลที่กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก เช่น ความกลัว ความโกรธ ความหวัง ฯลฯ ทำให้ผู้คนแชร์ออกไปอย่างรวดเร็วโดยไม่พิจารณาข้อเท็จจริง เนื่องจากกระบวนการรับรู้ของมนุษย์มัก ตอบสนองต่ออารมณ์มากกว่าข้อมูลที่ไม่มีเหตุผล ซึ่งในทางพุทธปรัชญาเปรียบได้กับเวทนา (ความรู้สึก) เช่น ความรู้สึกเป็นสุข เป็นทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ รวมถึงตัณหา (ความอยาก) เช่น ความอยากได้ ความอยากเป็น หรือความอยากไม่มีอยากไม่เป็น เหล่านี้เป็นปัจจัยส่งต่อไปยังอุปาทานและภพ

3. ผลกระทบต่อสังคม จิตสำนึกและการตัดสินใจ ข้อมูลเทียมสร้างผลกระทบในหลายระดับ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม เช่น การตัดสินใจผิดพลาดในเรื่องสุขภาพ การเงินหรือการเมือง อีกทั้งยัง ทำให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ เพราะเมื่อผู้คนเชื่อข้อมูลต่างกันก็จะเห็นต่างและ ไม่สามารถหาข้อสรุปร่วมกันได้ การหลงเชื่อในข้อมูลเทียมสะท้อนถึงการขาดสติและปัญญา ซึ่งเป็นหัวใจของ การปฏิบัติตามไตรสิกขาในพุทธปรัชญา บุคคลที่ไม่มีปัญญาพิจารณาย่อมตกอยู่ใต้อิทธิพลของอารมณ์และ ความคิดเห็นของผู้อื่นโดยขาดวิจยญาณเฉพาะตน หากมองจากมุมจริยธรรมทางพุทธปรัชญาแล้ว การเผยแพร่ข้อมูลเทียมโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ถือเป็นการผิดศีลข้อที่ 4 คือ มุสาวาท ซึ่งไม่เพียงทำลายผู้อื่น เท่านั้น แต่ยังทำลายตนเองโดยทำให้จิตใจตกอยู่ในภาวะสับสน เพราะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ไม่ตรงต่อความ จริง

4. ปัญหาความรู้ผิด ความหลงเชื่อและการขาดเหตุผล ความเห็นผิดหรือมิจฉาทิฐิเกิดจากการขาด ความเข้าใจในธรรมชาติของเหตุและผล ขาดสติในการไตร่ตรองข้อมูลและยึดถือสิ่งที่ผิดว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวงจรแห่งทุกข์ตามหลักปฏิจสมุปบาท พุทธปรัชญาเสนอว่า การพัฒนาปัญญาผ่านสมาธิ การฝึกสติและการรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง เป็นแนวทางที่ช่วยให้บุคคลหลุดพ้นจากความเห็นผิด การมีสัมมาทิฐิจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความจริงในยุคที่ข้อมูลหลากหลายและไม่สามารถ แยกแยะได้ด้วยตาเปล่า ดังนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญา (Intellectual Immunity) จึงต้องเริ่มจากการ เรียนรู้หลักธรรมควบคู่กับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ซึ่งเป็นหนทางที่จะนำไปสู่ การรู้เท่าทันข้อมูลและลดอิทธิพลของข้อมูลเทียมในระดับจิตสำนึก

หลักปฏิจสุมุปาบทและเหตุปัจจัยในพุทธปรัชญาเถรวาท

หลักปฏิจสุมุปาบทเป็นหัวใจของพุทธปรัชญาในการอธิบายการเกิดขึ้นและดับไปของทุกสิ่งในโลก โดยเฉพาะกระบวนการเกิดทุกข์และการดับทุกข์ของมนุษย์ หลักการนี้มีได้เป็นเพียงคำอธิบายเชิงอภิปรัชญา แต่ยังเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมสมัย เช่น การแพร่กระจายของข้อมูลเทียม พฤติกรรมของมนุษย์ในโลกดิจิทัลที่เต็มไปด้วยอิทธิพลของความเชื่อผิดและอคติที่ไร้เหตุผล หลักการสำคัญของปฏิจสุมุปาบทสามารถประมวลให้เห็นโดยภาพรวม ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องเหตุและผลในพุทธปรัชญา หลักเหตุและผลในพุทธปรัชญาไม่ได้เป็นแนวคิดแบบกลไกตายตัว แต่เป็นแนวคิดที่ลึกซึ้งที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของทุกสิ่งในเชิงสัมพันธ์กัน (Interdependent) ทุกสิ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุและปัจจัย ไม่อาจดำรงอยู่โดยลำพังหรือเกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว หลักกรรมและวิถีแห่งการเวียนว่ายตายเกิดล้วนอยู่ภายใต้กฎเหตุผลนี้ เนื่องจากพุทธปรัชญามีได้มองโลกในมิติเดียว แต่เป็นการมองโลกในองค์รวมหรือเงื่อนไขที่หลากหลายรวมกัน กล่าวคือ หนึ่งสิ่งเกิดขึ้นได้เพราะปัจจัยหลายอย่างมาประชุมพร้อมกัน เช่นเดียวกับพฤติกรรมที่แชร์ข้อมูลเทียมที่ไม่ได้เกิดเพราะผู้ใช้ขาดความรู้เพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดจากอารมณ์ความรู้สึก สภาพแวดล้อม ความเชื่อทางสังคม หรือแม้แต่อัลกอริทึมของสื่อดิจิทัล

2. ปฏิจสุมุปาบท (ปัจจัยการเกิดขึ้นร่วมกัน) และการเข้าใจความจริง คำว่า ปฏิจสุมุปาบท แปลว่า ธรรมทั้งหลายอาศัยกันและกันเกิดขึ้น ประกอบด้วยเหตุปัจจัย 12 ประการ ซึ่งเป็นลักษณะของหลักเหตุและผล โดยมีอวิชชาเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลักการนี้เป็นการอธิบายความเป็นไปของชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงจุดจบของชีวิต รวมถึงผลของกรรมที่ทำให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ร่ำไป โดยชี้ให้เห็นว่า ความทุกข์ของมนุษย์เกิดจากกระบวนการที่ซับซ้อนของเหตุปัจจัยที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้สามารถนำมาใช้ในการเข้าใจโลกดิจิทัลได้อย่างลึกซึ้ง เพราะการแพร่กระจายของข้อมูลเทียมมิใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดจากเจตนาเพียงด้านเดียว แต่มีองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความไม่รู้ของผู้ใช้ ความตั้งใจของผู้ผลิต ความร่ำรวยของเนื้อหา กลไกการแพร่กระจายของแพลตฟอร์ม ฯลฯ ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยร่วมกันที่ทำให้ความเห็นผิดกลายเป็นกระแสหลักในสังคม

3. อวิชชา (ความไม่รู้) เป็นจุดตั้งต้นของความหลงผิด อวิชชา หมายถึง ความไม่รู้ในอริยสัจสี่ ไม่รู้ว่าทุกข์เกิดขึ้นได้อย่างไร และไม่รู้ว่าวิธีพ้นจากทุกข์ อวิชชาจึงเป็นหัวหน้าในการยังอกุศลให้เกิด (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 30: 1-2) และเป็นจุดเริ่มต้นของปฏิจสุมุปาบท เมื่อมนุษย์ขาดปัญญาแยกแยะข้อมูลผิดกับข้อมูลถูกไม่ได้ โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลจำนวนมากไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว ยิ่งเป็นการเพิ่มโอกาสให้ข้อมูลเทียมในยุคดิจิทัลแพร่กระจายออกไป โดยอวิชชาไม่ใช่แค่ความไม่รู้ แต่เป็นความเข้าใจผิดที่นำไปสู่พฤติกรรมผิดโดยไม่รู้ตัว เช่น การเชื่อข้อมูลเท็จที่แชร์โดยเพื่อนสนิท การตีความข้อมูลที่ผิดเพี้ยนจากเจตนาเดิม เหล่านี้ล้วนเป็นผลของอวิชชาที่ถูกสะสมในจิตและถูกกระตุ้นผ่านสื่อยุคใหม่

4. การลวงพ้นจากอวิชชาด้วยปัญญา ทางออกจากอวิชชาในพุทธปรัชญา คือ การพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของไตรสิกขาและมรรคมรรคแปด (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 78: 231-251) การมีปัญญาไม่ใช่แค่การรู้ข้อมูล แต่เป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่า อะไรเป็นจริง และอะไรเป็นเพียงมายา

กล่าวถึง สติปัญญาดิจิทัลว่า เป็นการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางจิตใจและจริยธรรมเพื่อรับมือกับความท่วมท้นของข้อมูล การมีสติและปัญญาทำให้ผู้คนสามารถตั้งคำถามกับข้อมูลก่อนเชื่อหรือก่อนแชร์ ซึ่งเป็นการฝึกฝนเพื่อให้มีสัมมาทิฐิหรือความเห็นที่ถูกต้องในโลกแห่งข้อมูลเทียม ดังนั้น การล่องพ้นจากอวิชชาไม่ใช่เพียงการอ่านให้มาก แต่คือ การฝึกจิตให้มีวิจารณ์ญาณและเรียนรู้ตามหลักแห่งเหตุปัจจัยอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์การแพร่กระจายของข้อมูลเทียมด้วยหลักแห่งเหตุปัจจัย

พุทธปรัชญาได้มองปรากฏการณ์ว่า เกิดขึ้นโดยไร้เหตุผล หากแต่มองว่า ทุกสิ่งเกิดจากเหตุและปัจจัยที่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง การแพร่กระจายของข้อมูลเทียมก็เช่นเดียวกัน ไม่ได้เป็นผลจากการกระทำเชิงเดียว หากแต่มีองค์ประกอบซ้อนทับทั้งในระดับจิตวิทยา จริยธรรมและสังคม เมื่อพิจารณาผ่านกรอบปฏิจจสมุปบาทและหลักกรรม จึงสามารถเข้าใจกลไกการแพร่กระจายของข้อมูลเทียมได้อย่างเป็นระบบ เมื่อวิเคราะห์การแพร่กระจายของข้อมูลเทียมด้วยหลักแห่งเหตุปัจจัย สามารถพิจารณาได้ตามประเด็นต่อไปนี้

1. ข้อมูลเทียมเป็นผลจากอวิชชา ตัณหา อุปาทาน เมื่อพิจารณาตามหลักพุทธปรัชญาโดยภาพรวมแล้วจะพบว่า ความทุกข์หรือความหลงผิดทั้งหลายเกิดจากวงจรแห่งเหตุปัจจัยที่เริ่มต้นด้วยอวิชชา (ความไม่รู้) ตามมาด้วยตัณหา (ความอยาก) และอุปาทาน (ความยึดมั่นถือมั่น) (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 68: 442) ซึ่งรวมกันเป็นกระบวนการที่หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผยแพร่ข้อมูลผิดโดยไม่รู้ตัวหรือแม้แต่โดยเจตนา อวิชชาจึงทำให้บุคคลไม่เข้าใจความจริงของโลก ขณะที่ตัณหาทำให้เกิดแรงกระตุ้นภายใน เช่น ความอยากมีส่วนร่วม อยากโดดเด่นหรืออยากให้ข้อมูลของตนแพร่หลาย ส่วนอุปาทาน คือ การยึดถือความคิดของตนว่า ถูกเสมอ ทำให้ไม่ยอมรับข้อมูลที่ขัดแย้ง แม้จะมีเหตุผลหรือหลักฐานรองรับในสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมเหล่านี้พบได้อย่างชัดเจน เช่น การแชร์ข่าวที่สอดคล้องกับความเชื่อเดิม การปฏิเสธข้อมูลวิทยาศาสตร์ที่ขัดแย้งกับค่านิยมส่วนบุคคล การตอบสนองต่อข้อมูลที่กระตุ้นอารมณ์มากกว่าการใช้เหตุผล ฯลฯ

2. บทบาทของเจตนา (เจตนาเป็นกรรม) ในการกระจายข้อมูลเทียม หลักกรรมในพุทธปรัชญาระบุว่าเจตนา คือ แก่นแท้ของกรรม (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 36: 750) กล่าวคือ การกระทำที่มีเจตนาเบื้องหลังย่อมมีผลทางจริยธรรม เจตนาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ที่กระจายข้อมูลเทียม เพราะเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ แม้ในรูปของการแสดงความคิดเห็นหรือการส่งต่อข้อมูลก็ถือเป็นกรรมที่มีผลต่อผู้อื่น แม้บางคนจะแชร์ข้อมูลเทียมโดยไม่รู้ว่า ผิด แต่หากไม่มีสติหรือปัญญากำกับ ก็ถือว่า ขาดเจตนาที่ดีในการกลั่นกรองก่อนเผยแพร่ ในทางกลับกันผู้ที่ใช้ข้อมูลเพื่อจงใจบิดเบือน เช่น การสร้างข่าวลวงเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม การปลุกปั่นอารมณ์ฝูงชนถือเป็นกรรมหนัก เพราะเจตนามุ่งร้ายส่งผลให้เกิดอกุศลเจตนาและก่อให้เกิดอกุศลวิบากในทั้งระดับบุคคลและสังคม

3. จิตและกระบวนการรับรู้ที่ไม่ผ่านการไตร่ตรองตามหลักธรรม ในกระบวนการของจิตแล้ว มนุษย์รับรู้ข้อมูลผ่านทางวิญญาณ – สัมผัส – เวทนา – ตัณหา ซึ่งเป็นลำดับของการเกิดปฏิกิริยา โดยเฉพาะในสังคมดิจิทัลที่ข้อมูลเข้าถึงจิตอย่างรวดเร็ว ปราศจากการกลั่นกรอง จิตมักตอบสนองต่อเวทนา (ความรู้สึก) มากกว่าเหตุผล เช่น เมื่อรู้สึกโกรธ สะเทือนใจหรือวิตกกังวลก็จะรีบแชร์ข้อมูลโดยไม่ได้พิจารณาว่า จริงหรือไม่

เนื่องจากเป็นกระบวนการรับรู้ที่ไม่ได้ผ่านการพิจารณา (โยนิโสมนสิการ) จึงย่อมนำไปสู่ความหลงได้ และอาจเกิดอันตรายต่อทั้งตนเองและผู้อื่น ดังนั้น การฝึกสติจึงเป็นหนทางสำคัญในการย้อนดูจิตและแยกแยะว่าสิ่งที่รับรู้ นั้นเป็นความจริงหรือเพียงภาพลวง

4. ปัญหาของความหลงตนและการยึดถือข้อมูลที่ตรงกับอัตตา อัตตาหรือความเห็นว่ามีตัวมีตนเป็นรากเหง้าของความหลงในพุทธปรัชญา การยึดถืออัตตาทำให้มนุษย์เลือกเชื่อข้อมูลที่สอดคล้องกับตนเอง และปฏิเสธสิ่งที่ขัดแย้ง แม้ข้อมูลนั้นจะมีเหตุผลรองรับก็ตาม พฤติกรรมนี้สอดคล้องกับสิ่งที่เรียกว่า Confirmation Bias ในจิตวิทยาสมัยใหม่ อันเป็นการยึดติดในตัวตน คือ อุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงความจริง เพราะผู้คนจะพยายามเลือกข้อมูลที่สะท้อนอัตลักษณ์ของตนมากกว่าความถูกต้อง การฝึกให้เห็น อนัตตา หรือการไม่ยึดมั่นถือมั่นในตนเองจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์เปิดใจรับความจริงและสามารถถ่วงถ่วงข้อมูลได้อย่างเป็นธรรม

การประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาในการรับมือกับข้อมูลเทียม

การรับมือกับข้อมูลเทียมไม่สามารถพึ่งเพียงเครื่องมือตรวจสอบข้อเท็จจริงทางเทคโนโลยีได้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยภูมิคุ้มกันทางจิตและปัญญา อันเป็นหัวใจของพุทธปรัชญาเถรวาท การประยุกต์ใช้หลักธรรม เช่น สติ ปัญญา สมาธิ สัมมาทิฐิ ฯลฯ จะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงตนอย่างรู้เท่าทันและไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลเทียมในยุคสื่อดิจิทัล หากพิจารณาการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาในการรับมือข้อมูลเทียมสามารถประมวลหลักการสำคัญได้ ดังนี้

1. สติและวิริยะ: พลังในการหยุดและถ่วงถ่วงข้อมูล สติ หมายถึง การระลึกได้และความตื่นรู้ต่อสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น ไม่หลงตามอารมณ์หรือกระแสข้อมูลที่มากระทบจิตใจ ส่วนวิริยะ คือ ความเพียรอันไม่ย่อท้อในการฝึกตนให้มีความระวังและมั่นคงในการทำความดี โดยสติเป็นเหมือนด่านแรกในการรู้เท่าทันตนเองและเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรม ในบริบทของการใช้โซเชียลมีเดีย สติจะช่วยให้หยุดคิดก่อนแชร์ข้อมูล และวิริยะจะช่วยให้ถ่วงถ่วงอย่างตั้งใจ ไม่ตามใจชั่ววูบ โดยเฉพาะการมีสติบนโลกออนไลน์เป็นทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัลที่จะต้องไม่หลงตามกระแส ไม่สื่อสารด้วยอารมณ์และต้องระมัดระวังจิตใจให้อยู่กับความเป็นจริงได้

2. ปัญญา: การพิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ ปัญญาในทางพุทธปรัชญามีใช้เพียงความรู้จากการศึกษา แต่เป็นการเห็นตามความเป็นจริงและตัดสินใจด้วยความเข้าใจ ปัญญาช่วยให้รู้ว่า ข้อมูลใดถูกหรือผิด และข้อมูลใดเป็นสิ่งที่เชื่อหรือไม่ควรเชื่อ ดังนั้น ปัญญาในพุทธปรัชญาจึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การคิด (จินตตามยปัญญา) การฟัง (สุตมยปัญญา) และการฝึกปฏิบัติ (ภาวนามยปัญญา) (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 16: 162) เมื่อบุคคลใช้ปัญญาอย่างครบถ้วน ย่อมสามารถแยกแยะข้อมูลที่มีอคติหรือมีเจตนาบิดเบือนออกจากข้อเท็จจริงได้ ดังนั้น การมีปัญญาในยุคดิจิทัลจึงรวมถึงทักษะการวิเคราะห์แหล่งที่มาของข้อมูลและการเข้าใจเจตนาของผู้เผยแพร่ข้อมูลด้วย

3. สัมมาทิฐิ: ทัศนะที่ถูกต้องเป็นเกราะป้องกันความหลงผิด สัมมาทิฐิหรือความเห็นถูก คือ องค์แรกในมรรคมีองค์แปดและเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับมือกับข้อมูลเทียม ผู้ที่มีสัมมาทิฐิจะไม่หลงเชื่อ

ข่าวลวงเพราะมีหลักในการพิจารณามีทักษะที่ตั้งอยู่บนเหตุผลและคุณธรรม สัมมาทิฐิจึงเป็นเสมือนแว่นส่องที่ทำให้มองโลกได้อย่างไม่ผิดเพี้ยน เป็นการป้องกันไม่ให้มันเป็นเครื่องมือของผู้ผลิตข้อมูลเทียม เมื่อบุคคลมีสัมมาทิฐิจะเข้าใจว่า ข่าวใดมีความเป็นไปได้ ข่าวใดต้องตรวจสอบและข่าวใดที่ไม่ควรแชร์แม้จะตรงใจ เพราะขัดกับหลักคุณธรรม เช่น ความเมตตา อหิงสา ฯลฯ

4. การฝึกสมาธิและภาวนาเพื่อการรู้เท่าทันจิตในโลกออนไลน์ การฝึกสมาธิและภาวนาช่วยให้จิตมีความมั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามข้อมูลหรือความเข้าใจภายนอก จิตที่มีสมาธิจะไม่ถูกดึงดูดด้วยภาพ วิดีทัศน์หรือถ้อยคำที่กระตุ้นอารมณ์จนเกินควบคุม นอกจากนี้ ยังเป็นการฝึกจิตไม่ซัดส่ายและมีพลังในการจดจ่อกับความจริง โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลถูกออกแบบมาให้หลงไหลและติดตามอย่างต่อเนื่อง จิตที่ฝึกภาวนาจึงเปรียบเสมือนสิ่งคอยยับยั้ง และเฝ้าสังเกตความรู้สึกภายใน เช่น ความอยากแชร์ ความพอใจหรือไม่พอใจต่อข้อมูลที่รับมา ฯลฯ

5. การเผยแพร่ธรรมในโลกดิจิทัลเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิต นอกจากการฝึกตนแล้วการเผยแพร่ธรรมะบนโลกออนไลน์ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมด้วยการนำหลักพุทธธรรมเข้าสู่โลกดิจิทัล เช่น เพจธรรมะ พอดแคสต์ วิดีทัศน์ บทความธรรมะในสื่อสมัยใหม่ การเผยแพร่ธรรมที่เข้าใจง่ายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้ผู้คนมีโอกาสได้รู้จักหลักธรรมเบื้องต้นและเริ่มต้นพัฒนาสติ ปัญญาและความเห็นถูกได้ แม้จะอยู่ท่ามกลางกระแสข้อมูลที่เร่งเร็วและเปี่ยมเบน อันเป็นการเผยแพร่ธรรมผ่านเทคโนโลยีเพื่อให้สังคมเกิดการตื่นรู้หรือกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถาม การไตร่ตรองข้อมูลก่อนที่จะเชื่อตาม

องค์ความรู้ใหม่

จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาทำให้พบองค์ความรู้ที่สามารถประมวลได้ ดังนี้

ประการที่ 1 การขยายขอบเขตการประยุกต์ใช้ปฏิจจสมุปบาทสู่โลกดิจิทัล ด้วยการนำปฏิจจสมุปบาทมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะการแพร่กระจายของข้อมูลเทียม ซึ่งเป็นสิ่งที่ยังไม่มีการกล่าวถึงอย่างครอบคลุมในวรรณกรรมพุทธปรัชญายุคก่อน เช่น การเปรียบเทียบอวิชชา ตัณหา อุปาทานกับพฤติกรรมบนโซเชียลมีเดียได้อย่างสอดคล้องกับกลไกของสื่อ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากประเด็นนี้ คือ ปฏิจจสมุปบาทสามารถใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมการรับรู้และการเผยแพร่ข้อมูลในโลกดิจิทัลได้อย่างมีระบบ

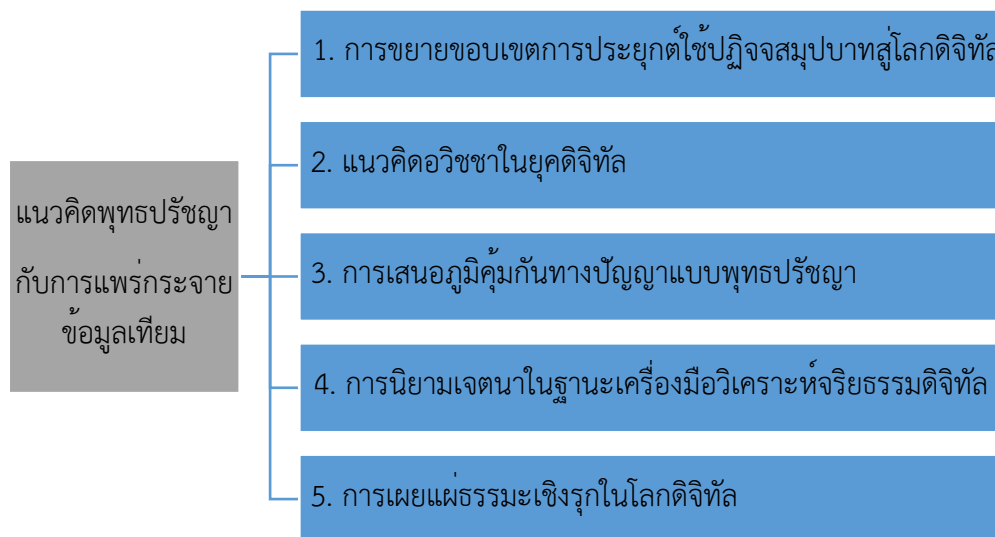
ประการที่ 2 แนวคิดอวิชชาในยุคดิจิทัล เป็นการนำเสนอคำอธิบายเกี่ยวกับอวิชชาในยุคดิจิทัล ซึ่งไม่ได้มีความหมายเพียงความไม่รู้ตามปกติเท่านั้น แต่เป็นความเข้าใจผิดที่ถูกหล่อหลอมโดยข้อมูลลวงซึ่งอาจมาจากระบบอัลกอริทึมหรือความเอนเอียงทางความคิดของผู้ใช้เอง องค์ความรู้ใหม่ในประเด็นนี้ คือ อวิชชาในยุคดิจิทัลเป็นรูปแบบใหม่ของความไม่รู้ที่เกิดจากความเชื่อโดยไม่ตรวจสอบและส่งผลต่อการกระทำทางจริยธรรมในโลกออนไลน์

ประการที่ 3 การเสนอภูมิคุ้มกันทางปัญญาแบบพุทธปรัชญา แนวคิดใหม่ที่เกิดจากการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางปัญญาผ่านไตรสิกขา โดยศีลเป็นการควบคุมพฤติกรรมการสื่อสาร สมาธิเป็นการช่วยให้จิตไม่หวั่นไหวต่อข้อมูลเร้าอารมณ์ และปัญญาเป็นการแยกแยะข้อมูลที่บิดเบือน ทั้งหมดนี้ถือเป็นองค์ประกอบของ

ภูมิคุ้มกันจริยธรรมและปัญญาที่เหมาะสมกับสังคมข้อมูล องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จึงเป็นการนำไตรสิกขาเป็นฐานแนวคิดสำหรับพัฒนาภูมิคุ้มกันทางปัญญาสำหรับผู้บริโภคสื่อในยุคดิจิทัล

ประการที่ 4 การนิยามเจตนาในฐานะเครื่องมือวิเคราะห์จริยธรรมดิจิทัล โดยอิงจากหลักกรรมที่ว่าเจตนาเป็นกรรม แม้ว่าการแชร์ข้อมูลจะไม่มีเจตนาร้าย แต่หากขาดสติและปัญญาก็อาจมีผลทางจริยธรรม องค์ความรู้ใหม่ในประเด็นนี้จึงเป็นเรื่องของเจตนาในการกระทำผ่านสื่อดิจิทัลที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพทางจริยธรรมของผู้ใช้สื่อ ซึ่งควรเป็นดัชนีวิเคราะห์พฤติกรรมออนไลน์

ประการที่ 5 การเผยแพร่ธรรมะเชิงรุกในโลกดิจิทัล เป็นการเผยแพร่ธรรมผ่านสื่อดิจิทัลที่มีใช้เพียงการให้ข้อมูลธรรมะ แต่เป็นลักษณะการกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถาม การไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพื่อสร้างการตื่นรู้อย่างแท้จริง องค์ความรู้ใหม่ในประเด็นนี้จึงเป็นการเผยแพร่ธรรมะเชิงรุกในโลกดิจิทัลเพื่อช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต่อข้อมูลเทียม จากประเด็นทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถสรุปตามภาพดังต่อไปนี้

ภาพ 1 ความเป็นเหตุเป็นผลเชิงพุทธปรัชญากับการแพร่กระจายของข้อมูลเทียม

สรุป

ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลหลั่งไหลอย่างรวดเร็วและไร้ขอบเขต การแพร่กระจายของข้อมูลเทียม (Misinformation) ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก ส่งผลต่อทั้งความคิด ความเชื่อและการตัดสินใจของผู้คน การเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากโดยไม่มีเครื่องมือกลั่นกรองทางจิตและปัญญาเพียงพอ นำไปสู่ภาวะความหลงผิด ความแตกแยกทางความคิดและการตัดสินใจผิดพลาดในระดับสังคม พุทธปรัชญาเถรวาทจึงสามารถเป็นแนวทางที่สำคัญในการเข้าใจและรับมือกับปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านหลักเหตุปัจจัยอย่างเป็นระบบ ข้อมูลเทียมมีลักษณะเฉพาะที่ทำให้แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบนโซเชียลมีเดียที่มีระบบอัลกอริทึมคัดกรองข้อมูลตามพฤติกรรมของผู้ใช้ ทำให้ผู้คนเห็นเฉพาะสิ่งที่ตนเชื่ออยู่แล้ว และถูกปิดกั้นจากข้อมูลที่แตกต่าง ส่งผลให้ผู้ใช้อาจขาดโอกาสในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและมักเชื่อข้อมูลเทียมโดยไม่ตรวจสอบ ที่ร้ายแรงกว่านั้น คือ การยึดมั่นในข้อมูลเทียมจนกลายเป็นอัตลักษณ์

เมื่อพิจารณาผ่านหลักปัจเจกสมุปบาทในพุทธปรัชญา จะเห็นได้ว่า การแพร่กระจายของข้อมูลเทียมมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นผลจากระบบการของเหตุปัจจัยที่ซ้อนทับกันหลายระดับ โดยเริ่มจากอิทธิพลนำไปสู่ต้นเหตุและตามด้วยอุปาทานในข้อมูลที่สอดคล้องกับตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและขาดการไตร่ตรองเชิงเหตุผล เจตนาในการเผยแพร่ข้อมูลเทียมก็เป็นอีกประเด็นที่สำคัญในเชิงพุทธปรัชญา เพราะกรรมเกิดจากเจตนา ไม่ว่าจะโดยรู้หรือไม่รู้ การกระทำที่ขาดสติและปัญญา เช่น การแชร์ข้อมูลผิดพลาดโดยไม่ตรวจสอบเป็นกรรมที่ส่งผลต่อสังคม การพิจารณาเจตนาเบื้องหลังของผู้ใช้สื่อจึงเป็นการเปิดเผยรากของปัญหาทางจริยธรรมดิจิทัลอย่างแท้จริง การรับรู้ของจิตใจที่ไม่ผ่านการไตร่ตรองตามหลักโยนิโสมนสิการเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ข้อมูลเทียมสามารถเจาะเข้าไปในจิตใจของผู้คนได้อย่างง่ายดาย ความเร่งรีบในการบริโภคข้อมูล ผสมกับอารมณ์ที่ถูกกระตุ้นโดยเนื้อหาที่บิดเบือน ทำให้ผู้คนขาดเวลาพิจารณาว่า อะไร คือ ธรรมะ และอะไร คือ อคติ ความหลงตนและการยึดมั่นในอัตตา คือ อุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงความจริง พุทธปรัชญาเสนอแนวทางสำคัญในการรับมือกับข้อมูลเทียมผ่านการพัฒนาตนในมิติของจิตและปัญญา ได้แก่ สติ ซึ่งเป็นพลังในการหยุดคิดก่อนแชร์ วิริยะที่ทำให้เกิดความพยายามในการกลั่นกรองปัญญา กล่าวคือความสามารถในการแยกแยะความจริงจากสิ่งลวง และสมาธิภูมิรู้หรือความเห็นที่ถูกต้องซึ่งทำหน้าที่เป็นกรอบคิดที่มั่นคงไม่เอนเอียงไปกับกระแส การฝึกสมาธิและภาวนายังช่วยเสริมพลังภายในให้จิตสงบ ไม่ถูกรบกวนจากข้อมูลที่มากระทบผ่านช่องทางออนไลน์ บุคคลที่มีสมาธิย่อมสามารถประคองจิตให้เห็นตามความเป็นจริงไม่หลงใหลตามกระแสและมีความมั่นคงทางจิตใจในการใช้ชีวิตดิจิทัลอย่างมีจริยธรรมและมีเหตุผล

นอกจากนี้ การเผยแผ่พระธรรมในโลกออนไลน์เป็นแนวทางเชิงรุกที่สำคัญเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้กับสังคม การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสมัยใหม่ เช่น วิดีโอธรรมะ บทความ บทสนทนา หลักสูตรออนไลน์สามารถเข้าถึงผู้คนได้ทุกช่วงวัยและทำให้หลักพุทธธรรมไม่ถูกจำกัดอยู่แต่ในวัดหรือในชั้นเรียน แต่แทรกซึมไปในทุกช่องทางของชีวิตประจำวัน พุทธปรัชญาเถรวาทมิใช่เพียงศาสตร์เพื่อการหลุดพ้นของปัจเจกเท่านั้น แต่สามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบคิดและแนวทางจริยธรรมในการเผชิญกับปัญหาของสังคมดิจิทัล โดยเฉพาะการรับมือกับข้อมูลเทียมผ่านกระบวนการรู้เท่าทันตน รู้เท่าทันจิตและพัฒนาสติปัญญาดิจิทัลเพื่อสร้างสังคมแห่งสติ ความกรุณาและการรู้เท่าทันอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- พรรษาสิริ กุหลาบ. (2563). แนวทางการจัดการกับการแพร่กระจายข่าวลวง ข้อมูลผิดพลาด และข้อมูลบิดเบือนทางสื่อออนไลน์: องค์ความรู้และบทเรียนจากต่างประเทศ. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*. 24 (3), 7-24.
- ภิกขุญาณ ใค่นุ่นนา. (2567). ความผิดปกติของข้อมูลข่าวสาร: สู่กรอบสหวิทยาการเพื่อการวิจัยและกำหนดนโยบาย. *Journal of Information and Learning*. 35 (1), 147-159.
- มหาหมกุฎราชวิทยาลัย. (2557). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 16, 26, 30, 34, 36, 68, 78*, พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาหมกุฎราชวิทยาลัย.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (21 มีนาคม 2566). *Misinformation Overload การระบาดของข่าวสารจอมปลอม*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Articles/Foresight/Misinformation-Overload.aspx>
- สิริพรรณ ใจแก้ว. (2566). ข่าวปลอม ภัยร้ายใกล้ตัวของผู้ใช้โซเชียลมีเดีย. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. 5 (1), 82-104.
- Kim. (25 ตุลาคม 2563). *ความผิดปกติของข่าวสาร (information disorder) ขณะที่การเมืองไม่ปกติ*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.ianalysed.com/2020/10/information-disorder.html>

Academic Article:

Received: 2025-01-01;

Revised: 2025-02-10;

Accepted: 2025-02-15.

กระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน Thai Children's Current Paradigms Regarding Buddhist Monks

พระมหาวันต์ วสนโต (พลเสน)

Phramaha Wasan Wasanto (Ponsen)

วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

Wat Paknam Bhasicharoen, Bangkok

First/Corresponding Author, E-mail: ws2530@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม โดยเด็กไทยที่กล่าวถึงในที่นี้หมายถึง กลุ่มเยาวชนที่มีช่วงอายุระหว่าง 10–18 ปี ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ การตั้งคำถาม และการสร้างอัตลักษณ์ตนเอง จากการศึกษาพบว่า ทศนคติของเด็กไทยที่มีต่อพระสงฆ์มีความหลากหลาย ตั้งแต่การเคารพศรัทธาอย่างลึกซึ้ง ไปจนถึงความคลางแคลงสงสัยอันเกิดจากข่าวสารด้านลบและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมสังคม ปัญหาหลักที่ปรากฏ คือ เด็กจำนวนหนึ่งรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพระสงฆ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งบางครั้งนำเสนอข้อมูลในลักษณะที่บิดเบือนหรือนำเสนอแต่ด้านลบ ทำให้เกิดภาพจำที่ไม่ถูกต้อง องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการศึกษานี้ คือ 1. สื่อสังคมออนไลน์ 2. ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ 3. กระบวนทัศน์ทางความคิด โดยเห็นได้ว่า เด็กเยาวชนมีกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อออนไลน์ มีการรับข้อมูลแบบใดก็แสดงความคิดเห็นออกแบนั้น มีความเป็นตัวของตัวเองสูงตามไปด้วย ใครจะบังคับให้ทำตามอย่างไร ก็จะถือความคิดของตัวเองเป็นหลักก่อนเสมอ ทำให้เห็นปรากฏการณ์การแสดงออกในโซเชียลมากขึ้น

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์ความคิด, เด็กไทย, พระสงฆ์, การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

Abstract

This article aims to study the perspective of Thai children regarding monks in the present context of social, technological, and cultural changes. The Thai children referred to here are youth aged between 10-18 years, which is a time for learning, questioning, and self-identity formation. The study found that the attitudes of Thai children towards monks are diverse, ranging from deep respect and faith to skepticism arising from negative news and changes in social values. The main issue is that some children receive information about

monks through social media, which sometimes presents distorted information or focuses only on the negative, leading to incorrect perceptions. The new knowledge that emerges from this study includes 1. social media, 2. the image of monks, 3. cognitive paradigms. It is evident that the youth's paradigms change in line with the flow of information received from online media, with their opinions reflecting the type of information they consume. They also exhibit a high degree of individuality, prioritizing their own thoughts first, regardless of external pressures.

Keywords: Paradigm, Thai Children, Buddhist Monk, Social Change

บทนำ

เด็กไทยในบทความนี้ หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 10–18 ปี การกำหนดอายุของเยาวชนแตกต่างกันไปเป็นหลายแบบ เช่น โครงการเรือเยาวชน กำหนดอายุเยาวชนไม่เกิน 30 ปี องค์การสหประชาชาติ กำหนดอายุ 15 ถึง 25 ปีบริบูรณ์ ศาลแพ่งและพาณิชย์ของไทยกำหนดว่า เยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุเกิน 14 ปี บริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งตรงกับคำนิยามในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (กาญจนา นาคสกุล, ม.ป.ป.) และอยู่ระหว่างระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาความคิด ทักษะคิด และคุณค่า ตลอดจนมีความอ่อนไหวต่ออิทธิพลของสังคม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ การอบรมสั่งสอนเด็กในช่วงนี้จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการไปในทิศทางใด

พระสงฆ์นับเป็นเสาหลักทางศีลธรรมและจิตวิญญาณของสังคมไทยมาแต่โบราณ ซึ่งมีปรากฏตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พอศึกษาได้ คือ หลังจากที่พระเจ้าอโศกมหาราชส่งพระสงฆ์จากอินเดียไปประกาศพระพุทธศาสนายังสถานที่ต่าง ๆ ในนั้นปรากฏว่า มีดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งปัจจุบันนิยมเรียกกันว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งหมายรวมประเทศไทยในปัจจุบันเข้าด้วย และมีการสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อมาถึงกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงปัจจุบัน คือ กรุงรัตนโกสินทร์ เด็กไทยในอดีตได้รับการปลูกฝังให้เคารพนับถือพระสงฆ์ ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากครอบครัว คือ พ่อแม่ปู่ย่าตายาย จากโรงเรียน คือ ครู อาจารย์ และวัด คือ อุปัชฌาย์ โดยมีพระสงฆ์เป็นแบบอย่างของผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ และเป็นแหล่งการศึกษาทางศีลธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคม การขยายตัวของสื่อดิจิทัล และกระแสโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดกระบวนการทัศนใหม่ในการมองบทบาทและภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในหมู่เด็กไทย

พระสงฆ์ในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ครูด้านศีลธรรมและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน บทบาทของพระสงฆ์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ยังรวมถึงการเผยแผ่พระธรรมคำสอน การอบรมจริยธรรมและการให้การศึกษาพื้นฐานแก่เยาวชนในยุคที่โรงเรียนสมัยใหม่ยังมิได้แพร่หลาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555) ในอดีตวัดเปรียบเสมือนศูนย์กลางของการศึกษาและกิจกรรมทางสังคม เพราะการให้การศึกษาศิลปะต่าง ๆ เกิดขึ้น

จากที่วัด ฉะนั้น เด็กไทยจึงมีความผูกพันและศรัทธาในพระสงฆ์อย่างลึกซึ้ง ผ่านการเรียนรู้และปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น การบวชเรียนชั่วคราวในช่วงปิดภาคเรียนที่นิยมเรียกว่า บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนบ้าง (สำหรับเด็กชาย) บวชศีลจารณบ้าง (สำหรับเด็กหญิง) หรือการร่วมกิจกรรมในงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น งานทำบุญให้บรรพบุรุษ งานเวียนเทียน งานตักบาตร การถวายภัตตาหาร การสร้างเจดีย์สถาน ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมไทยเข้าสู่ยุคของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและการขยายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กไทยกับพระสงฆ์เริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ มีแนวโน้มความห่างเหินเพิ่มขึ้น ระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและเศรษฐกิจมากกว่าศีลธรรม ส่งผลให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในชีวิตเด็กไทยลดน้อยลง เด็กไทยในเมืองใหญ่จำนวนไม่น้อยอาจเติบโตมาโดยมีประสบการณ์ตรงกับพระสงฆ์น้อยกว่าคนรุ่นก่อน อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เด็กไทยมีโอกาเข้าถึงวัฒนธรรมและค่านิยมตะวันตก ซึ่งมีมุมมองต่อศาสนาแตกต่างจากวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม ปัจจุบันสังคมไทยกำลังจะได้ชื่อว่า เป็นสังคมบริโภคนิยมหรือวัตถุนิยม เนื่องจากคนไทยได้รับอิทธิพลจากปรัชญาสำนักวัตถุนิยมของชาวตะวันตกที่เน้นความสำคัญด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ เป็นการส่งเสริมมนุษย์ให้เพิ่มกิเลส (ความอยาก) มากขึ้นซึ่งขัดแย้งกับพื้นฐานการดำเนินแบบจิตนิยมเดิมของตน สังคมไทยจึงมีลักษณะขาดความเป็นเอกภาพ คือ ขาดความนึกคิดในความเป็นไทยที่แท้จริง (พระครูใบฎีกาหัตถ์ กิตตินนโท, 2563)

ซึ่งปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับพระสงฆ์ ในข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ของพระสงฆ์มีความเหมาะสมหรือไม่ เช่น ภาพพระบิณฑบาตตอนเช้า เป็นการปฏิบัติตามข้อวัตรเรื่องการดำรงชีพด้วยการขออาหารจากชาวบ้าน (ไม่หุงหาเอง) ซึ่งบางครั้งเด็กยุคใหม่อาจมองว่า เป็นเรื่องแปลกในสังคมเมืองที่เร่งรีบ การถือเงินทองเงินจำเป็นหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

พระสงฆ์จัดกิจกรรมใหญ่ ๆ ได้เหมาะสมหรือไม่ เช่น สื่อถึงข้อวัตรเกี่ยวกับการฝึกจิต และการดำรงตนอย่างมีสติ ซึ่งเด็กบางคนอาจรู้สึกว้า สงบเกินไปเมื่อเทียบกับวิถีชีวิตดิจิทัลที่เร่งรีบ

พระสงฆ์ปฏิบัติตามหลักพระธรรมคำสอนหรือไม่ เช่น แสดงบทบาทเชิงสังคมของพระสงฆ์ นอกเหนือจากการสวดมนต์หรือนั่งสมาธิอย่างเดียว

ภาพพระสงฆ์ใช้เทคโนโลยี เช่น การเทศน์ออนไลน์ไลฟ์สดสอนธรรมะ เป็นการปรับตัวของพระในยุคปัจจุบันที่เด็กไทยอาจรู้สึกเข้าถึงได้ง่ายขึ้น (แต่ก็มีทั้งเสียงชมและเสียงวิจารณ์)

ภาพพระสงฆ์ถูกดำเนินคดี เช่น คดีคอร์รัปชัน คดีทางการเมือง คดีบุกรุกป่าหรืออุทยาน ฯลฯ

พระสงฆ์ทำไมมีนิกายหรือมีสำนักที่แยกออกไปปฏิบัติตามแบบฉบับตัวเอง สิ่งเหล่านั้นถูกต้องตามหลักปฏิบัติของพระสงฆ์หรือไม่ กรณีเหล่านี้ส่งผลต่อทัศนคติของเด็กไทยบางส่วนที่ตั้งคำถามกับข้อวัตรดั้งเดิมและการปฏิบัติตามศีลของพระสงฆ์

จากที่กล่าวมานี้มาแล้วนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการทัศนคติความคิดของเด็กไทย เกิดจากการรับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว และข้อมูลที่รับนั้นเป็นข้อมูลที่จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง ปะปนกันไป ทำให้เกิดคำถามและข้อสงสัยต่าง ๆ เกิดขึ้น ภายในกระบวนการทัศนคติทางความคิดว่า ตกลงเรื่องนี้พระสงฆ์ทำได้หรือไม่ได้ เรื่องนี้จริงหรือไม่จริง แม้ว่าจะมีการกล่อมเกลากลูกฝังเกี่ยวกับพระสงฆ์ในด้านที่ดี ๆ มีคุณสมบัติต่าง ๆ มาแล้ว แต่เมื่อเด็กได้เติบโตและได้รับข้อมูลที่แตกต่างจากเดิม จึงทำให้เกิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับพระสงฆ์ จนเกิดการตั้งคำถาม

รวมถึงการแสดงความคิดเห็นบนโซเชียลออนไลน์ต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งบางครั้งก็เกิดเป็นการแสดงความคิดเห็นที่
เกิดขึ้นจากความสนุกคึกคะนองเพียงอย่างเดียวโดยไม่ผ่านกระบวนการคิด

กระบวนการทัศนคติของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน

คำว่า กระบวนทัศน์ (Paradigm) ในประเทศไทยและต่างประเทศได้ถูกนิยามและอธิบายโดยนักวิชาการ
และหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

กระบวนทัศน์ หมายถึง กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ แนวการดำเนินชีวิตและการพัฒนา
ชีวิตและสังคมที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ชุมชนหนึ่งและได้ก่อตัวเป็นแบบแผน ซึ่งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป
เราก็ต้องมีการนำกระบวนทัศน์เดิม ๆ มาทบทวนใหม่ ปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย และ
สถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต (รัชฎาพร เกตานนท์, 2565)

กระบวนทัศน์ หมายถึง รูปแบบทางความคิดและกระบวนการที่นำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มบุคคล
ในช่วงเวลาหนึ่ง เป็นหลักคิดหลักปฏิบัติ อันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล กำหนดรูปแบบทางความคิด และ
ระบุกระบวนการปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการตามเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันในสังคม
(นิลวรรณ วัฒนา และมัทนา วังถนอมศักดิ์, 2566)

โทมัส เอส. คูห์น (Thomas S. Kuhn) เป็นผู้ที่เริ่มต้นแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ โดยได้ให้คำนิยามของ
กระบวนทัศน์ในเชิงวิทยาศาสตร์ไว้ว่า หมายถึง กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) หรือโลกทัศน์
(Worldview) ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Community)
(นิลวรรณ วัฒนา และมัทนา วังถนอมศักดิ์, 2566)

โดยสรุป คำว่า กระบวนทัศน์ในบริบทของประเทศไทย หมายถึง กรอบความคิดหรือแนวทางที่ใช้ในการ
มองโลก การวิเคราะห์และการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแบบแผนที่กลุ่มบุคคลหรือสังคมยึดถือร่วมกันและสามารถ
เปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ค่านิยมตะวันตก: แนวโน้มแบบโลกวิสัยและวิทยาศาสตร์นิยม

ในวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะตั้งแต่ยุคสมัยใหม่ (Modern Paradigm) เป็นต้นมา มีแนวโน้มที่จะ
เน้นเหตุผลและวิทยาศาสตร์เป็นหลักในการอธิบายโลกและชีวิต ศาสนาในบริบทนี้มักถูกมองว่า เป็นเรื่องส่วน
บุคคลและมีบทบาทลดลงในพื้นที่สาธารณะ แนวคิดนี้สะท้อนถึงกระบวนทัศน์นวยุค ซึ่งเชื่อว่า วิทยาศาสตร์
สามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างของมนุษย์ได้และช่วยวางระเบียบของสังคมให้มนุษย์ได้แบ่งปันความสุขกันอย่าง
ยุติธรรม

ในยุคหลังนวยุค (Postmodern Paradigm) เกิดความไม่แน่ใจในบทบาทของวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี โดยมีคำถามว่า วิทยาศาสตร์จะสร้างสรรค์โลกหรือจะทำลายมนุษย์กันแน่ มนุษย์ในยุคนี้เริ่มหัน
กลับมาสนใจจิตวิญญาณและศีลธรรม แต่ในลักษณะที่หลากหลายและไม่ยึดติดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งอย่าง
แน่นแฟ้น

วัฒนธรรมไทยเดิม: ศาสนาเป็นศูนย์กลางของชีวิตและสังคม

วัฒนธรรมไทยเดิมมีศาสนาเป็นศูนย์กลางของชีวิตและสังคม พระพุทธศาสนาไม่ได้เป็นเพียงความเชื่อส่วนบุคคล แต่เป็นสถาบันที่จำเป็นของสังคม วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน และเป็นผู้นำทางด้านจิตใจของประชาชน วัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือ ศรัทธาและความร่วมมือ (สิทธิโชค ปาณะศรี และคณะ, 2561)

วิกฤติกระบวนการทัศนคติของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน

จากปรากฏการณ์ข่าวสารที่เกี่ยวกับพฤติกรรมไม่เหมาะสมของพระสงฆ์บางรูปที่ถูกเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อต่าง ๆ มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อทัศนคติของเด็กไทยต่อพระสงฆ์ เช่น ภาพที่พระสงฆ์เดินตลาด ภาพที่พระสงฆ์เดินในห้างสรรพสินค้า ภาพที่พระสงฆ์ช่วยน้ำท่วม ภาพที่พระสงฆ์ทำการก่อสร้างด้วยตนเอง ภาพที่พระสงฆ์ขับซิ่งรถยนต์ ภาพที่พระสงฆ์เดินประทุ้ง ภาพที่พระสงฆ์มีความคลุกคลีกับสตรี ภาพที่พระสงฆ์เดินรุดงค์กลางเมือง กล่าวคือ เด็กจำนวนหนึ่งเริ่มมีการตั้งข้อสงสัยแทนการเคารพศรัทธาอย่างไม่มีเงื่อนไขดังเช่นในอดีต ทำให้เกิดกระบวนการทัศนคติใหม่ที่มีการเคารพศรัทธาถูกผกผันด้วยวิจรรย์ญาณและความระมัดระวังในการตัดสินใจมากขึ้น

ภาพ 1 การสร้างสรรค์ภาพวาด “พระพุทธรูปุลตร้าแมน” ของนักศึกษาหญิงคนหนึ่ง (THE MOMENTUM, 2562)

ด้วยบริบทดังกล่าว การศึกษากระบวนการทัศนคติของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบันจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของศาสนาและค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทย ทั้งนี้ การเข้าใจรากเหง้าของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะช่วยวางแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของเด็กไทยในยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนคติของเด็กไทยที่มีต่อพระสงฆ์

ในปัจจุบันเด็กไทยบางส่วนเริ่มมีความศรัทธาต่อพระสงฆ์ลดลง ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย เช่น

1. การเผยแพร่ข่าวเชิงลบเกี่ยวกับพระสงฆ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อต่าง ๆ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในสายตาเด็กกลายเป็นเรื่องที่ต้องตั้งคำถามและตรวจสอบ ในปัจจุบันนำมาซึ่งปัญหาหลายประการ

ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับโครงสร้างทางสังคม ปัญหาหลักที่เห็นได้ชัด คือ การลดลงของศรัทธาและการตั้งข้อสงสัยต่อบทบาทและความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางศีลธรรม สาเหตุหนึ่งที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้ง คือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์บางรูป ผ่านสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะที่ขาดการกลั่นกรอง ส่งผลให้เกิดภาพจำเชิงลบต่อสถาบันสงฆ์โดยรวมในสายตาเด็กและเยาวชน จึงเป็นเหตุให้วัยรุ่นที่ไม่มีศรัทธาอยู่แล้วไม่ศรัทธาและผู้ที่มิศรัทธาอยู่ก็มีศรัทธาเสื่อมถอยลง (พระอนิรุต มุทฺธเสน และคณะ, 2566)

ภาพ 2 การเผยแพร่ข่าวเชิงลบเกี่ยวกับพระสงฆ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (MGR Online, 2565)

2. การลดบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในกระบวนการเรียนรู้และการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก เมื่อเทียบกับอดีตที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน การลดบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้และสังคม ในอดีต วัดเป็นสถานที่ที่เด็ก ๆ เข้าร่วมกิจกรรมศาสนา เช่น การทำบุญ ตักบาตร การศึกษาพระพุทธศาสนาในวันพระ แต่ในปัจจุบัน ด้วยวิถีชีวิตที่เร่งรีบ การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบครอบครัวและความนิยมของกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้เด็กไทยมีโอกาสน้อยและปฏิสัมพันธ์กับพระสงฆ์น้อยลง ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางวัฒนธรรมระหว่างเด็กกับสถาบันสงฆ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. ระบบการศึกษาที่เน้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่าศีลธรรมและจิตวิญญาณ ทำให้เด็กบางกลุ่มมองพระสงฆ์เป็นเรื่องไกลตัว หรือไร้ความจำเป็นต่อชีวิตสมัยใหม่ ระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นความรู้ทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ ยังมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทของการศึกษาศีลธรรมและจริยธรรมลง ซึ่งทำให้เด็กไทยจำนวนหนึ่งเติบโตมาโดยไม่มีกรอบคิดทางศาสนาในการพิจารณา

เรื่องคุณธรรม จริยธรรมและบทบาทของพระสงฆ์ในชีวิตจริง นอกจากนี้ แนวคิดแบบปัจเจกนิยมที่ส่งเสริมเสรีภาพส่วนบุคคล อาจทำให้เด็กไทยบางส่วนมีแนวโน้มตั้งคำถามหรือปฏิเสธอำนาจเชิงศีลธรรมของพระสงฆ์อย่างเปิดเผยมากขึ้น

จากปัญหาดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ อาจนำไปสู่การลดความน่าเชื่อถือของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยและส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางศีลธรรมของเยาวชนไทยในอนาคต ซึ่งมีการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของวัยรุ่นในตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นรู้สึกมีความโชคดีที่ได้นับถือพระพุทธศาสนา ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.24 และค่าความศรัทธาในพระสงฆ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.48 ซึ่งพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทำให้เห็นถึงกระบวนทัศน์ทางความคิดที่เปลี่ยนไปในทิศทางด้านไม่ดีนัก (พระอนิรุตต์ มุทฺธเสน และคณะ, 2566)

ความสำคัญของกระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยที่มีต่อพระสงฆ์

การศึกษากระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยที่มีต่อพระสงฆ์มีความสำคัญหลายประการ ได้แก่

1. เพื่อให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนทัศน์ทางความคิดของเด็กไทย และสามารถวางแผนทางในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับเยาวชนได้อย่างเหมาะสม

2. เพื่อเป็นแนวทางช่วยเสริมสร้างวิจรรณญาณให้เด็กสามารถแยกแยะระหว่างพระสงฆ์ผู้ประพฤติชอบกับกรณีที่พระสงฆ์ประพฤติผิดพลาด โดยไม่เหมารวมภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ทั้งหมด

3. เพื่อสนับสนุนให้การศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอนาคต สอดคล้องกับบริบทของสังคมใหม่ โดยยังคงรักษาแก่นสาระสำคัญทางศีลธรรมและจิตวิญญาณไว้ได้

ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมการเรียนรู้ศีลธรรมควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจรรณญาณจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างพระสงฆ์กับเยาวชนไทยให้ดำรงอยู่ได้ในโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การทำความเข้าใจกระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยที่มีต่อพระสงฆ์ในปัจจุบัน มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในเชิงศาสนา สังคม วัฒนธรรมและการศึกษา เนื่องจากเด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังหลักในการสืบทอดและธำรงไว้ซึ่งคุณค่าและวัฒนธรรมของชาติ การที่เด็กไทยมีศรัทธาและความเข้าใจที่ถูกต้องต่อพระสงฆ์จึงเป็นรากฐานสำคัญของการรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในระยะยาว

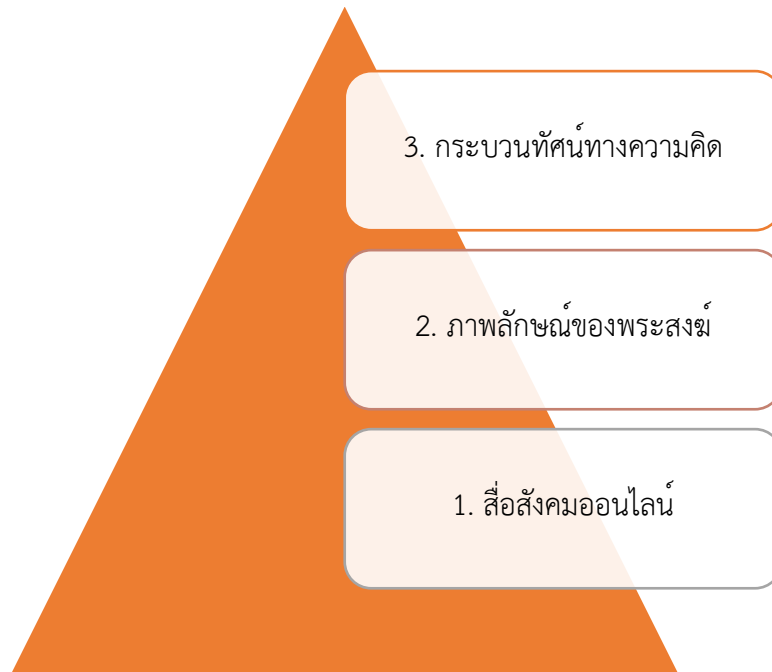
การที่เด็กมีทัศนคติที่สมดุลต่อพระสงฆ์ ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะของการเป็นผู้รู้จักใช้วิจรรณญาณ มีจิตใจที่เปิดกว้าง และสามารถแยกแยะระหว่างพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีกับพระสงฆ์ที่กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตในยุคที่ข้อมูลข่าวสารไหลบ่าและไม่สามารถเชื่อถือได้อย่างเบ็ดเสร็จ

การสร้าง ความเข้าใจที่เหมาะสมระหว่างเด็กไทยกับสถาบันสงฆ์ เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมต่อกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีแนวโน้มทำให้สังคมไทยอ่อนแอลงในเรื่องศีลธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ การส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่าง

เหมาะสมเพื่อเผยแพร่พระธรรมคำสอน ก็จะช่วยทำให้พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่สั่งสอนเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการศึกษาและส่งเสริมทัศนคติของเด็กไทยที่มีต่อพระสงฆ์ จึงมิใช่เป็นเพียงการรักษาขนบธรรมเนียมเท่านั้น หากแต่เป็นการวางรากฐานให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

ภาพ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนทัศน์ทางความคิดของเด็กไทย

จากภาพชี้ให้เห็นถึงเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนทัศน์ทางความคิดของเด็กไทย ปัจจัยที่เด่นชัด คือ

1. สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการโพสต์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านลบเกี่ยวกับพระสงฆ์ ซึ่งมีความรวดเร็วในการเผยแพร่ ซึ่งออกข่าวเพื่อเรียกเรตติ้งบ้าง ออกข่าวเพื่อเตือนภัยบ้าง ซึ่งมีการรับรู้ได้รวดเร็วและเป็นวงกว้างเช่นกัน ข้อนี้ทำให้เกิดกระบวนทัศน์นยุคที่มองศาสนาว่า เป็นเรื่องส่วนบุคคล บังคับกันไม่ได้ และเชื่อว่าวิทยาศาสตร์เป็นหนทางที่สามารถแก้ไขปัญหาของมนุษย์ได้ดีกว่า และเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้มากกว่าคำสอนทางศาสนา

2. ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่มีการปรากฏต่อสาธารณชน ภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ดีไม่ได้ถูกนำเสนอให้เป็นที่น่าสนใจ แต่ไม่นำเสนอภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่มีความเสียหาย ให้ถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นวงกว้าง ทำให้มีคำถามและมีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ข้อนี้ทำให้เกิดกระบวนทัศน์หลังนยุคที่มีการรื้อคำสอนหรือความเชื่อออกมาวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ ในลักษณะที่หลากหลายและไม่ยึดติดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

3. กระบวนทัศน์ทางความคิด เมื่อเด็กได้มีกระบวนทัศน์ทางความคิดมาเป็นลำดับที่สะสมมา ย่อมนำไปสู่กระบวนทัศน์ทางความคิดที่เปลี่ยนไปตาม เด็กที่รับอิทธิพลจากข่าวสารด้านไม่ดีที่มีมากกว่าด้านดี ย่อมมีมุมมองไม่ดีกับพระสงฆ์มากกว่าด้านดี

สรุปได้ว่า เด็กเยาวชนมีกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้น มีการรับ ข้อมูลอย่างใดก็แสดงออกนั้น มีความเป็นตัวของตัวเองสูงตามไปด้วย ใครจะบังคับให้ทำตามอย่างไรก็จะดู ความคิดของตัวเองเป็นหลัก ใช้ความรู้สึกส่วนตัวหรือความคิดส่วนตัวเป็นหลักในการแสดงออก ทำให้เห็น ปรากฏการณ์การแสดงออกในโซเชียลมากขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะต้องส่งเสริมศรัทธาและปัญญาแก่เด็ก ซึ่งมี กระบวนการดังต่อไปนี้

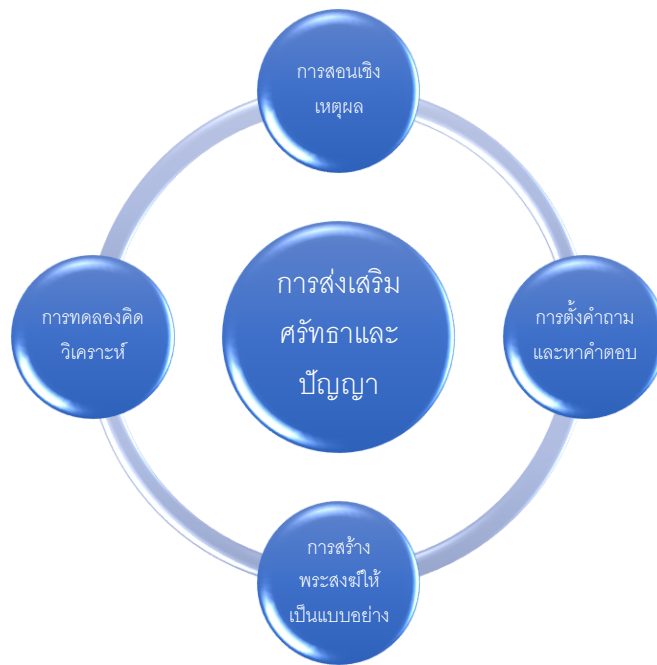
1. การสอนพระพุทธศาสนาเชิงปฏิบัติและเหตุผลมากกว่าการสอนเชิงนามธรรม ซึ่งการสอนเชิง นามธรรมนั้น เป็นการสอนให้เกิดความเชื่อในสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้ โดยไม่มีเหตุผลรองรับเป็นที่ประจักษ์ชัด

2. การเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถามและสนับสนุนการหาคำตอบ การตั้งคำถามเป็นสิ่งจำเป็นใน กระบวนการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ควรให้โอกาสในการตั้งคำถามมากขึ้น เพื่อให้มีกระบวนทัศน์ที่ชัดเจนใน การแก้ไขปัญหา

3. การสร้างบทบาทของพระสงฆ์รุ่นใหม่ ให้เป็นผู้สอนด้วยเหตุผลและตัวอย่างที่ดี พระสงฆ์รุ่นใหม่ต้องมึ การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้มีความทันต่อโลกาภิวัตน์ที่มีความรวดเร็วทางดิจิทัล เทคโนโลยีและความ หลากหลายทางความคิดของผู้คน

4. การใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เช่น วิดีโอพุทธธรรม บทเรียนออนไลน์ที่เน้นการคิด วิเคราะห์

5. การส่งเสริมโครงการวัดในฐานะศูนย์กลางชุมชนยุคใหม่ ไม่ใช่เพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมหรือ สถานที่ท่องเที่ยว แต่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางจิตใจและสังคมสำหรับเด็ก

ภาพ 4 กระบวนการส่งเสริมศรัทธาและปัญญาอย่างมีสมดุลภาพ

จากกระบวนการการส่งเสริมศรัทธาและปัญญาที่สมดุลตามที่ออกแบบไว้ก็เพื่อคงไว้ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์และความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย เมื่อเด็กมีศรัทธาแบบมีปัญญาก็เกิดผลเชิงบวกหลายประการ เช่น

1. การคัดกรองข้อมูลได้ เด็กจะไม่หลงเชื่อข่าวปลอม หรือข่าวโจมตีพระสงฆ์อย่างไม่ลืมหูลืมตา เพราะมีทักษะในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลกับหลักศาสนาแยกกันได้
2. การรักษาหลักการแท้ของพระพุทธศาสนา เด็กจะเข้าใจว่า พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาตนเอง ไม่ใช่การเชื่ออย่างงมงาย จึงสามารถสืบทอดแก่นแท้ของศาสนาได้อย่างเข้มแข็ง
3. การพัฒนาความคิดเชิงศีลธรรมอย่างมีเหตุผล เด็กจะไม่ทำความดีเพียงเพราะกลัวนรกหรือหวังขึ้นสวรรค์ แต่เพราะเข้าใจเหตุและผลของศีลธรรมในการสร้างสังคมที่ดี
4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม เด็กจะมีความสามารถในการผสมผสานวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ากับรากฐานของตนโดยไม่ละทิ้งอัตลักษณ์ไทยและพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า การส่งเสริมศรัทธาและปัญญาจะทำให้กระบวนการทัศนคติของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ ค่านิยมทางศีลธรรมของไทยอย่างยั่งยืน ไม่ใช่แค่คงอยู่ แต่เติบโตและปรับตัวได้ ในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การธำรงพระพุทธศาสนาและค่านิยมทางศีลธรรมในสังคมไทยอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องปรับกระบวนการส่งเสริมศรัทธาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กยุคใหม่ กล่าวคือ ต้องส่งเสริมศรัทธาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัญญาและการไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการดังกล่าวควรประกอบด้วย การสอนพระพุทธศาสนาในเชิงปฏิบัติ การส่งเสริมการตั้งคำถามและการค้นหาคำตอบอย่างเสรี การสร้างบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูทางจิตวิญญาณที่เข้าถึงเยาวชนได้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดหลักธรรมอย่างมีชีวิตชีวา

สรุป

กระบวนการทัศนคติของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ภายใต้อิทธิพลของสังคม เทคโนโลยี และข่าวสารที่รวดเร็ว การลดลงของความศรัทธาและการตั้งข้อสงสัยต่อพระสงฆ์เป็นสัญญาณที่ควรได้รับความสนใจจากสังคมไทย การส่งเสริมให้เด็กไทยมีศรัทธาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัญญาและวิจารณ์ญาณ จะเป็นหนทางในการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาและค่านิยมทางศีลธรรมในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้เด็กไทยมีศรัทธาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัญญาและวิจารณ์ญาณ คือ การปรับกระบวนการปลูกฝังศรัทธาให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่ เด็กจะไม่เพียงแค่เชื่อตามอย่างไม่มีไตร่ตรอง แต่จะเข้าใจหลักการของพระพุทธศาสนาด้วยเหตุผลและเลือกเชื่อโดยอาศัยการพิจารณาด้วยตนเอง อันเป็นแก่นแท้ของศรัทธาในพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล. (ม.ป.ป.). *การกำหนดอายุเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2567, จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B3%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B9%80%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%8A%E0%B8%99-%E0%B9%82%E0%B8%94%E0%B8%A2-%E0%B8%A8>
- นิลวรรณ วัฒนา และมัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2566). กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษาแห่งอนาคต. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*. 20 (39), 35-48.
- พระครูใบฎีกาหัสติ กิตตินนโท. (2563). วิถีแห่งความเชื่อของชาวพุทธในสังคมไทย. *วารสาร มจร. เลย์ปริทัศน์*. 1 (2), 54-65.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระอนิรุตต์ มุทฺธเสน และคณะ. (2566). พฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของวัยรุ่นในตำบลเมืองศรีโค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 8 (2), 1533-1544.
- รัชฎาพร เกตานนท์. (2565). กระบวนทัศน์การพัฒนาในเชิงปรัชญาและการคิดของมนุษย์เพื่อพัฒนาแนวทางการดำรงชีวิตในปัจจุบัน. *The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 2 (2), 36-50.
- สิทธิโชค ปาณะศรี และคณะ. (2561). พหุวัฒนธรรมในมุมมองของปรัชญาหลังนวยุค. *วารสารเซนต์จอห์น*. 21 (28), 31-46.
- MGR Online. (14 พฤษภาคม 2565). *ดราม่าผ้าเหลือง คน “มีหน้าที่” ไม่ทำ คนทำ “ไม่มีหน้าที่”*. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2567, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9650000045658>
- THE MOMENTUM. (10 กันยายน 2562). *จากเด็กชังชาติถึงเด็กไม่เคารพศาสนา: การท้าทายความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบัน*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก <https://themomentum.co/from-nation-hater-to-blasphemy-ultraman-buddha-case/>

Academic Article:

Received: 2025-01-05;

Revised: 2025-03-01;

Accepted: 2025-03-05.

ฮวงจุ้ย: แนวคิดความเชื่อหรือความจริง Feng Shui: Concept, Belief or Reality

สัณญา กลัดงาม^{*1}, อริสา สายศรีโกศล^{**2}Sanya Klund-ngam¹, Arisa Saisrikosol²,นักวิชาการอิสระ¹คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย²Independent Scholar¹, Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University²

First Author, E-mail: sanya.eng089@gmail.com*

Corresponding Author, E-mail: arisa.saisrikosol@gmail.com**

บทคัดย่อ

ฮวงจุ้ยไม่ใช่สิ่งลึกลับที่อยู่เหนือธรรมชาติ แต่เป็นส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติที่นักปราชญ์โบราณคิดค้นไว้ โดยมีหลักการที่เป็นวิทยาศาสตร์และมีเหตุผลรองรับ การศึกษาค้นคว้าวิชาฮวงจุ้ยในอดีตตั้งแต่ยุคเริ่มต้นล้วนแล้วแต่มีรากฐานมาจากกฎแห่งธรรมชาติทั้งสิ้น บทความนี้จึงกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของฮวงจุ้ยที่มีรากฐานมาจากการสังเกตสภาพแวดล้อมของมนุษย์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับการเลือกที่อยู่อาศัยและการเกษตรที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ต่อมาฮวงจุ้ยได้พัฒนาเป็นศาสตร์ที่เชื่อในเรื่องพลังงานหยินหยางและการสร้างสมดุลกับสภาพแวดล้อม โดยมีรากศัพท์จากคำว่า ลมและน้ำ ซึ่งเป็นตัวแทนของการไหลเวียนของพลังงานตามธรรมชาติ บทความยังอธิบายถึงแนวคิดของฮวงจุ้ยที่เชื่อมโยงกับพลังงานของจักรวาล โดยเฉพาะอิทธิพลของดาวพฤหัสบดีและดาวเสาร์ที่มีรอบโคจรสัมพันธ์กับรอบพลังงานบนโลก รวมถึงอิทธิพลของดวงจันทร์ที่มีต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลกและในร่างกายมนุษย์ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนแนวคิดของฮวงจุ้ย เช่น พลังงานสนามแม่เหล็กโลกที่มีผลต่อประจุไฟฟ้าในร่างกายมนุษย์และรูปทรงของพีระมิดที่สามารถกักเก็บพลังงานได้ ท้ายที่สุดจึงพบบองค์ความรู้ใหม่ที่ว่า ฮวงจุ้ยเป็นศาสตร์ที่ศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและพลังงานจากจักรวาลที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงดวงชะตาและความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับพลังงานที่ดีเพื่อนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

คำสำคัญ: ฮวงจุ้ย, ความเชื่อ, ความจริง

Abstract

Feng Shui is not a supernatural mystery, but a part of nature invented by ancient philosophers, with scientific principles and rational support. The study of Feng Shui in the past, since the beginning has been based on the laws of nature. This article discusses the history of Feng Shui, which is rooted in human observation of the environment since prehistoric times, emphasizing the selection of housing and agriculture that are in harmony with nature. Later, Feng Shui developed into a science that believes in yin-yang energy and creating balance with the environment, with the word rooted in the words wind and water, which represent the flow of natural energy. The article also explains the concept of Feng Shui that is connected to the energy of the universe, especially the influence of Jupiter and Saturn, whose orbits are related to the energy cycles on Earth, including the influence of the moon on various phenomena on Earth and in the human body. It also discusses the scientific principles that support the concept of Feng Shui, such as the energy of the Earth's magnetic field that affects the electrical charge in the human body and the shape of the pyramid that can store energy. Finally, the body of knowledge is found that Feng Shui is a science that studies the influence of the environment and energy from the universe on human life, with the goal of improving destiny and well-being to be in harmony with good energy to bring prosperity to life.

Keywords: Feng Shui, Belief, Truth

บทนำ

ฮวงจุ้ยมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน สามารถสืบย้อนไปได้ถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศจีน มีหลักฐานว่า ผู้คนในยุควัฒนธรรมหยางเฉา ประมาณ 5,000 ปีก่อนคริสตกาล ได้เริ่มสังเกตและให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในการเลือกที่อยู่อาศัยและการเกษตร ฮวงจุ้ยมีการพัฒนาและสั่งสมองค์ความรู้มาอย่างยาวนาน สะท้อนให้เห็นความสำคัญและความต่อเนื่องของความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมในวัฒนธรรมจีน (กิตติชูพงษ์ ฉัตรจรรยาสิน, 2555: 1)

ยุคโบราณหรือยุคก่อนประวัติศาสตร์ (ประมาณ 5,000 ปีก่อนคริสตกาล) เป็นยุคแรกเริ่มที่ฮวงจุ้ยมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับความเชื่อทางจิตวิญญาณและการบูชาธรรมชาติ การเลือกทำเลที่ตั้งมักพิจารณาจากความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ แหล่งน้ำและความอุดมสมบูรณ์ของดิน ในยุคนี้มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรน้อยมาก ข้อมูลส่วนใหญ่จึงมาจากโบราณคดีและมานุษยวิทยา การที่ฮวงจุ้ยสามารถสืบย้อนไปถึงยุคนี้ได้แสดงให้เห็นว่า แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมนั้นฝังราก

ลึกลงไปในวิถีชีวิตของผู้คนในดินแดนประเทศจีนมาตั้งแต่โบราณมาก่อนที่จะมีการพัฒนาเป็นศาสตร์ที่มีระบบในภายหลัง

วัฒนธรรมหยางเฉาเป็นวัฒนธรรมยุคหินใหม่ที่สำคัญในประเทศจีน (อายุประมาณ 5,000 ถึง 3,000 ปีก่อนคริสตกาล หรือประมาณ 7,000 ถึง 5,000 ปีมาแล้ว) หลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐาน การเกษตรและรูปแบบสังคมที่พัฒนาแล้ว ประมาณ 5,000 ปีก่อนคริสตกาล เป็นการระบุช่วงเวลาชัดเจน ซึ่งอยู่ในช่วงกลางของวัฒนธรรมหยางเฉา (กิตติชูพงษ์ ฉัตรจรรยาสิน, 2555: 153)

ในสมัยต่อมาได้เริ่มสังเกตและให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในการเลือกที่อยู่อาศัยและการเกษตร การสังเกตสภาพแวดล้อม ผู้คนในยุคนี้เริ่มสังเกตปัจจัยทางธรรมชาติที่มีผลต่อการดำรงชีวิต เช่น ทิศทางลม แหล่งน้ำ แสงแดด ลักษณะภูมิประเทศและคุณภาพของดิน การให้ความสำคัญในการเลือกที่อยู่อาศัย การเลือกทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านและบ้านเรือนมีความสำคัญต่อความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม ดินถล่ม) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งน้ำ ความเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต ความสำคัญในการเกษตร การเลือกพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมกับสภาพดิน น้ำและแสงแดด เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงอยู่ของชุมชน รากฐานของฮวงจื๊อ การสังเกตและให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดฮวงจื๊อในยุคต่อมาที่พัฒนาไปสู่การวิเคราะห์พลังงาน (ชี่) และการสร้างความสมดุลกับสภาพแวดล้อม

จะเห็นว่า ฮวงจื๊อไม่ได้เป็นเพียงความเชื่อทางไสยศาสตร์ แต่มีรากฐานมาจากการสังเกตและการปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมาตั้งแต่สมัยโบราณ การเลือกที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรในยุควัฒนธรรมหยางเฉาโดยคำนึงถึงปัจจัยทางธรรมชาตินี้เองที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นหลักการและแนวคิดที่ซับซ้อนของศาสตร์ฮวงจื๊อในเวลาต่อมา

แนวคิดของศาสตร์ฮวงจื๊อ

ฮวงจื๊อเป็นศาสตร์ที่นักปราชญ์จีนโบราณเชื่อว่า ส่วนประกอบของพลังงานธรรมชาติมีสองด้านที่แตกต่างกันเสมอ เช่น อ่อนกับแข็ง ร้อนกับเย็น มืดกับสว่าง ฯลฯ ต่างเป็นพลังงานคู่ตรงข้ามกันเรียกว่า พลังงานหยินกับพลังงานหยาง ซึ่งต้องควบคุมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและมนุษย์ให้เกิดความสมดุลอยู่เสมอ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือส่งเสริมซึ่งกันและกันอยู่เสมอ (วิจิตร สวรรณดำรง, 2556: 1)

ฮวงจื๊อมีรากศัพท์มาจากคำในภาษาจีนแต้จิ๋ว 2 คำ คือ ฮวง (ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า เฟิง) แปลว่า ลม และจื๊อ (ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า สู่) แปลว่า น้ำ เมื่อรวมคำทั้ง 2 คำ เข้าด้วยกันจึงหมายถึงเรื่องของลมและน้ำ นักปราชญ์จีนโบราณให้แนวคิดที่ว่า เมื่อลมพัดจะเกิดเป็นกระแสที่สามารถนำพลังงานตามธรรมชาติ และน้ำมีคุณสมบัติเป็นของเหลวมีธรรมชาติไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำและเมื่อน้ำเกิดการไหลก็เป็นกระแสน้ำที่เป็นพลังงานตามธรรมชาติด้วยเช่นกัน และเมื่อทั้งลมและน้ำเกิดการเคลื่อนที่เป็นกระแสพลังงานที่มีอำนาจก็จะเกิดการไหลวนตามธรรมชาติ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ทางกายภาพบนพื้นโลกหรือสิ่งมีชีวิตในโลก อย่างไรก็ตาม มนุษย์จะมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าและความอุดมสมบูรณ์ได้ ต้องไม่ประกอบ

กิจกรรมที่เป็นการฝึนหรือขวางทางไหลเวียนของลมและน้ำ ดังนั้น ชีวิตของมนุษย์ในโลกต้องกระทำตนให้สอดคล้องกลมกลืนไปกับธรรมชาติ (กิตติชูพงษ์ ฉัตรจรูญสิน, 2555: 88)

ในระบบสุริยจักรวาล ดาวพฤหัสบดีมีมวลมากกว่าโลก 318 เท่า ดาวเสาร์มีมวลมากกว่าโลก 95 เท่า ส่วนดวงอาทิตย์มีมวลมากกว่าโลก 300,000 เท่า เนื่องจากดวงอาทิตย์เป็นจุดศูนย์กลางของระบบสุริยจักรวาล นักปราชญ์จีนจึงได้พิจารณานำวงโคจรของดาวพฤหัสบดีและดาวเสาร์มาใช้ในการคำนวณพลังงานของจักรวาลที่มีผลต่อมนุษย์ โดยในคัมภีร์โบราณได้กล่าวไว้ว่า ทุก 20 ปี ดาวเสาร์และดาวพฤหัสบดีจะโคจรเป็นเส้นตรงเดียวกัน และจากการสังเกตก็พบว่า ทุก 180 ปี ดาวเคราะห์ในระบบสุริยจักรวาลจะโคจรมาเรียงตัวเป็นเส้นตรงเดียวกัน ถือเป็นรอบพลังงานใหญ่ในระบบสุริยจักรวาล และสามารถแบ่งรอบพลังงานทั้งหมดเป็น 9 รอบ โดยแบ่งรอบพลังงานย่อยได้รอบละ 20 ปี จากการสังเกตและศึกษานี้ได้มีการสืบทอดมากกว่า 2,500 ปีมาแล้ว

ในปัจจุบันได้มีการคำนวณทางวิทยาศาสตร์เพื่อยืนยันในเรื่องการโคจรของดาวพฤหัสบดีกับดาวเสาร์ โดยนักวิทยาศาสตร์พบว่า ดาวพฤหัสบดีใช้เวลา 11.86 ปี ในการโคจรรอบดวงอาทิตย์ ดาวเสาร์ใช้เวลา 29.46 ปี ดังนั้น หากนำมาคำนวณระยะทางเชิงมุมสำหรับวงโคจรของดาวพฤหัสบดีและดาวเสาร์ได้ ดังนี้

$$\text{ระยะทางเชิงมุมสำหรับวงโคจรรอบดวงอาทิตย์} = 360^\circ$$

$$\text{ระยะทางโคจรเชิงมุมของดาวพฤหัสบดี} = 360^\circ / 11.86 \text{ ปี} = 30.354131^\circ / \text{ปี}$$

$$\text{ระยะทางโคจรเชิงมุมของดาวเสาร์} = 360^\circ / 29.46 \text{ ปี} = 12.219959^\circ / \text{ปี}$$

$$\text{ดังนั้น มนุษย์จะสามารถรู้ได้ว่า ดาวพฤหัสบดีโคจรเร็วกว่าดาวเสาร์} = 18.134172^\circ / \text{ปี}$$

จุดที่ดาวเสาร์กับดาวพฤหัสบดีจะโคจรมาเจอกันอีกครั้ง คือ จุดครบรอบ 360° (มาศ เคาสน์ธรรม, 2556: 63-65) หรือสามารถคำนวณเป็นเวลาได้ $= 360^\circ / 18.134172^\circ / \text{ปี} = 19.852023 \text{ ปี}$ ซึ่งใกล้เคียงกับรอบพลังงานที่นักปราชญ์จีนที่คำนวณไว้ว่า ทุกรอบ 20 ปี ถือเป็นรอบพลังงานประจำยุค (ยุคปัจจุบัน คือ พ.ศ. 2547-2568) มากไปกว่านั้นหากคำนวณให้ลึกลงไปอีกจะพบว่า หากดาวพฤหัสบดีโคจรครบ 19.852023 ปี จะเดินทางเป็นระยะทางเชิงมุม $= 30.354131^\circ / \text{ปี} \times 19.852023 \text{ ปี} = 602.590907^\circ$ หรือเกิน 360° มาเท่ากับ $602.590907^\circ - 360^\circ = 242.590907^\circ$ หรือจะพบได้ว่า ดาวพฤหัสบดีกับดาวเสาร์จะพบกันที่จุดต่างไปจากเดิมทุกครั้งทีระยะทางเชิงมุมประมาณ 240° ดังนั้น การพบกันในครั้งแรกจะมีตำแหน่งที่ต่างไปจากเดิม $= 360^\circ - 242.590907^\circ = 117.409093^\circ / \text{ครั้ง}$ หากดาวทั้งสองดวงจะโคจรมาที่ตำแหน่งเดิมได้ต้องใช้จำนวนรอบโคจรทั้งหมด $= 360^\circ / 117.409093^\circ / \text{ครั้ง} = 3.066202 \text{ ครั้ง}$ ดังนั้น จึงถือว่า รอบพลังงานทุก 3 รอบ หรือทุก 3 ยุคนี้ ถือเป็นหนึ่งวัฏจักรของระบบพลังงานในระบบสุริยจักรวาล และท้ายที่สุดนักวิทยาศาสตร์ยังพบว่า ทุก 178-179 ปี ดาวเคราะห์ทุกดวงจะเรียงตัวกันเป็นเส้นตรงกับดวงอาทิตย์ โดยสามารถคำนวณได้จาก $19.852023 \text{ ปี/ครั้ง} \times 9 \text{ ครั้ง} = 178.668207 \text{ ปี}$ ซึ่งตรงกับรอบพลังงานรอบใหญ่ที่นักปราชญ์จีนได้สังเกตการณ์มาตั้งแต่ 2,500 ปีที่แล้ว และโลกก็อยู่ในลำดับระหว่างดวงอาทิตย์และดาวพฤหัสบดีกับดาวเสาร์ รวมถึงการที่โลกมีมวลเล็กกว่าดาวทั้งหมดอยู่หลายเท่า จึงทำให้โลกต้องอยู่ภายใต้แรงดึงดูดมหาศาลของดวงดาวเหล่านี้อยู่เสมอ และเนื่องจากองศาทิศทางที่ดวงดาวในระบบสุริยจักรวาลทำมุมกับโลกแตกต่างกันในแต่ละยุคแต่ละปี จึงทำให้โลกรับพลังงานที่แตกต่างกัน โดยพลังงานกระแสนแม่เหล็กโลกจะเป็นตัวแปรในการถ่ายเทพลังงานของจักรวาลมาให้กับมนุษย์ เนื่องจากพลังงานกระแสนแม่เหล็กของดวงดาวแต่ละดวงเองก็มีส่วน

ช่วยในการก่อให้เกิดวงจรของระบบสุริยจักรวาลเช่นเดียวกัน ตามหลักวิทยาศาสตร์ทราบกันว่า พลังงานของแม่เหล็กย่อมส่งผลต่อธาตุเหล็กเสมอ และเช่นเดียวกันในเลือดของมนุษย์ทุกคนก็จะมีธาตุเหล็กเป็นองค์ประกอบสำคัญ จึงเป็นเหตุผลว่า ทำไมกระแสพลังงานของแม่เหล็กโลกจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตคนได้

วิทยาศาสตร์ของฮวงจื๊อ

นอกจากพลังงานของสนามแม่เหล็กโลกที่มีผลต่อทุกสรรพสิ่งบนโลกและต่อชีวิตมนุษย์แล้ว พลังของดวงดาวในจักรวาลก็ย่อมมีอิทธิพลเช่นเดียวกัน เพราะในวัตถุทุกชนิดล้วนแล้วแต่มีโปรตอนและอิเล็กตรอน ซึ่งมีสภาพเป็นขั้วบวกและขั้วลบเหมือนแม่เหล็กเป็นองค์ประกอบอยู่ทั้งสิ้น จึงสามารถส่งพลังมาสู่คนได้ ส่วนจะมีจำนวนมากหรือน้อยนั้นจะขึ้นอยู่กับขนาดของวัตถุว่า เล็กหรือใหญ่ จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีการโคจรของดวงดาวบนท้องฟ้าที่เป็นวัตถุธาตุขนาดใหญ่ สามารถส่งแรงดึงดูดและพลังงานมาสู่โลกได้ โดยมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภูมิประเทศ ภูมิอากาศ อุณหภูมิ บรรยากาศ แรงดัน ดังตัวอย่างการขึ้นลงของน้ำในมหาสมุทร จนถึงสิ่งที่เล็กที่สุดอย่างอิเล็กตรอนที่เป็นองค์ประกอบในวัตถุทุกชนิดและสิ่งมีชีวิตทุกประเภท จนมีผลต่อวิถีชีวิตของคนได้ (มาศ เคาสน์ธรรม, 2556: 15)

นักปราชญ์โบราณค้นพบว่า สรรพสิ่งล้วนแล้วแต่มีวิถีการเปลี่ยนแปลงและถูกขับเคลื่อนโดยพลังงานอย่างเป็นระบบที่เรียกว่า พลังงานของจักรวาลที่ทำงานสอดคล้องกัน และสามารถคำนวณทางวิทยาศาสตร์ได้ เช่น การที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ครบ 1 รอบใช้เวลา 365 วัน หรือโลกหมุนรอบตัวเองรอบละ 24 ชั่วโมง และจะเห็นว่า พระจันทร์หมุนรอบโลกรอบละ 28 วัน และทุก 15 ค่ำ จะเห็นพระจันทร์เต็มดวงเสมอ ซึ่งเป็นลักษณะนี้มาหลายล้านปี โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งที่ไม่มีเครื่องจักรใดมาควบคุมให้เป็นเช่นนั้น ทุกอย่างล้วนถูกขับเคลื่อนด้วยพลังงานของจักรวาลอย่างเป็นระบบ

การที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลที่เกิดมาท่ามกลางกระแสไหลเวียนของพลังงานตามธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงของดวงดาวต่าง ๆ ในจักรวาล ก็ย่อมมีปฏิกริยาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์แต่ละคน เช่นกัน เปรียบเสมือนกับการหมุนของฟันเฟืองตัวใหญ่ย่อมมีผลต่อฟันเฟืองตัวเล็กที่หมุนอยู่บนแกนเดียวกัน

จากแนวคิดที่ว่า ทุกส่วนที่เล็กที่สุดล้วนแต่เป็นตัวแทนที่สมบูรณ์ของจักรวาลของปรัชญาวิชาฮวงจื๊อ ดังปรากฏการณ์ดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของระบบสุริยจักรวาล โดยมีดวงอาทิตย์อยู่ตรงกลางและมีดาวเคราะห์ต่าง ๆ โคจรรอบรอบ เช่นเดียวกันอิเล็กตรอนเป็นจำนวนมากที่หมุนรอบโปรตอนที่เป็นแกนกลาง โดยมีลักษณะโครงสร้างที่เหมือนกัน

จากการศึกษาพบว่า อิเล็กตรอนมีลักษณะการวิ่งหมุนแบบวนซ้าย เมื่ออะตอมเกาะกลุ่มรวมตัวกันเป็นโมเลกุล โครงสร้างที่เกิดขึ้นก็จะวนซ้ายด้วย เมื่อประกอบรวมกันกลายเป็นสสาร จึงได้มีรูปแบบที่วนซ้ายไปด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อประกอบเป็นยีนหรือดีเอ็นเอ (DNA) ในร่างกายของสัตว์ เส้นดีเอ็นเอ (DNA) ทั้งหมดก็จะพันกันเป็นเกลียวแบบเวียนซ้าย มนุษย์ได้ยีนมาจากพ่อชุดหนึ่งและจากแม่ชุดหนึ่งเมื่อผสมรวมกัน ตัวดีเอ็นเอ (DNA) จะพันกันเป็นเกลียว ก่อตัวเจริญเติบโตขยายกลายเป็นอวัยวะในร่างกายก็มีลักษณะวนซ้ายจากการศึกษาพบว่า หัวใจเป็นจุดตั้งต้นของระบบเลือดในร่างกายจะอยู่ซ้ายส่งเลือดไปทางขวาของร่างกาย กระเพาะอาหารเป็นจุดตั้งต้นของระบบย่อยอาหารก็จะอยู่ทางด้านซ้ายของร่างกายเช่นกัน โดยมีการเชื่อม

ต่อไปยังลำไส้เล็กที่มีลักษณะของการขดเวียนจากซ้ายไปขวาตามเข็มนาฬิกาเช่นเดียวกัน เส้นขน จอมขวัญบนศีรษะมนุษย์ก็หมุนวนเป็นวงกลมจากซ้ายไปขวาเช่นกัน นี่คือ ตัวอย่างของเส้นลายของพลังงาน สัตว์ในธรรมชาติ เช่น หอย โดยทั่วไปกันหอยมีลายเส้นวนซ้ายเสมอ ที่ผิดไปจากนี้ถือเป็นของแปลกหรือการมีลักษณะพิเศษที่พบเจอน้อยมาก

ในวิชาฮวงจุ้ยใช้เรื่องพลังงานของดวงดาวมาเป็นตัวคำนวณเพื่อค้นหาพลังของจักรวาลแล้วกำหนดเป็นสัญลักษณ์ แปลงเป็นรหัสเพื่อให้่ายต่อการศึกษาและนำไปใช้งาน เช่น การกำหนดชื่อของพลังงานเป็นนักซ์ตร เช่น คำว่า ชวด ฉลู ขาล เกาะ มะโรง มะเส็ง มะเมีย มะแม วอก ระกา จอ กุน ที่ใช้กันในปัจจุบัน ซึ่งนักปราชญ์จีนโบราณค้นพบปฏิกิริยาของพลังเหล่านี้จากกระแสพลังงานของดาวพฤหัสบดีที่โคจรรอบพระอาทิตย์ ใช้เวลารอบละ 12 ปี เท่ากับโลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ 12 รอบ ดังนั้น ทุกปีโลกจะโคจรไปพบกับดาวพฤหัสบดีครั้งละตำแหน่งกันในจักรวาล และด้วยเหตุที่ดาวพฤหัสบดีมีขนาดใหญ่กว่าโลกถึง 1,000 เท่า จึงมีอิทธิพลต่อโลกเป็นอย่างมาก

พลังงานของธรรมชาติในจักรวาลที่มีผลต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ มากมาย ที่เห็นได้ชัดอีกอย่าง คือ พลังงานของดวงจันทร์ที่มีผลต่อน้ำขึ้นน้ำลงทั่วโลกวันละ 2 ครั้ง และยังส่งผลต่อเลือดในตัวมนุษย์อีกด้วย ซึ่งในร่างกายมนุษย์มีส่วนประกอบของน้ำถึงร้อยละ 70 เปอร์เซนต์ ผลกระทบที่ทำให้วงจรพลังงานในตัวผู้หญิงซับซ้อนเสียที่เกิดจากการสุกของไข่ออกจากร่างกายทุก 28 วัน เท่ากับอัตราการโคจรรอบโลกของดวงจันทร์ครบ 1 รอบพอดี นักปราชญ์โบราณเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของพระจันทร์และระบบประจำเดือนของผู้หญิงในข้อนี้ จึงตั้งชื่อเลือดที่ร่างกายขับออกมาว่า ประจำเดือน เพราะคำว่า เดือนตามความหมาย คือ พระจันทร์นั่นเอง นอกจากนี้ การขับถ่ายของเลือดที่ออกมาก่อนและหลังพระจันทร์เต็มดวงก็สามารถบอกได้ว่า ผู้หญิงคนนั้นมีสุขภาพดีอีกด้วย เช่น ถ้าถูกขับออกมาตรงกับวันพระจันทร์เต็มดวงแสดงว่า ผู้หญิงคนนั้นสุขภาพดี พลังงานในตัวสอดคล้องกับพลังงานของธรรมชาติพอดี แต่ถ้าประจำเดือนออกก่อนวันพระจันทร์เต็มดวงก็บ่งบอกว่า เลือดในตัวมีแนวโน้มจางเกินไป เพราะยังไม่ถึงวันที่พระจันทร์ขึ้นสูงสุด และยังไม่ได้ส่งแรงดึงดูดมายังโลกเต็มที่แต่น้ำในตัวกลับถูกดูดออกมาก่อนแล้ว จึงมักเป็นคนที่อ่อนเพลียง่าย สุขภาพไม่ดี หนาวง่าย เป็นหวัด เป็นไข้ง่าย ในทางกลับกันถ้าประจำเดือนออกหลังวันพระจันทร์เต็มดวง ก็หมายถึงเลือดในตัวหนืดข้นเกินไป มีสาเหตุมาจากไขมันหรือน้ำตาลในเลือดสูง คนเหล่านี้จึงเป็นโรคความดัน เบาหวานและโรคหัวใจ

พลังงานของพระจันทร์ยังมีอิทธิพลต่อเพศชายไม่น้อยกว่ากัน โดยจะกระตุ้นฮอร์โมนเพศที่อยู่ในเลือดให้มีการสูบฉีดเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ ทำให้ผู้ชายเกิดความต้องการทางเพศมากขึ้นเป็นพิเศษในช่วงวันที่พระจันทร์เต็มดวง จากข้อมูลการวิจัยของประเทศสหรัฐอเมริกาที่น่าสนใจพบว่า สถิติอาชญากรรมทางเพศจะเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าเสมอในช่วงเวลาที่พระจันทร์เต็มดวง จึงมีตำนานเรื่องมนุษย์หมาป่าขึ้นเพื่อใช้เตือนหญิงสาวไม่ให้ออกจากบ้านไปอยู่ในที่เปลี่ยวกับผู้ชายสองต่อสองในคืนพระจันทร์เต็มดวง เพราะอันตรายที่ผู้ชายจะกลายเป็นมนุษย์หมาป่าในคืนพระจันทร์เต็มดวง นอกจากนี้ พระจันทร์ยังมีอิทธิพลไปถึงสัตว์หลายชนิด โดยจะพบว่า มีสัตว์หลายชนิดจะผสมพันธุ์และวางไข่เฉพาะวันพระจันทร์เต็มดวงเท่านั้น เช่น ปู ม้าน้ำ ปลาบางประเภท ฯลฯ

จะเห็นว่า ดวงจันทร์มีขนาดเล็กกว่าโลกหลายเท่าและห่างออกไปจากโลกเป็นระยะทางประมาณ 300,000 กิโลเมตร ยังสามารถส่งอิทธิพลต่อโลกมากมาย ลองมองย้อนกลับมาดูโลกมนุษย์ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า ดวงจันทร์มากและอยู่แนบชิดกับตัวของมนุษย์ทุกคน ย่อมมีพลังที่ส่งอิทธิพลต่อตัวมนุษย์มาก ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ แม่เหล็กย่อมมีอิทธิพลต่อเหล็กสามารถส่งพลังงานดูดเหล็กได้ และธาตุที่เป็นองค์ประกอบหลักในเลือดของมนุษย์ ก็คือ ธาตุเหล็ก และโลกก็เต็มไปด้วยพลังของสนามแม่เหล็กที่ห่อหุ้มโลกอยู่

อิทธิพลของพลังงานที่มีผลต่อชีวิตในทางฮวงจุ้ย

นักปราชญ์จีนโบราณคิดค้นเข็มทิศเพื่อใช้ในการวัดกระแสพลังงานสนามแม่เหล็ก เพื่อนำไปวิเคราะห์หาทิศทางของพลังงานที่ดี เพื่อบุคคลจะได้รับอิทธิพลที่ดีที่ส่งเสริมพลังงานในการสร้างบ้าน ที่อยู่อาศัย ตลอดจนสร้างฮวงจุ้ย (หลุมฝังศพ) ที่ดี เพราะพลังงานที่ดีที่ถูกต้องตามหลักการโคจรของดาวในจักรวาลที่มากระทบต่อมนุษย์แต่ละคนในเวลา ย่อมส่งผลให้มนุษย์มีร่างกายแข็งแรง สมอปลอดโปร่ง กระบวนการทางความคิดการตัดสินใจถูกต้อง ทำให้ชีวิตเกิดความสำเร็จขึ้นตามกฎธรรมชาติ แม่เหล็กย่อมดูดเหล็กเสมอ เช่นเดียวกัน พลังงานที่ดีย่อมดึงดูดพลังงานที่ดีเช่นกัน จะสังเกตเห็นว่า คนดี สังคมดี ซึ่งมีพลังงานที่ดีจะดึงดูดคนที่มีพลังงานดีเช่นเดียวกันเข้ามาในชีวิต จึงนำมาซึ่งโอกาสที่ดีเข้ามาสู่ชีวิตเช่นเดียวกัน

ในทางตรงกันข้าม คนที่มีพลังที่อ่อนแอย่อมส่งสัญญาณดึงดูดคนไม่ดีเช่นเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดสังคมที่ไม่ดี ไร้จริยธรรม เอาเปรียบกัน หรืออาจทำร้ายบุคคลที่มีพลังงานไม่ดีได้เช่นกัน เหมือนดังปลาฉลามในท้องทะเลที่ส่งสัญญาณดึงดูดจับและจู่โจมเฉพาะสัตว์ที่อ่อนแอมาเป็นอาหาร

ในตัวมนุษย์มีพลังงานเรียกว่า พลังปราณหรือลมปราณ (ธนานันต์ แสงวนิช, 2563) ซึ่งพลังปราณนี้กระจายออกมารอบตัวประมาณ 1 เมตร โดยมีรูปแบบการกระจาย ความเข้มข้นและคุณภาพของพลังแตกต่างกันซึ่งทำให้มนุษย์แต่ละคนมีบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนกัน พลังเหล่านี้ยังแสดงออกมาผ่านการเคลื่อนไหวของร่างกาย การเดิน การพูด รวมถึงลักษณะต่าง ๆ บนใบหน้า ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวทำให้สามารถประเมินถึงวิธีการคิดเบื้องต้น รวมถึงทัศนคติของบุคคลผู้นั้นได้

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้สามารถติดตามร่องรอยของพลังปราณได้อย่างเป็นระบบ โดยมีนักวิทยาศาสตร์บางกลุ่มได้พัฒนาเทคนิคการถ่ายภาพพลังชีวิตไว้ได้ เรียกว่า เทคนิคการถ่ายภาพเคอร์เลียน ซึ่งสามารถถ่ายรูปลงพลังชีวิตที่ออกมาจากฝ่ามือ ใบไม้ ก้อนหินและวัตถุต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีอีกวิธีหนึ่งคือ การถ่ายภาพพลังงานที่เปล่งออกมาจากตัวมนุษย์ได้เรียกว่า เทคนิคการถ่ายภาพออร่าที่สามารถอ่านผลของพลังงานที่แสดงออกมาได้อย่างน่าสนใจ

จากการทดลองใช้เครื่องถ่ายภาพเคอร์เลียนถ่ายภาพพลังงานมนุษย์พบว่า จะมีพลังงานแผ่เป็นแสงเรืองรอบตัว ถ้าช่วงไหนสภาวะจิตใจไม่สงบจะส่งผลแปรปรวน แต่ถ้าช่วงไหนจิตใจสงบ พลังงานจะแผ่ออกมาดี มีสีสันสวยงาม แม้แต่ในคนเดียวกันแต่คนละอารมณ์ก็จะส่งพลังงานออกมาคนละแบบกันและแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังผลวิจัยที่ระบุว่า คนที่ฝึกสมาธิหรือสวดมนต์จะช่วยให้ชีวิตดีขึ้น แท้จริงแล้วเป็นวิธีการทำให้พลังในตัวมีสมาธิกลั่นกรองสะอาดขึ้น เมื่อพลังงานดีขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะเหนี่ยวนำพลังดีเข้ามาได้ และกลไกการคิดของสมองจะดีขึ้น ส่งผลให้เกิดกระบวนการคิดค้นวิธีการมาทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น พลังปราณซึ่ง

ทั้งของมนุษย์และสิ่งของรอบตัวย่อมส่งพลังงานถึงกันและกันย่อมมีผลต่อชีวิตมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การนอนในที่แคบหรือนอนที่มีคนอยู่เหนือศีรษะ ทุกครั้งที่นอนบนเตียงนี้ระยะยาวจะทำให้เกิดการปวดศีรษะ โดยไม่ทราบสาเหตุ แพทย์อาจบอกว่า เป็นไมเกรน แต่ก็ไม่สามารถวินิจฉัยหาสาเหตุที่แท้จริงของโรคได้ หรือ บางครั้งอาจส่งผลทางอ้อมทำให้ความคิดไม่แจ่มใส นอนหลับไม่สนิท คิดและทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่เมื่อ ย้ายเตียงนอนไปอยู่ตำแหน่งอื่นพบว่า ปัญหาได้หายไปเองอย่างไม่น่าเชื่อ (มาศ เกหาสน์ธรรม, 2556: 36-38)

พลังงานของคานมีการตรวจพบโดยการนำเข็มทิศที่สามารถวัดองศาได้อย่างละเอียดมาวัดพบว่า เมื่อนำ เข็มทิศวางจุ่มเข้าไปสัมผัสที่คานเข็มทิศมีทิศทางที่เบี่ยงเบนไปทันที ทั้งนี้ เนื่องจากภายในคานประกอบด้วย เหล็กเส้นเป็นจำนวนมากที่ทำหน้าที่รับน้ำหนักของบ้านนั่นเอง จะเห็นว่า แค่คานหนึ่งยังเกิดผลกระทบได้ ขนาดนี้ หากเป็นบ้านทั้งหลังที่ครอบตัวมนุษย์เอาไว้จะส่งผลได้มากเพียงใด

นักวิทยาศาสตร์ได้ศึกษารูปทรงของอาคารพีระมิดที่ประเทศอียิปต์พบว่า รูปทรงของพีระมิดสามารถ รวมเอาพลังงานจากสภาพแวดล้อมมาเก็บไว้ที่ใจกลางพีระมิดได้ (BBCNewsไทย, 2561) ซึ่งเป็นสถานที่เก็บ ร่างของฟาโรห์ไม่ให้ร่างกายเน่าเปื่อยสลาย นักวิทยาศาสตร์ได้ทดลองสร้างรูปจำลองขนาดย่อมของพีระมิดแล้ว นำผลไม้ไปเก็บไว้บริเวณจุดศูนย์กลางพบว่า ผลไม้สามารถเก็บได้นานกว่าปกติและไม่เน่าเสีย แต่จะค่อย ๆ แห้งลงจากการคายน้ำเท่านั้น ต่างกับผลไม้ชนิดเดียวกันที่เก็บไว้ในรูปทรงชนิดอื่นที่อุณหภูมิเดียวกัน แต่ผลที่เกิดขึ้น คือ เกิดการเน่าเสียและราขึ้น

กระแสแม่เหล็กของโลกมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ทุกคนมากมายอย่างที่คาดไม่ถึง จากหลักฐานทาง วิทยาศาสตร์ที่สามารถนำมาอธิบายเทียบเคียงปรากฏการณ์นี้ ได้แก่ การค้นพบว่า ในตัวมนุษย์มีกระแส แม่เหล็กและไฟฟ้าอ่อน ๆ อยู่ภายในร่างกาย และมีลักษณะเป็นทั้งขั้วบวกและขั้วลบ โดยใช้เป็นกลไกในการ ส่งผ่านสารอาหารและออกซิเจน ข้อมูลคำสั่งถูกส่งไปยังเซลล์และอวัยวะทุกส่วน ถ้าประจุไฟฟ้านี้มีการจัดเรียง เป็นระเบียบ ก็จะทำให้โลหิตมีการหมุนเวียนดี สามารถนำสารอาหารและออกซิเจนไปหล่อเลี้ยงเซลล์ที่อยู่ใน ร่างกายได้ดีขึ้น จึงทำให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ แต่ถ้าเมื่อใดที่ประจุมีการเรียงตัวที่สับสนก็จะทำให้เกิดความ เจ็บป่วยต่าง ๆ นานา ในบางกรณีแพทย์จะใช้อุปกรณ์แม่เหล็ก เช่น เตียงแม่เหล็ก หมอนแม่เหล็กมาใช้ในการ บำบัดรักษาเพื่อให้ประจุไฟฟ้ามีการจัดเรียงตัวใหม่ให้เป็นระเบียบซึ่งสามารถทำให้ผู้ป่วยหายจากอาการป่วยได้

อิทธิพลของกระแสแม่เหล็กโลกทำให้เข็มทิศชี้ไปทางทิศเหนือตลอดเวลาไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลก จึงยอมส่งผลกระทบต่อรูปแบบการจัดเรียงตัวของประจุไฟฟ้าในร่างกายมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นักวิทยาศาสตร์ บางคนยังแนะนำให้นอนหันหัวไปทางทิศเหนือ เพื่อไม่ให้การนอนไปขวางเส้นทางของกระแสแม่เหล็กโลก นั่นเอง (มาศ เกหาสน์ธรรม, 2556: 39)

ปัจจัยความสำคัญของฮวงจุ้ยที่มีต่อชีวิต

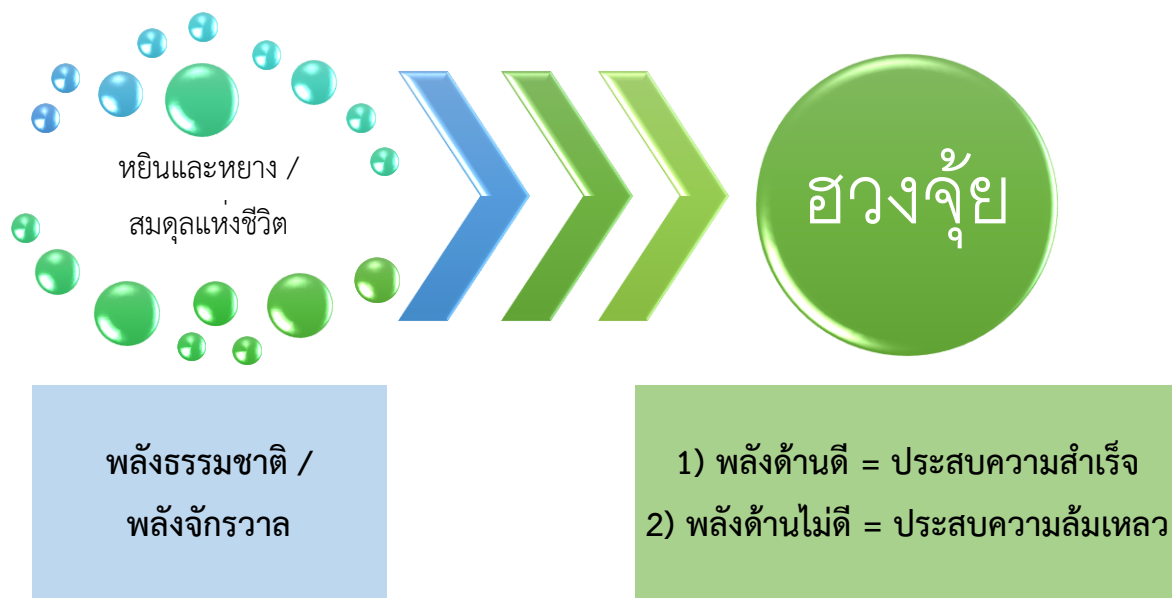
นักปราชญ์จีนโบราณได้ค้นพบฮวงจุ้ยมานานแล้วว่า กระแสแม่เหล็กโลกได้ก่อให้เกิดปรางค์ 8 รูปแบบ 9 ชนิด ใน 24 ทิศทาง ซึ่งทำปฏิกิริยากันได้ถึง 64 รูปแบบ และผันแปรได้ถึง 384 กระแสย่อยที่มีผลกระทบต่อ ชีวิตมนุษย์แต่ละคนที่แตกต่างกัน โดยสามารถถอดสูตรที่แน่นอนทางพลังงานออกมาได้ว่า แต่ละองศา นั้น พลังงานมีรูปแบบการเคลื่อนตัวหมุนวนไปในทิศทางใด จุดใดของบ้านเป็นพลังงานที่ดี หรือจุดใดของบ้านมี

พลังงานร้าย ซึ่งถ้าคนเข้าไปอยู่หรือใช้งานในบริเวณนั้นต่อเนื่องเป็นเวลานาน ๆ พลังก็จะถูกสะสมเข้าไปในตัว ส่งผลร้ายต่อชีวิตได้ (มาศ เกหาสน์ธรรม, 2556: 41)

จากอดีตสู่ปัจจุบันศาสตร์ฮวงจุ้ยได้มีบทบาทต่อมนุษย์มาอย่างยาวนานนับพันปี ฮวงจุ้ยส่งผลต่อทัศนคติ ความเชื่อและก่อให้เกิดพฤติกรรมชีวิตประจำวันต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ที่เชื่อในศาสตร์ฮวงจุ้ย โดยเชื่อในการเสริม ปรับดวงชะตา ความคิด ความเป็นอยู่ให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง เหนี่ยวนำหรือส่งเสริมชีวิตตนเอง ครอบครัว และบริวารให้มีชีวิตอยู่สุขสบายในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ การเงิน ความสัมพันธ์ อาชีพ การศึกษาได้

องค์ความรู้ใหม่

ฮวงจุ้ยเป็นพลังธรรมชาติที่มี 2 ขั้ว เปรียบเหมือนหยินกับหยาง ซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ รวมถึงสรรพสิ่งในจักรวาล หากมีพลังธรรมชาติที่ดีก็จะมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ในทางที่ดีและส่งผลให้เกิดปัจจัยแห่งความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต ตรงกันข้ามหากมีพลังธรรมชาติที่ไม่ดี ก็จะมีอิทธิพลและส่งผลให้เกิดปัจจัยที่ไม่ดีแก่วิถีชีวิตมนุษย์ได้เช่นกัน จึงต้องปรับฮวงจุ้ยให้เกิดสมดุล ชีวิตจึงจะประสบความสำเร็จ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 ฮวงจุ้ยกับพลังธรรมชาติที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ทั้งสองด้าน

สรุป

ฮวงจุ้ยเป็นศาสตร์ที่รู้จักกันดีในหมู่คนจีนมานับพันปี และได้แผ่ขยายมายังประเทศต่าง ๆ จากการย้ายถิ่นฐานของคนจีนในสมัยโบราณ ฮวงจุ้ยเป็นศาสตร์การปรับชะตากรรมของชีวิตจากสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันที่ประสบอยู่ โดยอาศัยองค์ประกอบ คือ ทิศทาง ชัยภูมิหรือสถานที่อยู่อาศัยและวันเวลาตามฤดูกาล จากการศึกษาพบว่า อิทธิพลดวงดาวในจักรวาลมีผลต่อความเป็นไปของโลกโดยผ่านกระแสพลังงาน ดังนั้น จะเห็นว่า แรงดึงดูดของวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่าย่อมมีอิทธิพลต่อวัตถุที่มีขนาดเล็กกว่าโดยผ่านกระแสพลังงาน มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของโลกและจักรวาลก็ย่อมได้รับผลกระทบจากกระแสพลังงานนี้ด้วยเช่นกัน

โดยการส่งผ่านพลังงานถึงกันนั้นก็ด้วยสนามแม่เหล็กที่มีแรงดึงดูดกัน ขึ้นอยู่กับว่า การดึงดูดนั้นเป็นการดึงดูดสิ่งดีหรือไม่ดี ดังคำกล่าวที่ว่า จักรวาลเป็นเช่นไร คนเป็นเช่นนั้นนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

กิตติชูพงษ์ ฉัตรจรูญสิน. (2555). *ฮวงจุ้ย: คุณค่าและอิทธิพลที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิตรา สุวรรณดำรงค์. (2556). *ทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อความเชื่อมั่นเรื่องฮวงจุ้ยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธนานันต์ แสงวณิช. (1 ธันวาคม 2563). *ลมปราม “พลังงานชีวิต”*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2567, จาก <https://cf.mahidol.ac.th/th/wp-content/uploads/2020/12/1-%E0%B8%A5%E0%B8%A1%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%93-%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%95.pdf>

มาศ เกหาสน์ธรรม. (2556). *ฮวงจุ้ยขั้นสูงเชิงวิทยาศาสตร์ เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้า.

BBCNewsไทย. (31 กรกฎาคม 2561). *พริ้มมิตรแห่งกีฬารวมศูนย์พลังแม่เหล็กไฟฟ้าไว้ที่ห้องภายในได้*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.bbc.com/thai/features-45019159>

Academic Article:

Received: 2024-04-30;

Revised: 2024-06-25;

Accepted: 2024-06-30.

การบริหารจัดการพระพุทธศาสนาในอาเซียน:
กรณีศึกษาวัดอานันทเมตยาราม ประเทศสิงคโปร์
Management of Buddhism in ASEAN:
Case Study of Wat Ananda Metyarama, Singapore

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ

Phrapalad Raphin Buddhiso

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

First/Corresponding Author, E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาถึงแนวทางการบริหารของวัดอานันทเมตยาราม ประเทศสิงคโปร์ ใช้วิธีการศึกษาเชิงพื้นที่จริง การสัมภาษณ์ การสังเกต เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เขียนนำเสนอในรูปแบบบทความวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า วัดอานันทเมตยาราม เป็นไทยวัดพุทธเถรวาทที่บริหารจัดการโดยพระสงฆ์จากประเทศไทย โดยมีกลุ่มชาวพุทธไทยและชาวสิงคโปร์ มีการบริหารจัดการในรูปแบบขององค์กรการกุศลโดยกฎหมาย มีเจ้าอาวาสและพระสงฆ์อยู่จำพรรษาปฏิบัติศาสนกิจและบริการสังคม ในด้านทั้งพิธีกรรม ความเชื่อและกิจกรรมอื่นที่เนื่องด้วยศาสนา โดยวัดอานันทเมตยาราม ยังเป็นวัดที่เป็นศูนย์กลางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศสิงคโปร์ในรูปแบบของสมัชชาสงฆ์ไทยในสิงคโปร์ มีประธานและกรรมการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาและวัดในเครือเถรวาทในประเทศสิงคโปร์ องค์ความรู้ใหม่ คือ แนวทางการบริหารวัดไทยในต่างแดนที่หลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ภาษาและกฎหมาย

คำสำคัญ: การบริหารกิจการพระพุทธศาสนา, อาเซียน, วัดอานันทเมตยาราม, สิงคโปร์

Abstract

This academic article aims to study the management approach of Wat Ananda Metyarama in Singapore. The methods used are field study, interview, observation, documents, and related research. The research is presented in the form of an academic article. The study results found that Wat Ananda Metyarama is a Thai Theravada Buddhist temple managed by monks from Thailand. There are groups of Thai and Singaporean Buddhists. The management is in the form of a charitable organization by law. There is an

abbot and monks who reside to perform religious duties and provide social services in terms of rituals, beliefs, and other activities related to religion. Wat Ananda Metyarama is also a temple that is the center of the administration of the Sangha in Singapore, which is in the form of the Thai Sangha Assembly. There is a president and a board of directors for Buddhist affairs and Theravada temples in Singapore. The body of knowledge indicates that a guideline for managing Thai temples in foreign countries that are diverse in culture, ethnicity, language and law.

Keywords: Management of Buddhism, ASEAN, Wat Ananda Metyarama, Singapore

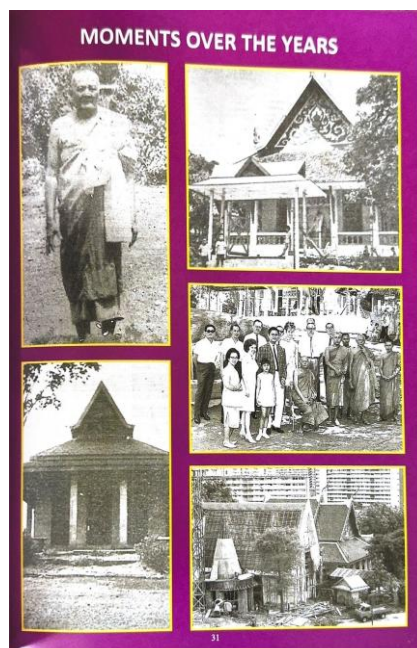
บทนำ

ในช่วงระหว่างวันที่ 23-25 เมษายน พ.ศ. 2567 ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปทัศนศึกษาในประเทศสิงคโปร์อีกครั้ง โดยในครั้งนี้เป็นการเดินทางคณะใหญ่ เพราะเป็นบุคลากรสำนักงานคณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดขึ้นภายใต้กลไกการพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในสำนักงาน ในเบื้องต้นมีการจัดทำโครงการประสานร่วมกันระหว่างคณะสังคมศาสตร์กับวัดอานันทเมตยาราม เพื่อเป็นที่พักตามข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ โดยวัดเป็นวัดไทยในแบบเถรวาทแห่งแรกในประเทศสิงคโปร์ โดยเป็นวัดหลักและมีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งในประเทศสิงคโปร์และอาเซียน เพราะมีศาสนสถานและอาคารผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมไทยกับศิลปะร่วมสมัย (MGR Online, 2560) เป็นศูนย์กลางการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสิงคโปร์ อันเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมทางศาสนา การพบปะดำเนินกิจกรรมร่วมกันของชุมชนคนไทยและชาวพุทธ และหน่วยงานราชการโดยเฉพาะสถานทูตไทยในสิงคโปร์ ดังนั้น ในการเดินทางครั้งนี้จะได้นำข้อมูลที่เป็นประโยชน์มานำเสนอเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประเทศอาเซียนและพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเพื่อเป็นข้อมูลเชิงเปรียบเทียบและสะท้อนคิดถึงการมีอยู่ของพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศสิงคโปร์ รวมทั้งนำไปสู่การกำหนดทิศทางในอนาคตอันจะพึงเกิดขึ้นว่า จะสามารถทำอะไรได้อย่างไรบ้าง

ภาพ 1 ประสบการณ์ของการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในอาเซียน (พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, 2564)

จากภาพ 1 ผู้เขียนมีประสบการณ์ในการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในอาเซียน รวมทั้งการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในอาเซียน ดังปรากฏในหนังสือชื่อ พระพุทธศาสนาในอาเซียน (ศุนย์อาเซียนศึกษา, 2559) และเอกสารคำสอนเรื่องการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในกลุ่มประเทศอาเซียน (พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, 2564) ที่ผู้เขียนใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการในระดับรองศาสตราจารย์ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 และได้รับการอนุมัติตำแหน่งทางวิชาการเมื่อมีนาคม พ.ศ. 2567 ที่ผ่านมา ก่อนการเดินทางมายังประเทศสิงคโปร์ จึงเป็นที่มาของข้อบ่งชี้การเดินทางว่า การบริหารจัดการพระพุทธศาสนาในอาเซียน: กรณีศึกษา วัดอานันทเมตยาราม ประเทศสิงคโปร์

ภาพ 2 วัดอานันทเมตยารามในอดีต (พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ, 2561)

พัฒนาการความเป็นมาของวัดอานันทเมตยาราม

วัดอานันทเมตยารามก่อตั้งราวปี พ.ศ. 2463 และทำการปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อ พ.ศ. 2502 วัดแห่งนี้เป็นวัดแห่งแรก ตั้งมาก่อนวัดไทยอื่น ๆ เป็นวัดเก่าแก่และมีมาก่อนการตั้งเป็นประเทศสิงคโปร์อีก เพราะขณะสร้างวัดแห่งนี้เกาะสิงคโปร์ยังเพียงส่วนหนึ่งของสหพันธรัฐมาเลเซีย อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษอีกทอดหนึ่ง สำหรับวัดอานันทเมตยาราม (Wat Ananda Metyarama) ตั้งอยู่ที่ 50-B Jalan Bukit Merah, Singapore 169545 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2479 ตั้งอยู่บนเนินเขาดินสีแดง ภาษามาลเลย์เรียกว่า จาลัน บูกิตเมราห์ แปลว่า ถนนภูเขาดินแดง โดยมีหลวงพ่อดัง ธรรมรัตน์ (พระธรรมรัตน์บัณฑิต) เป็นผู้เริ่มก่อตั้งและเจ้าอาวาสรูปแรก อันเป็นไปตามพระราชดำริของรัชกาลที่ 5 ที่ทรงซื้อที่ดิน 2 แปลง (ตรงบริเวณสถานทูตปัจจุบัน) โดยแปลงหนึ่งประสงค์ให้ทำเป็นสถานทูต อีกแปลงหนึ่งให้จัดสร้างเป็นวัดในพุทธศาสนาแบบไทย แต่หลวงพ่อดังซึ่งเข้ามาเป็นผู้ริเริ่มในการสร้างวัดพิจารณาที่แล้วเห็นว่า อยู่ใกล้ชุมชนและไม่สอดคล้องกับสภาพที่จะเป็นวัดได้ จนในที่สุดมาได้ที่ตั้งปัจจุบันขณะนั้นเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ และเป็นที่ตั้งสุสานของชาวจีน เมื่อมีการจัดซื้อเป็นไปตามกฎหมายจึงได้มีการจัดสร้างวัดนับแต่นั้นมา หลวงพ่อดังได้ทำการสร้างวัดกุฎีที่พักรักษา อุโบสถ์และถาวรวัตถุจนเหมาะแก่การเป็นวัดและปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ชาวพุทธ จนกระทั่งหลวงพ่อดังได้มรณภาพลงเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 และได้มีการสร้างรูปเหมือนหลวงพ่อดังขึ้นในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2501 และมีการเปลี่ยนเจ้าอาวาสผู้ปกครองวัดเรื่อยมาจำนวนหลายท่าน จนมาถึงหลวงพ่อพระเทพสิทธิวิเทศ รูปปัจจุบันที่ท่านเข้ามาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อ พ.ศ. 2516 และพัฒนาวัด ปรับปรุงรวมทั้งดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและรักษาศรัทธาชาวพุทธไทยและสิงคโปร์นับแต่เข้ามาอยู่ปฏิบัติศาสนกิจ เมื่อมีวัดและพระสงฆ์อยู่อาศัยมากขึ้นในสิงคโปร์ จึงได้จัดตั้งสมาคมชาวสงฆ์ไทยในประเทศสิงคโปร์เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสำหรับพระสงฆ์ที่อยู่อาศัยประจำอยู่ในสิงคโปร์

วัดอานันทเมตยารามเป็นวัดไทยสังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในประเทศสิงคโปร์ เป็นวัดไทยที่เก่าแก่ที่สุดของสิงคโปร์ สถาปัตยกรรมมีการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมไทยกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Seow, 2014; MGR Online, 2560) อย่างลงตัวที่สื่อถึงความเป็นไทยและเชื่อมกับโลกสมัยใหม่

ในหนังสือ Wat Ananda Metyarama Thai Buddhist Temple (Lim, 2023b) ให้ข้อมูลภาพรวมถึงความเป็นมาของวัดและภาพรวมเกี่ยวกับผู้ก่อตั้ง คือ หลวงพ่อดัง ธรรมรัตน์ โดยมีประโยคเป็นคำพูดของท่านในหนังสือว่า *The Temple must be accessible and full of peace so that everyone may benefit from it.* (วัดจะต้องเข้าถึงได้และถึงพร้อมด้วยความสงบสุขเพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากวัดในพระพุทธศาสนา)

หรือคำของพระเทพสิทธิวิเทศ ในตำแหน่งเจ้าอาวาสที่ว่า *Wat Ananda Metyarama is a place where everyone can find inner peace and happiness.* (วัดอานันทเมตยารามเป็นสถานที่ที่ทุกคนสามารถพบกับความสงบและความสุขจากภายใน)

รวมทั้งธรรมทายาทรุ่นต่อไปของวัดอานันทเมตยาราม คือ พระปัญญาธรรมวิเทศ ที่ชาวสิงคโปร์เรียกว่า เจ้าคุณเหรียญ ที่ว่า *We move with times, bringing awareness and education not only to*

Singapore but to the world. (เราก้าวไปตามเวลา โดยนำความตระหนักรู้และการศึกษามาไม่เพียงแต่ในสิงคโปร์เท่านั้น แต่รวมถึงประชาคมโลกด้วย)

จากภาพรวมทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาได้ส่งต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันจากรุ่นสู่รุ่น นับแต่ผู้ก่อตั้งรูปแรกหลวงพ่อหงส์ ส่งต่อหลวงพ่เจ้าคุณสมจันต์ และเจ้าคุณเหรียญธรรมทายาทรุ่นต่อมา จนกระทั่งปรากฏเป็นแนวคิดสนับสนุนในโอกาส 100 ปี วัดอานันทเมตยาราม (Phra Panyathamvides, 2018; พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ, 2561) และมีผู้สะท้อนคิดร่วมต่อบทบาทของวัดเสริมต่อไว้มากมาย เช่น

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ, 2561) ได้สะท้อนคิดว่า

วัดอานันทเมตยาราม...เป็นที่บำเพ็ญกุศลแก่พุทธศาสนิกชนในประเทศนี้ ท่านเจ้าคุณได้นำความรู้ความสามารถที่ได้สั่งสมอบรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานพระศาสนาในต่างแดน ได้สร้างปูชนียสถานงดงามอลังการ ทั้งนี้ เพราะท่านเจ้าคุณเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีบุคลิกของการเป็นพระสงฆ์ที่มีมนุษยสัมพันธ์อันยอดเยี่ยม และมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้าเป็นที่พึ่งแก่พุทธศาสนิกชาวสิงคโปร์อย่างโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) (พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ, 2561) ราชบัณฑิตแห่งวัดโอรสาราม กรุงเทพฯ ได้สะท้อนคิดว่า

พระสงฆ์ไม่ว่าพระผู้ใหญ่ผู้น้อยจากเมืองไทยไปสิงคโปร์ส่วนใหญ่อีกจะได้ไปอาศัยในบุญพักกันที่วัดอานันทเมตยาราม ซึ่งท่านก็ต้อนรับเป็นอย่างดี อำนวยความสะดวกให้ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นที่พักอาหาร ตลอดจนการนำพาไปนั่นไปนี่...

ธงชัย ชาสวัสดิ์ (พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ, 2561) เอกอัครราชทูตประจำสิงคโปร์สะท้อนคิดว่า

วัดอานันทเมตยารามมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของประเทศไทยไม่เพียงเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยังเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชนคนไทยในสิงคโปร์ในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านศาสนาและกิจกรรมสังคม และมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์ด้วย

เอกอัครราชทูตอติศักดิ์ ภาณุพงษ์ (พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ, 2561) ได้สะท้อนมุมมองว่า

วัดอานันทเมตยาราม เป็นวัดทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทที่เก่าแก่ที่สุดในสิงคโปร์ ซึ่งมีเพียงแต่จะถือได้ว่า เป็นจุดกำเนิดและศูนย์กลางสำคัญแห่งแรกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานิกาย

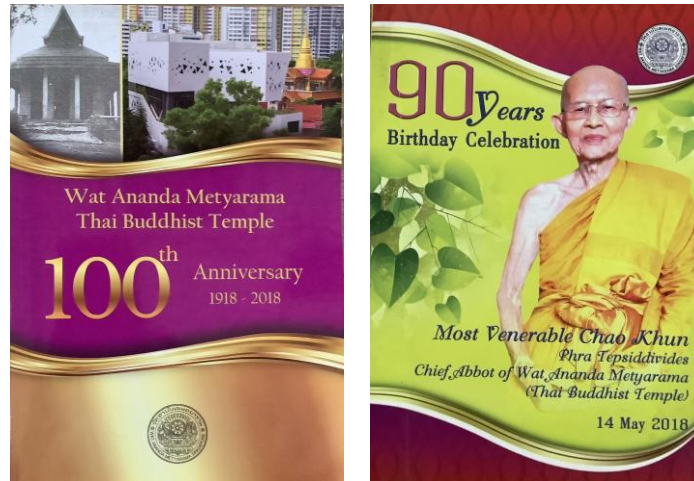

นี้ให้เข้าสู่จิตใจ ความเชื่อมั่น นับถือและสร้างพลังศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ชาวสิงคโปร์ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นศูนย์รวมจิตใจและที่ยึดเหนี่ยวในการสร้างคุณธรรมความดีให้แก่ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในสิงคโปร์และประเทศใกล้เคียงเป็นอย่างมากแล้ว ยังเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่บรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลายจะได้มาดำเนินกิจกรรมทางศาสนาและปฏิบัติธรรม นำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวได้ตลอดปีทั้งในโอกาสและเทศกาลสำคัญต่าง ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ วัดอานันทมฤตยารามยังมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสิงคโปร์ ในเชิงมิติด้านสังคมวัฒนธรรม ศิลปะประเพณี โดยมีศาสนาพุทธเป็นประหนึ่งสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระดับประชาชนของทั้งสองประเทศให้แน่นแฟ้นและใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

พระเทพสิทธิวิเทศ (พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ, 2561) เจ้าอาวาสที่ปัจจุบันในวัย 95 ปี ได้สะท้อนคิดออกมาเป็นมุมมองของท่านที่ว่า

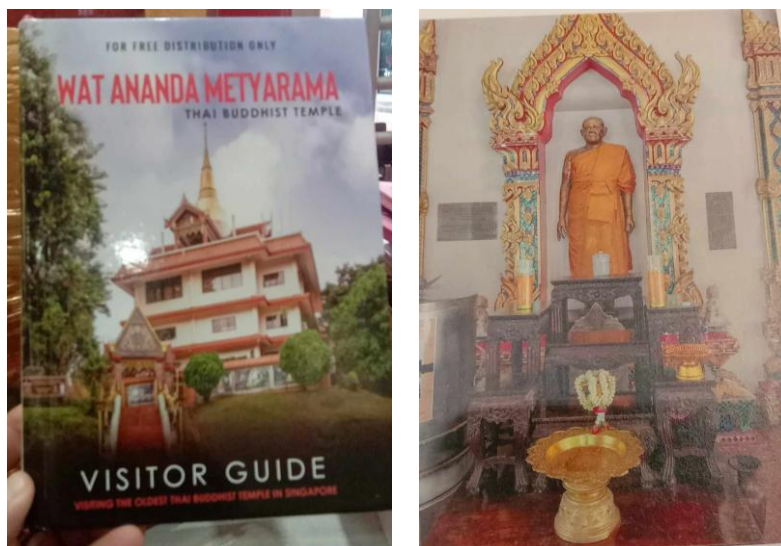
วัดอานันทมฤตยารามนี้ได้อาศัยสร้างบนแผ่นดินที่รัฐบาลสิงคโปร์ได้อนุญาตให้สร้างและมีญาติโยมชาวจีนและไทยในประเทศนี้ได้ช่วยเหลือสละปัจจัยบำรุงช่วยสร้างจนสำเร็จสมบูรณ์ทุกอย่างทุกประการแล้ว มีโบสถ์ มีเจดีย์ มีกุฏิสงฆ์อยู่ประจำและอาคารคั่นตึกที่จรมมา วัดอานันทมฤตยารามนี้นับได้ว่าเป็นวัดไทยเถรวาทวัดแรกที่อยู่มานานถึง 100 ปี ในประเทศนี้หรือในประเทศแถบนี้...” โดยในคำปรารภของหลวงพ่อยังได้พูดต่อไปอีกว่า “...พระปิยมหาราช (สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์รัชกาลที่ 5) ที่พระองค์ได้ทรงมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลให้สร้างวัดไทยนี้ที่หลังสถานทูต (Orchard Road) แต่เนื่องจากความไม่เหมาะสม หลวงพ่องงส์อดีตเจ้าอาวาสรูปแรกจึงได้มาสร้างไว้บนเนินสูงที่ Bukit Merah เนินดินแดงในปัจจุบันนี้...

ทั้งหมดเป็นพัฒนาการของวัดอานันทมฤตยาราม ทั้งในส่วนประวัติของวัดและพัฒนาการดังปรากฏที่นับแต่การก่อตั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 มีหลวงพ่องงส์ อดีตเจ้าอาวาสรูปแรกที่มีข้อมูลว่า ท่านมาจากจังหวัดศรีสะเกษ ในประเทศกัมพูชา (พระเทพสิทธิวิเทศ, 2567) ที่เดินธุดงค์เข้ามาตั้งวัดและรักษา พัฒนาส่งต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนไทยและชาวพุทธในสิงคโปร์ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการบริหารและดำเนินกิจกรรมของวัดเถรวาทที่เรียกว่า สมัชชาสงฆ์ไทยในประเทศสิงคโปร์ด้วย ที่เป็นส่วนสำคัญในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาโดยมีพัฒนาการมาอย่างยาวนานจนกระทั่งปัจจุบัน

ภาพ 3 หนังสือที่ระลึก 100 ปี วัดอนันตเมตยาราม
และอายุวัฒนมงคล 90 ปี พระเทพสิทธิวิเทศ เจ้าอาวาสวัดอนันตเมตยาราม
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2567)

ข้อมูลปรากฏในหนังสืออายุวัด 100 ปี ซึ่งทางวัดได้จัดพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และผู้เขียนก็ได้นำข้อมูลส่วนนี้มานำเสนอเป็นบันทึกเล่าเรื่องสะท้อนให้เห็นว่า พัฒนาการของวัดมีมาต่อเนื่องยาวนานเกินกว่า 100 ปี รวมทั้งคุณค่าของหลวงพ่พระเทพสิทธิวิเทศ ในวัย 95 ปีที่พวกเราได้เข้าพบและกราบ ซึ่งท่านเป็นหนึ่งในเสาหลักของพระพุทธศาสนาในประเทศสิงคโปร์โดยเฉพาะวัดไทยและพระพุทธศาสนาเถรวาท

ภาพ 4 หนังสือแนะนำเกี่ยวกับวัดอนันตเมตยารามในภาคภาษาอังกฤษ
และรูปหลวงพ่หงส์ ผู้ก่อตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2463 ด้านหน้าพระอุโบสถสถาปัตยกรรมไทย
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2567)

จากภาพ 4 เป็นข้อมูลหนังสือพุทธประวัติที่เนื่องด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวัด ที่เป็นประหนึ่งหนังสือแนะนำการท่องเที่ยวของวัดอานันทเมตยาราม ซึ่งพิมพ์สี่อย่างดี เป็นหนังสือแนะนำ (Guidebook) ของวัดที่ตั้งอยู่ในอุโบสถ ผู้เขียนเห็นว่า น่าจะเป็นประโยชน์และน่าสนใจ จึงนำมาถ่ายรูปรำเสนอว่า ของเขามีอยู่ที่วัด ส่วนอีกภาพเป็นหลวงพ่อบุญ ซึ่งมิรู้ปั้นยืนท่าองค์จริงอยู่หน้าอุโบสถ เป็นเอกลักษณ์ควรค่าแก่การจดจำ และศึกษาถึงเจตนารมณ์ในการตั้งวัดตั้งแต่ยังไม่เป็นประเทศ และส่งต่อให้เป็นกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศสิงคโปร์ที่ได้ทั้งมูลค่าเป็นสินทรัพย์ของพระพุทธศาสนา และคุณค่าต่อจิตใจของพระสงฆ์และชาวพุทธดังปรากฏในปัจจุบัน

ภาพ 5 พระพุทธชินราชจำลองภายในอุโบสถ

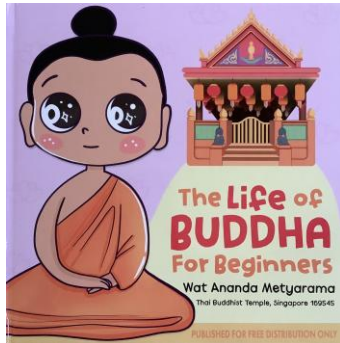
และสถาปัตยกรรมไทยของตัวอุโบสถ ทั้งในส่วนช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ คันทวน ใบเสมา ณ วัดอานันทเมตยาราม
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2567)

ภาพ 5 เป็นพระพุทธรูปประธานภายในอุโบสถวัดอานันทเมตยาราม และรูปทรงของสถาปัตยกรรมภายในนอกที่บ่งบอกถึงเขตพุทธาวาสหรืออุโบสถ มีใบเสมาเป็นรูปของสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งปรากฏเป็นเอกลักษณ์ไทย เอกลักษณ์พระพุทธศาสนาในประเทศสิงคโปร์ โดยวัดอยู่บนเนินเขาที่เรียกว่า ปูเกิตเมร่า พื้นที่ตั้งวัดเมื่อใครผ่านไปผ่านมา มีเจดีย์รูปทรงวัดไทย อุโบสถสถาปัตยกรรมไทย ก็ถือว่า ควรค่าแก่การจดจำและน่าประทับใจ

การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศสิงคโปร์

จากการสืบค้นข้อมูลจะมีวัดเถรวาทจากไทยและศรีลังกา อาจจะได้ด้วยเหตุผลในเรื่องค่าครองชีพและการดำเนินชีวิตที่สูง รวมทั้งพื้นที่จำกัด จึงทำให้วัดในสิงคโปร์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในรูปแบบวัดพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ในการเดินทางเข้าพบกราบผู้บริหารวัดทั้งเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส (เจ้าคุณพระญาณ) ท่านได้มอบหนังสือคนละ 1 เล่มแก่คณะซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ 4 สืออย่างดี เห็นท่านบอกว่า

ราคาประมาณเล่มละ 1,000 บาท โดยเป็นพุทธประวัติภาคภาษาอังกฤษที่อ่านง่าย เหมาะแก่เด็กและเยาวชน ที่มาศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ประเทศสิงคโปร์ โดยมีชื่อว่า The Life of Buddha for Beginners (Lim, 2023a) เป็นหนังสือการ์ตูนพุทธประวัติที่มีสีสันสวยงาม เหมาะกับเด็กนักเรียน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น นักเรียนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดอานันทเมตยารามโดยตรง

ภาพ 6 หนังสือที่จัดพิมพ์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะได้รับมอบจากเจ้าคุณเหรียญในคราวเยี่ยมศึกษา
การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาเถรวาทที่วัดอานันทเมตยาราม
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2567)

จากภาพ 6 หนังสือที่ทางวัดได้จัดพิมพ์เป็นหนังสือภาษาอังกฤษ 4 สืออย่างดี ได้จัดมอบให้แก่ คณะสังคมศาสตร์ ซึ่งผู้เขียนได้รับมอบเพื่อส่งต่อให้กับห้องสมุด และบางส่วนนำเข้าห้องสมุด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยหนังสือเป็นภาพที่สวยงามเกี่ยวกับประวัติ พระพุทธศาสนา ที่เหมาะแก่การเก็บรักษาและอ่านศึกษาในแบบการศึกษาพุทธประวัติเบื้องต้น ซึ่งในหนังสือ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติวัดที่พระเทพสิทธิวิเทศเป็นเจ้าอาวาส และพระปัญญาธรรมวิเทศ (2567) เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งนัยหนึ่งเป็นหนังสือสื่อสารพระพุทธศาสนาและหนังสือประชาสัมพันธ์วัด โดย ท่านเจ้าคุณเหรียญบอกว่า เป็นหนังสือพิมพ์มาเพื่อนักเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีค่าตีพิมพ์เฉลี่ย 1,000 บาท

ภาพ 7 สำนักงานคณะบดีคณะสังคมศาสตร์ที่ศึกษาและกราบคณะสงฆ์วัดอานันทเมตยาราม สิงคโปร์
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2567)

จากภาพ 7 คณะบุคลากรคณะสังคมศาสตร์ อันประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ คณะสังคมศาสตร์ เมื่อไปถึงก็ต้องเข้าพบกราบผู้บริหารวัดในฐานะที่ได้เข้าพักอาศัย โดยเป็นการเข้าพบ คณะสงฆ์วัดอานันทเมตยาราม กราบพระเทพสิทธิวิเทศ (สุจินต์ โชติปัญญา) เจ้าอาวาส และ พระปัญญาธรรมวิเทศ (เหรียญ โชติทินโน ป.ธ. 4) เลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในประเทศสิงคโปร์ รองเจ้าอาวาสวัดอานันทเมตยาราม ที่เมตตาให้ความอนุเคราะห์สถานที่พัก ภัตตาหาร การติดต่อประสานงาน และการเดินทางในสาธารณรัฐสิงคโปร์แก่บุคลากรคณะสังคมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 23 - 25 เมษายน พ.ศ. 2567 แต่วันที่กลับไม่ได้กราบด้วยแต่ละท่านติดภารกิจและศาสนกิจ โดยหลวงพ่ोज้าคุณเจ้าอาวาสได้ มอบวัตถุมงคลของวัด พร้อมอั่งเปาซองแดงสนับสนุนการเดินทางในประเทศสิงคโปร์คนละ 10 เหรียญ ซึ่งทำให้พวกเราประทับใจและเป็นสิ่งสนับสนุนการเดินทางในประเทศสิงคโปร์ด้วย ส่วนสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างสิ่งใหม่กับสิ่งเก่า ที่พวกเราถ่ายรูปให้เห็นว่า วัดไทยทรงสถาปัตยกรรมไทยและสิงคโปร์ ที่ประเทศเริ่มก่อตั้งได้เอกราชจากอังกฤษและแยกประเทศจากมาเลเซีย นับเป็นประเทศเมื่อเดือนสิงหาคม 2508 จนกระทั่งปัจจุบัน ถูกทำให้เป็นประเทศที่มีความทันสมัย ดังนั้น สถาปัตยกรรมในวัดจึงออกแบบผสมผสานระหว่างของเก่ากับของใหม่ภายใต้กรอบของคำว่า อารยสถาปัตย์ ที่ผสมผสานอย่างลงตัวที่วัดอานันทเมตยาราม

การบริหารวัดอานันทเมตยาราม

การบริหารวัดอานันทเมตยารามแบ่งเป็น 2 สถานะโดยภาพรวม คือ (1) บริหารตามพระธรรมวินัย อันหมายถึง การถือวัตรปฏิบัติแบบพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (2) บริหารในรูปแบบของวัดไทยอันมี

เจ้าอาวาส มีพระเถระโดยอิงอยู่กับพระธรรมวินัยและรูปแบบจากประเทศไทย ดังนั้น จากฝั่งจึงเป็นตำแหน่งเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายไทย (3) การบริหารตามกฎหมายสิงคโปร์ในเรื่องขององค์กรการกุศลที่ไม่แสวงหากำไร ในตำแหน่งประธานบริหารองค์กร ซึ่งประเด็นนี้พระภิกษุที่อยู่อาศัยในวัดจึงเป็นพนักงานขององค์กรที่ต้องมีเอกสารประกอบ พร้อมฐานเงินเดือนเพื่อเสียภาษีตามระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์

ภาพ 8 พระธรรมทูตไทยประจำวัดอนันตเมตตาราม ประจำปี พ.ศ. 2567
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2567)

จากภาพ 8 จะเป็นโครงสร้างการบริหารวัดอนันตเมตตารามที่มีเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและมีคณะสงฆ์ที่เป็นฝ่ายของการบริหารคณะสงฆ์ อันเป็นไปตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ที่มีสถานะทางกฎหมายในฐานะนิติบุคคลและกระทำการกิจกรรมทางศาสนาได้ โดยพระสงฆ์ที่อยู่วัดทุกรูปต้องมีใบอนุญาตให้ทำงาน (Work Permit) และต้องเสียภาษีให้กับทางการสิงคโปร์ เพื่อเป็นสวัสดิการและการบริหารประเทศ (พระมหาเดชทวี สุเมธี, 2567)

หากดูจากภาพรวมการบริหารวัดเหมือนกับวัดในประเทศไทย เพราะผู้อยู่อาศัยเป็นพระภิกษุจากประเทศไทย อยู่กันบนหลักของพระธรรมวินัยที่เอื้อให้เกิดการบริหารสังคม เพราะสังเกตจากกิจกรรมของพระสงฆ์ เช่น ทำวัตรสวดมนต์ การลงอุโบสถ ทำพระปาติโมกข์ ซึ่งวันที่คณะเข้าพักวันแรก เป็นวันพระปาติโมกข์พอดี การทำกิจบริหารชุมชน เช่น การให้คำปรึกษาแก่ชาวพุทธ การไหว้พระสวดมนต์ขอพร หรือการเข้าร่วมพิธีสวดศพแก่ชาววัด ซึ่งในวันแรกผู้เขียนก็ได้ถูกนิมนต์ไปสวดงานศพ ซึ่งนั่นหนึ่งวัดและพระสงฆ์ทำหน้าที่ในการบริการสังคม ผ่านศาสนาและพิธีกรรมด้วย

ภาพ 9 คณะสงฆ์วัดอานันทเมตตารามกับการบริการสังคมเชิงชุมชน ด้านบริการสังคมด้านฌาปนสังเคราะห์
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2567)

ภาพ 9 เป็นกิจกรรมด้านฌาปนสังเคราะห์บริการสังคมของคณะพระภิกษุวัดอานันทเมตตารามที่ผู้เขียนได้มีส่วนร่วมและสังเกตการณ์ระหว่างเดินทาง ร่วมกิจกรรม โดยเป็นกลุ่มคนเป็นชาวพุทธไทยและชาวพุทธจีนสิงคโปร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาเป็นวิถีหนึ่งของชาวสิงคโปร์ที่นอกเหนือจากอาชีพ รายได้และคุณภาพชีวิตที่เนื่องด้วยรายได้และผลได้ในเชิงเศรษฐกิจ

การบริหารวัดอานันทเมตตารามมีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการที่มีการเลือกตั้งขึ้นโดยชุมชนไทยในสิงคโปร์ คณะกรรมการนี้มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการกิจกรรมของวัด ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดงานพิธีสำคัญ เช่น งานวันเข้าพรรษา วันตักบาตรเทโวโรหณะ งานเทศกาลสำคัญของไทย ฯลฯ และยังมีหน้าที่ในการจัดการด้านการเงินและบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด

นอกจากนี้ การบริหารวัดอานันทเมตตารามยังมีการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐบาลในสิงคโปร์ เช่น ในเรื่องของการสนับสนุนในด้านสิ่งสถานที่ เรื่องของความปลอดภัยและการสนับสนุนในการจัดการศึกษาทางศาสนา โดยการร่วมมือกันระหว่างวัดกับรัฐบาลส่งเสริมให้วัดสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นระเบียบในการบริหารจัดการทั้งด้านศาสนาและที่ดินที่มีอยู่ในพื้นที่ของวัดอานันทเมตตาราม เรียกว่า วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ตั้งขึ้นมาเพื่อชุมชน จึงทำงานบริการชุมชนและบริการสังคมประเทศชาติในองค์กรรวม ผู้เขียนอยู่ที่วัด 3 วัน 2 คืน จะเห็นว่า ชาวพุทธสิงคโปร์มาไหว้พระจุดธูป ขอมพร ให้พระมนต์อย่างไม่ขาดสายเรียกว่า วัดไทยในสิงคโปร์เป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างแท้จริง

การบริหารจัดการพระพุทธศาสนาในอาเซียน: กรณีศึกษาวัดอานันทเมตตาราม ประเทศสิงคโปร์

ความที่ผู้เขียนเคยศึกษาถึงประวัติพุทธศาสนาในอาเซียนและการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในอาเซียนและสิงคโปร์ จึงมีทางศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในมิติความเป็นมา ประวัติและพัฒนาการในองค์กรรวมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และศึกษาโครงสร้างการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในฝ่ายมหายาน อาจใช้คำว่า วัดใครวัดท่าน สำนักใครสำนักท่าน ก่อตั้งภายใต้การบริหารองค์กรในรูปแบบคณะกรรมการที่ไม่แสวงหากำไร (พระมหาอานวย กลยาณวาทิ, 2567) มีรูปแบบของคณะกรรมการบริหารวัดอย่างชัดเจนด้วยผู้เขียนเคยไปสัมผัสวัดจีนและอีกหลายแห่งในประเทศสิงคโปร์ ในส่วนของคณะสงฆ์ไทยหรือคณะสงฆ์เถรวาทไทยจะมีรูปแบบเฉพาะในการบริหารขึ้นมาเรียกว่า “สมัชชชาสงฆ์ไทยในประเทศสิงคโปร์” ที่มี

พระเทพสิทธิวิเทศ เป็นประธานสมัชชาสงฆ์ฯ และพระปัญญาธรรมวิเทศ เป็นเลขาธิการสมัชชาสงฆ์ฯ ทำหน้าที่บริหารกิจการพระพุทธศาสนาเถรวาทไทยในประเทศสิงคโปร์ เช่น การขึ้นทะเบียนวัดภาคีเครือข่าย การเป็นผู้ประสานงานกลางในการขอสมณศักดิ์และกิจการคณะสงฆ์ที่เนื่องด้วยคณะสงฆ์ในประเทศไทย รวมไปถึงการเชื่อมโยงกับพระธรรมทูตนานาชาติ หมายถึง คณะสงฆ์อื่นและธรรมทูตไทยในระดับนานาชาติประเทศที่เรียกว่า พระธรรมทูต

ภาพ 10 ภาพผังการบริหารสมัชชาสงฆ์ไทยในสิงคโปร์ (ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2567)

ภาพ 10 เป็นผังการบริหารสมัชชาสงฆ์ไทยในสิงคโปร์ที่ทำหน้าที่ในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาและวัดไทยในสิงคโปร์ร่วมกัน ในประเทศสิงคโปร์มีโครงสร้างการบริหารที่เนื่องด้วยคณะสงฆ์ในประเทศไทย กรณีของวัดที่จะขอวีซ่า ขอพระราชทานสมณศักดิ์ จะต้องผ่านกระบวนการของสมัชชาสงฆ์ฯ ในการตรวจสอบวัดว่า เป็นวัดที่อยู่ในสังกัดสมัชชาสงฆ์ไทยหรือไม่

องค์ความรู้ใหม่

ภาพ 11 แนวทางการบริหารของวัดอนันทเมตยาราม

จากภาพ 11 เป็นแนวทางการบริหารของวัดอนันทเมตยารามที่เป็นวิถีทางพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทยที่มีต่อกลุ่มชาวพุทธนานาชาติทั้งสิงคโปร์ ศรีลังกา ลาว เขมร พม่า เป็นต้น ซึ่งเป็นองค์กรการกุศลตามกฎหมายสิงคโปร์ มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาปฏิบัติศาสนกิจและบริการสังคมด้านศาสนาและพิธีกรรม เป็นวัดที่เป็นศูนย์กลางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศสิงคโปร์ในรูปแบบของสมัชชาสงฆ์

สรุป

วัดอนันทเมตยารามเป็นวัดไทยแห่งแรกในประเทศสิงคโปร์ มีประวัติพัฒนาการตั้งแต่มิได้เป็นประเทศโดยหลวงพ่อบุญสัณฐาน ฐมมรตโน มีการบริหารจัดการในรูปแบบประเทศไทย และสอดคล้องกับระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ในปัจจุบัน มีการรักษาเอกลักษณ์ไทยผ่านงานสถาปัตยกรรม รัชชาศาสนา โดยยึดรูปแบบวัตรปฏิบัติตามแบบแผนไทยการสวดมนต์ในพิธีกรรมด้วยภาษาบาลี พระผู้ประกอบพิธีกรรมสนทนาด้วยภาษาจีน ภาษาบาลี วัดจึงเป็นประหนึ่งการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยใช้วิถีทางศาสนา มีการริเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสสิงคโปร์ จนกระทั่งมาเป็นวัดอนันทเมตยารามที่มีการบริหารวัดในรูปแบบวัดไทยในต่างประเทศ ภายใต้กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ มีการเชื่อมโยงกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยผ่านสมณศักดิ์และการจัดตั้งสมัชชาสงฆ์ฯ เพื่อเป็นหน่วยกลางในการเชื่อมประสานกับคณะสงฆ์ในประเทศไทยและบริการกิจการพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทยในประเทศสิงคโปร์

เอกสารอ้างอิง

- พระเทพสิทธิวิเทศ. (2567). เจ้าอาวาสวัดอนันทเมตยาราม. *สัมภาษณ์*. 24 เมษายน.
- พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. (2564). *เอกสารคำสอน เรื่องการจัดการกิจการพระพุทธศาสนาในกลุ่มประเทศอาเซียน*. พระนครศรีอยุธยา: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปัญญธรรมิวิเทศ. (2567). วัดอนันทเมตยาราม. *สัมภาษณ์*. 24 เมษายน.
- พระมหาเดชทวี สุเมธี และคณะ. (2561). *90 Year Birthday Celebration Most Venerable Chao Khun Phra Tepsiddhivises Chief Abbot of Wat Ananda Metayaram (Thai Buddhist Temple)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพปัญญาวิสัย.
- พระมหาเดชทวี สุเมธี. (2567). วัดอนันทเมตยาราม. *สัมภาษณ์*. 24 เมษายน.
- พระมหาอานวย กลยานวาทิ. (2567). วัดอนันทเมตยาราม. *สัมภาษณ์*. 24 เมษายน.
- ศูนย์อาเซียนศึกษา. (2559). *พระพุทธศาสนาในอาเซียน*. พระนครศรีอยุธยา: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Lim, A. S. (2023a). *The Life of Buddha for Beginners (Buddhist Sunday: Wat Ananda Metayaram Thai Buddhist Temple)*. Singapore: The Wishing Book Company Pte. Ltd.
- Lim, A. S. (2023b). *Wat Ananda Metayaram Thai Buddhist Temple*. Singapore: The Wishing Book Company Pte. Ltd.

- MGR Online. (26 กรกฎาคม 2560). “วัดอนันต์เมตธาราม” วัดในประเทศสิงคโปร์ สื่อมัลติมีเดียแบบไทยไปเลย. สืบค้น 15 เมษายน 2567, จาก <https://mgronline.com/online/section/detail/9600000076190>
- Phra Panyathamvides. (2018). *Wat Ananda Metyarama Thai Buddhist Temple 100th Anniversary 1918-2018*. Singapore: The Printing of this Commemorative Magazine.
- Seow, J. (14 April 2014). *Indesignlive Newsletter: Wat Ananda Metyarama Thai Buddhist Temple*. Retrieved 15 April 2024, from <https://www.indesignlive.com/singapore/project-news/wat-ananda-metyarama-thai-buddhist-temple>

Academic Article:

Received: 2025-02-26;

Revised: 2025-03-27;

Accepted: 2025-03-29.

ตำนาน: มายา หน้าที่ ความจริงและสิทธิทางเพศ**Buddhist Breast Myths: Illusion, Duty, Truth, and Sexual Rights****ดิเรก ด้วงลอย¹, พระปลัดระพิน พุทธิสารโร^{*2}, มัลลิกา ภูมธณ³****Direk Duangloy¹, Phrapalad Raphin Buddhisaror^{*2}, Mallika Phumathon³**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์¹,คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus¹,Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,Faculty of Management Sciences, Nakhon Sawan Rajaphat University³

First/Corresponding Author, E-mail: raphind@yahoo.com*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้เป็นการวิเคราะห์มิติการสื่อสารทางสาธารณะในหลากหลายประเด็น โดยสัมพันธ์กับการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้เห็นว่า ตำนามมีบทบาทและหน้าที่อันเนื่องด้วยความเป็นหญิงที่สัมพันธ์กับหน้าที่ของความเป็นภรรยาเมื่อแต่งงานมีสามีและเป็นมารดาเมื่อมีบุตร นอกจากนี้ ตำนามยังเป็นการสื่อสารภาพลักษณ์ผ่านความเป็นเพศหญิง-เพศชาย พื้นที่ทางการเมือง และการเพิ่มขนาดของขนาดเล็กใหญ่ที่มีส่วนสัมพันธ์กับอาชีพและรายได้ ดังนั้น ตำนามจึงเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และสิทธิของความเป็นเจ้าของเรือนร่างที่จะพึงนิยามถึงคุณค่าหรือมูลค่าที่เกิดขึ้น องค์ความรู้ใหม่จากบทความนี้พบว่า ตำนามถูกนิยามถึงบทบาทและหน้าที่อันจะพึงเกิดขึ้นที่เป็นได้ทั้งภรรยา มารดา อาชีพและรายได้ รวมถึงการไม่ให้ค่าแต่เน้นประโยชน์หรือการสร้างคุณค่าแม้ไม่มีตำนานก็ทำประโยชน์ได้ องค์ความรู้จากเรื่องนี้ได้สะท้อนถึงสถานะความเป็นเพศ บทบาทของผู้หญิงในความเป็นภรรยาที่แสดงความอ่อนแอในประเด็นทางการเมืองหรือการปล่อยวางเพื่อแสวงหาคูณค่าแท้ของชีวิต

คำสำคัญ: ตำนาม, มายา, สิทธิทางเพศ**Abstract**

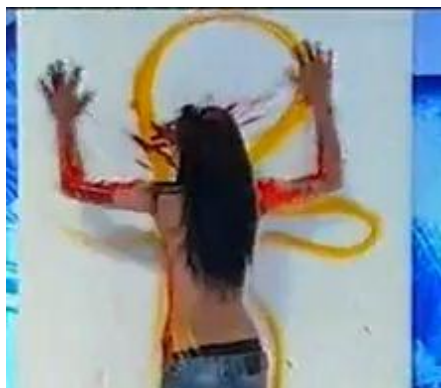
This academic article aims to analyze the dimensions of public communication in various issues related to politics, economics, society, and culture. It shows that the breast has a role and function associated with being a woman, which is related to the role of being a wife when having a husband, and being a mother when having children. In addition, breast also

communicates the image through gender, male and female, political space, and breast size in relation to career and income. Therefore, breasts are related to the role and rights of body ownership that define the occurred value or worth. The body of knowledge from this article found that breasts are defined as roles and functions that should occur as a wife, mother, career, and income, including not giving value but emphasizing benefits or creating value, even without breasts, they can still be useful. Knowledge from this matter reflects gender status, the role of women as wives, which shows contradictions in political issues or letting go to find the true value of life.

Keywords: Breasts, Illusion, Sexual Rights

บทนำ

เต้านมกลายเป็นประเด็นทางสังคมในหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นกรณีข่าวการเสริมหน้าอกให้ดูอัมแล้วเกิดความผิดพลาดกระทั่งเสียชีวิตจนน่าเศร้า แต่ผลที่ตามมา คือ ชีวิตของผู้กระทำเกิดความเสียหายและเกิดการฟ้องร้องกันผ่านสื่อ หรือกรณีเกิดภัยคุกคามที่เนื่องด้วยนมดังมีข่าวร้ายเกี่ยวกับเรื่องมะเร็งที่คนไทยป่วยพุ่งถึง 1.4 แสนคน (Thai PBS, 2568) รวมทั้งผู้หญิงทั่วโลกที่มักเป็นโรคมะเร็งเต้านม (กรุงเทพธุรกิจ, 2566) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการเปลือยอกของคอลัมน์นิสต์ดังในอดีตที่ชื่อว่า คำ ผกา (ลักขณา ปันวิชัย) เพื่อใช้เป็นประเด็นทางการเมืองหรือกรณีอาชญากรรม โดยนำเรื่องเต้านมมาเป็นเครื่องมือสื่อสารสาธารณะในประเด็นทางการเมือง (MRG Online, 2554) แม้กระทั่งกรณีที่ผู้แสดงความสามารถทางรายการทีวีคนหนึ่งได้เปลือยผ้าออกแล้วใช้สีวาดบนร่างกายแล้วใช้พู่กันประหนึ่งพู่กันวาดรูปในลักษณะบอดี้เพนต์ (Body Paint) ที่มีหลายมุมมองว่า เป็นศิลปะ หลายคนมองว่า เป็นเรื่องอนาจารหรือเป็นความไร้รสนิยมทางศิลปะ โดยเฉพาะกระทรวงวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นอ่อนไหวทางสังคมได้วิพากษ์วิจารณ์และดำเนินการจนกลายเป็นข้อถกเถียงทางสังคมต่อเนื่อง รวมถึงการเปลือยอกของกลุ่มสตรีที่รณรงค์เรื่องความเท่าเทียมทางเพศผ่านการเปลือยอกในที่สาธารณะแบบผู้ชาย ประเด็นจึงอยู่ที่ว่า นมเป็นส่วนประกอบของร่างกายที่บ่งบอกสถานะความเป็นเพศ บทบาทและหน้าที่ รวมไปถึงการจัดวางสัดส่วนและองค์ประกอบของร่างกาย ซึ่งในความเป็นจริงสมควรเป็นพื้นที่สงวนไว้หรือควรถูกเปิดเผย และหากมีเหตุผลควรก็สามารถนำมาเผยแผ่ยังพื้นที่สาธารณะได้อย่างนั้นหรือ ซึ่งการศึกษานี้จะได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงโลกทัศน์แห่งนม ความเชื่อ ค่านิยมและการแสดงออกเป็นลำดับไป

ภาพ 1 ด้านมกับการสื่อสารทางการเมืองและสังคมเพื่อเชื่อมโยงทางการเมือง (MRG Online, 2554)

มุมมองเรื่องร่างกายสู่ความเป็นเต้านม

ซูซาน บอร์โด (Susan Bordo) นักสตรีนิยม (Feminist) ชาวสหรัฐอเมริกาได้แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจในการศึกษาเรื่องเรือนร่างสตรี (Female Bodies) ว่า ในสังคมตะวันตกมีกระบวนการสร้างสิ่งที่เรียกว่า เรือนร่างสตรีที่สวยงาม (Perfect Body) โดยเรือนร่างสตรีที่ถือว่า สวย ต้องผอม สูง มีส่วนเว้า ส่วนโค้ง และส่วนนูนเฉพาะที่ ฯลฯ (Bordo, 1993) ด้วยแนวคิดนี้จึงมีวิธีการที่จะทำให้ร่างกายของสตรีกลายเป็นสิ่งที่น่าตื่นตาตื่นใจเพื่อการเสพด้วยสายตาของเพศชาย และจากการศึกษาเรื่องนี้เอง บอร์โดจึงแสดงให้เห็นว่ามีวาทกรรมชุดหนึ่งกำกับความสวยของเรือนร่างสตรีไว้ ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า รูปร่างสตรีที่พึงปรารถนานั้น คือ ผลรวมหรือการตกผลึกของพลังอำนาจต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อนในสังคมตะวันตก และมีวาทกรรมว่าด้วยเรือนร่างสตรีที่สวยงาม เช่น วิธีการควบคุมอาหาร การควบคุมร่างกาย (การออกกำลังกาย) ตลอดจนการทำศัลยกรรมตกแต่งเพื่อให้ดูสวยตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยความสวยที่วาทกรรมกำหนดขึ้น ในทำนองเดียวกัน เฮสส์-ไบเบอร์ (Hesse-Biber, S. (1996) นักสังคมวิทยา ซึ่งเป็นผู้อำนวยการหลักสูตรและเพศศึกษา มหาวิทยาลัยบอสตันได้ชี้ให้เห็นว่า วาทกรรมว่าด้วยเรือนร่างสตรีที่สวยงามในปัจจุบันนำไปสู่ลัทธิความผอมด้วยการชูความผอมว่า เป็นความสวย (Thinness is Beauty) และนำไปสู่ธุรกิจการค้าแบบต่าง ๆ เพื่อจัดการกับเรือนร่างสตรีให้ผอม พร้อมนำไปสู่พฤติกรรมการกินอาหารที่ไม่ถูกต้อง เช่น การอดอาหารเพื่อให้ผอม (Anorexia) หรือการกินอาหารอย่างไม่ระมัดระวังแล้วอาเจียนหรือถ่ายออกมาภายหลัง (Bulimia) ฯลฯ

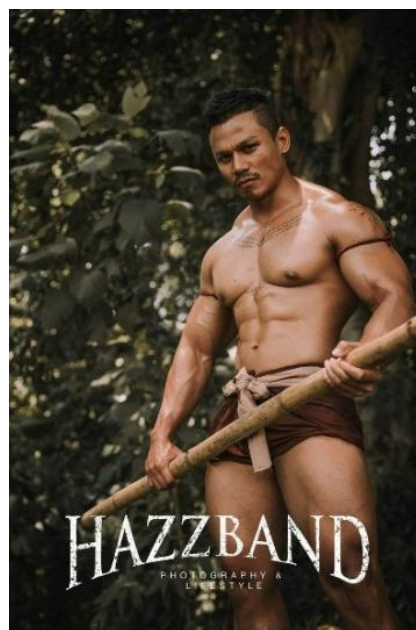
ดังนั้น หากจะให้นิยามผ่านแนวคิดนี้จึงอาจนิยามได้ว่า ร่างกาย คือ องค์ประกอบของความเป็นสตรี ซึ่งคงไม่ได้จำกัดไปเฉพาะในเรื่องเต้านม เพราะความงามของเรือนร่างเป็นองค์ประกอบของหญิง และเต้านมก็เป็นส่วนหนึ่งของความงามอย่างนั้นหรือ

มโนทัศน์ด้านความเป็นเพศ

มโนทัศน์ด้านความเป็นเพศในที่นี้ หมายถึง ผู้หญิงที่มีสรีระต่างกับผู้ชาย ซึ่งมีนมเป็นอารมณ์สำคัญที่แสดงถึงความเป็นผู้หญิง ดังนั้น การแสดงออกความเป็นผู้หญิงจึงสัมพันธ์กับนมหรืออวัยวะที่มีการลากโยงเรื่องนมหรือเพศไปสู่การได้มาซึ่งสิทธิทางเพศ ดังกรณีของสตรีข้ามเพศหรือชายข้ามเพศที่พยายามแสดงออก

ถึงการมีนมหรือไม่มีนม แม้จะเป็นเพศเทียมก็ตาม แต่นมได้กลายเป็นเครื่องจำแนกความเป็นเพศไปด้วย ดัชนีของสถานเสริมความงาม การผ่าตัดเพิ่มนมในกลุ่มสตรีข้ามเพศเพื่อบ่งบอกว่า เป็นหญิงหรือหญิงข้ามเพศต้องมีนมหรือน้ำออก หรือในกลุ่มบุรุษข้ามเพศที่มีการรัดถันในกรณีของคนที่ยังไม่ได้ผ่าตัดแปลงเพศหรือเอานมออก เพราะการมีนมเหมือนยังไม่ได้เป็นผู้ชายหรือเป็นบุรุษเพศ ดังนั้น จึงเห็นการพยายามรัดนมให้แฟบเข้ากับตัวเพื่อให้เสมอแบบราบในแบบผู้ชายแท้ ดังนั้น จากนิยามนี้เต้านมจึงเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นเพศในมิติของความเป็นหรือความไม่เป็น

นอกจากนี้ ยังมีโนธรรมสำนึกในเรื่องของนมที่ผูกไว้กับค่านิยมทางสังคมของความเชิยอายุ ผ่านคำสอนที่มีแก่ผู้หญิงในเรื่องรักนวลสงวนตัว เต้านมจึงอยู่ในพื้นที่ปกปิด เชิยอายุหรือหวงห้าม เป็นสิ่งไม่พึงเปิดเผย หากเอาพฤติกรรมเหล่านี้มาเป็นประเด็น ผู้เขียนเชื่อว่า ความรู้สึกในพื้นที่ของเรือนร่างที่ต้องเชิยอายุของผู้หญิงกับคนข้ามเพศย่อมแตกต่างกัน เพราะเกิดการเปรียบเทียบว่า ทำไมผู้หญิงต้องปิดนม นั้นเพราะการมีโนธรรมสำนึกในเรื่องความรู้สึกเชิยอายุ แต่ทำไมผู้ชายจึงเปลือยอกหรือกายแล้วไม่ได้รู้สึกเชิยอายุ นั้นเพราะการที่อกของผู้ชายกำยำและแสดงออกถึงความเป็นชาย จึงกลายเป็นส่วนอันพึงอวดหรือสามารถเปลือยเพื่อสื่อสารสู่สาธารณะ ดังคำที่ว่า ชายอกสามศอกหรืออกกำยำ ดังนั้น นมของผู้ชายจึงสะท้อนถึงความเป็นชาย แต่ใช้ในความหมายของแข็งแรง บึกบึน ซึ่งใช้นมเป็นฐานเหมือนกันแต่เรียกว่า อก เป็นต้น นอกจากนี้ นมผู้หญิงเมื่อไปสัมพันธ์กับหน้าที่ความเชิยอายุจะถูกลดทอนไปทันที ดังคำที่ได้ยินบ่อยว่า แม่เมื่อมีลูก หน้าที่ของแม่ต้องข้ามพ้นความเชิยอายุ คือ การน่านมมาป้อนลูกหรือเลี้ยงลูก ดังนั้น เต้านมของวัยสาวที่เป็นเรื่องของการปกปิดหวงแหนได้ถูกข้ามพ้นด้วยคำว่า หน้าที่หรือบทบาทของความเ็นแม่มาแทนที่ในที่สุดด้วย

ภาพ 2 มณฑลของหน้าอกหรือนมผู้ชายในมิติของชายที่จะพึงเปิดเผย (อ้ายเต็ง, ม.ป.ป.)

เต้านมกับหน้าที่

ในงานวิจัยของกัลยกร แก้วเกียรติคุณ (2548) เรื่องรู้เท่าทันการเมืองเรื่องเต้านม ได้สะท้อนผลการศึกษาว่า

ภาพตัวแทน “เต้านม” ที่ปรากฏในวาทกรรมของสถาบันทุนนิยม เป็นภาพที่เกี่ยวกับความสวย ความงาม ความทันสมัย สินค้าและบริการที่เกี่ยวกับการเพิ่มขนาด เต้านม ขนาดเต้านมเป็นตัวช่วยเสริมในการทำงานของอาชีพดารา นักร้องบางคน สำหรับในส่วนที่ปรากฏในวาทกรรมศาสนา เป็นภาพของความเป็นแม่ ความบริสุทธิ์ ความงาม จิตวิญญาณ ภาพตัวแทนเต้านมที่ปรากฏในวาทกรรมของครอบครัว เป็นเรื่องของความเป็นเมีย ความเป็นแม่ การสร้างครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นของการหล่อหลอมระบบคิดแบบชายเป็นใหญ่ การอัตลักษณ์ของความเป็นชาย ความเป็นหญิง และการปลูกฝังอุดมการณ์ของสังคมที่นำไปสู่การสร้างวาทกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดภาพตัวแทน “เต้านม” ในลักษณะที่ค่อนข้างตายตัวและเป็นภาพเหมารวมให้กับผู้หญิง

จากงานวิจัยที่อ้างถึงนี้ ผู้หญิง 2 กลุ่มในกรณีศึกษาี้ หมายถึง ความตระหนักในหน้าที่ของความ เป็นเมีย และความเป็นแม่

“เสียง” ของผู้หญิงที่เป็นแม่เร่งเต้านม มีการถอดความหมายภาพตัวแทน “เต้านม” ได้โดยการปฏิบัติธรรม และการทำสมาธิ เพื่อให้ผ่านพ้นจากความกลัว และความทุกข์ ทำให้ปลดปล่อยจากเรื่องความงามของเรือนร่างได้ และสร้างพลังอำนาจจากเต้านมให้เป็นบทเรียนแก่ผู้อื่น บางคนมีการสร้างนิยามความหมายของแม่เร่งเต้านมว่า “เจ้าก้อนเล็ก ๆ” เพื่อลดความรุนแรงในความหมายเดิม การพูดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้ป่วยด้วยกัน เป็นการสร้างพื้นที่ของความรู้ และการเยียวยาซึ่งกันและกันของผู้หญิงกลุ่มนี้ แม้ไม่มีเต้านมก็สามารถทำประโยชน์ให้สังคมได้ เต้านมเป็นเพียงของนอกกายที่สามารถหาสิ่งอื่นทดแทนได้

“เสียง” ของผู้หญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ให้ความสำคัญกับ “ความเป็นแม่” และคุณค่าของ “น้ำนม” ด้วยการถอดความหมายของเต้านมว่า เป็นแหล่งอาหารของชีวิต และแหล่งของการสร้างคน โดยไม่คำนึงถึงขนาดของเต้านมว่า จะใหญ่หรือเล็ก ปัจจัยที่ทำให้เกิดพลังอำนาจมาจากการรวมกลุ่ม และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สำหรับปัจจัยของการถูกกดทับศักยภาพในการสร้างความหมายภาพตัวแทน “เต้านม” ของผู้หญิงทั้ง 2 กลุ่ม คือ ความตระหนักในหน้าที่ของความ เป็นเมีย และความเป็นแม่ เนื่องจากโครงสร้างสังคมที่เอื้อต่อการกระทำเช่นนั้น ทำให้ภาพตัวแทน “เต้านม” ของผู้หญิงทั้ง 2 กลุ่มนี้ ยังเป็นภาพที่อยู่ภายใต้กรอบของวาทกรรมกระแสหลักอยู่บ้าง เช่น การเสริมเต้านมด้วยซิลิโคน ความเชื่อถือในความรู้ทางการแพทย์ ซึ่งเป็นความรู้แบบวิทยาศาสตร์ที่ต้องอ้างด้วยหลักเหตุผลที่ พิสูจน์ได้เท่านั้น

จากงานชิ้นนี้ กัลยกร แก้วเกียรติคุณได้ให้แนวคิดในเรื่องวาทกรรมการสร้างภาพของการเป็นแม่เป็นมาयाภาพที่ซับซ้อนว่า นม เกี่ยวเนื่องกับหน้าที่ความเป็นแม่ที่สัมพันธ์กับความเป็นเมีย ซึ่งนอกเหนือจากความเป็นผู้หญิงที่สัมพันธ์กับจารีตประเพณีหรือจริตของการแสดงออกตามหน้าที่ โดยผู้วิจัยได้ให้ทัศนะว่าเป็นวาทกรรมที่ประดิษฐ์สร้างให้ผู้หญิง

สำหรับปัจจัยของการกดทับความหมายของเต้านมจากผู้หญิงทั้ง 2 กลุ่ม คือ ความหมายในฐานะที่เป็นหน้าที่ของความ เป็นเมียและความเป็นแม่ เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อให้ภาพตัวแทนของเต้านมจากผู้หญิง 2 กลุ่มนี้ ยังเป็นภาพที่อยู่ภายใต้กรอบของวาทกรรมกระแสหลักอยู่บ้าง เช่น การเสริมเต้านมด้วยซิลิโคน ความเชื่อถือในความรู้ทางการแพทย์ ซึ่งเป็นความรู้แบบวิทยาศาสตร์ที่ต้องอ้างด้วยหลักเหตุผลที่พิสูจน์ได้เท่านั้น

เต้านมกับหน้าที่ความเป็นแม่ในบทบาททางการเมือง

ในงานของกฤษฎิกร วงศ์สว่างพานิช (Wongsawangpanich, 2560) เรื่องนม อำนาจรัฐ และสตรีนิยม ได้สะท้อนคิดในมิติของรัฐกับการเมืองว่าด้วยเรื่องนมว่า

ในยุคถัดมาของประชาธิปไตย และมองความเท่าเทียมเป็นแกน ก็จะมองนมชายนมหญิงในฐานะอวัยวะเช่นเดียวกัน การฝึก ออกแรง และใช้งานกล้ามเนื้อโยนในการหาเงินก็มีคุณค่าไม่ต่างจากผู้ขายไป เป็นกรรมกรใช้กล้ามเนื้อแผ่นหลังของตน หรือเป็นกะหรีกับนายก็คักดีเท่ากัน เป็นต้น แบบเอ็มมาที่น่าจะมองเสรีภาพเป็นฐานสำคัญ ก็มองเรื่อง Freedom of Choice หรือสิทธิในการมีทางเลือกเป็นแนวคิดหลักว่า สิทธิสตรี คือ การสร้างทางเลือกให้ผู้หญิงแล้วในสารพัดทางเลือกนั้น อยากรู้แบบไหนก็เชิญ แค่อายมาเป็นแบบนี้เพราะใครไปบังคับคุณ ทำนองนั้น และสตรีนิยมยุคหลัง ๆ อาจจะบอกว่า ร่างกายมันไม่ได้สำคัญอะไรอีกต่อไป การเห็นนมจริง ๆ มันก็คือ ก้อนไขมันคงรูปแบบหนึ่งไม่ต่างจากการเห็นก้อนไขมันหมูตามท้องตลาด เป็นต้น

ในงานวิจัยของกัลยกร แก้วเกียรติคุณ (2548) เรื่องรู้เท่าทันการเมืองเรื่องเต้านม ที่เสนอประเด็นทางการเมืองที่สะท้อนถึงสิทธิ อันเป็นหน้าที่ที่มนุษย์พึงกระทำ ทั้งความเป็นแม่และความเป็นเมีย แต่อีกนัยหนึ่งนมในมิติของผู้ศึกษายังได้สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองแห่งรัฐ ภายใต้แนวคิดหญิงและชาย สิทธิของความเป็นหญิงและชายที่ผู้ศึกษาได้สื่อออกมา

นอกจากนี้ ยังมีการใช้นมที่มีหน้าที่ถึงความเป็นเพศของกลุ่มสตรีนิยมโดยใช้นมเป็นเครื่องหมายของการสื่อสารทางการเมือง จนกลายเป็นประเด็นสาธารณะในหลายครั้งว่า นมและการเมืองเป็นเรื่องเดียวกัน ดังปรากฏในงานศึกษาของอรุณวรี รัตนธำรี (2566) เรื่องการเมืองเรื่องนมแม่ ชนชั้น เงินตรา และแรงกดดันของเหล่าแม่ในรัฐที่ไม่มีทางเลือก กับคำถามว่า หญิงมีบุตรจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่พร้อมได้อย่างไร กรณีนายกรัฐมนตรีหญิงของไทย หรือประเด็นสาธารณะของคำ ผกา เปลือยนม “ลัมเจ้า” กับวิถีแห่ง “ดอกทอง” (MRG Online, 2554) ดังกรณีหลายประเทศใช้นมเป็นการสื่อสารถึงความเป็นหญิง หน้าที่และ

บทบาททางการเมือง ดังที่จาซินดา อาร์เดิร์น (Jacinda Ardern) นายกรัฐมนตรีหญิงจากนิวซีแลนด์ อัมลุกกลางสภา (The MATTER, 2561) หรือลาริสสา วอเตอร์ส (Larissa Waters) สมาชิกวุฒิสภาจากออสเตรเลีย ให้นมลูกขณะปราศรัยเมื่อปี พ.ศ. 2560 (Sullivan, 2017) การเปลื้องผ้าเป็นการสื่อสารทางการเมืองกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายทางการเมือง เช่น กรณีข่าวโจ่งครึม! ผู้หญิงนับร้อยแก้ผ้า “ผู้ด้อยด้อย” ประท้วง “โดนัลด์ ทรัมป์” ที่คลีฟแลนด์ (MRG Online, 2559) เมื่อนำแนวคิดของฉลาดชาย รมิตานนท์ (2555) มาใช้ในการวิเคราะห์กลุ่มสตรีนิยมที่ปรากฏในสังคมและการศึกษาจะสะท้อนถึงความเป็นเพศที่หมายถึง หญิงและชาย โดยมีมเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นเพศด้วย ทั้งสตรีนิยมแนวทางมาร์กซิสต์ (Marxist Feminism) มองว่า รากฐานของการกดขี่ผู้หญิงและการไม่เท่าเทียมทางเพศนั้นฝังลึกอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและโครงสร้างทางชนชั้น โดยเชื่อว่า การกดขี่ทางเพศไม่ได้เป็นปัญหาที่แยกต่างหาก แต่เป็นผลผลิตและดำรงอยู่ได้ภายใต้ระบบทุนนิยม (Hartmann, 1981) แม้ใช้ทฤษฎีหรือลัทธิมาร์กเป็นพื้นฐาน แต่ก็ต่างจากลัทธิมาร์กซ์อย่างเห็นได้ชัด กล่าวโดยสรุปแล้ว นอกจากจะให้ความสำคัญกับชนชั้นแล้ว นักสตรีนิยมแนวทางนี้ต้องมุ่งเน้นไปที่เพศภาวะ (Gender) ไม่ใช่เพศ (Sex) อย่างที่บางคนเข้าใจ และที่ขาดไม่ได้จะต้องพุ่งประเด็นไปที่เพศภาวะกับเพศวิถี (Sexuality) มากกว่าการเน้นที่เงื่อนไขทางวัตถุ (เช่น การผลิต/เศรษฐกิจ) ในการประกอบสร้างอุดมการณ์ เป็นต้น

เคท มิลเลตต์ (Kate Millett) ชูลามิธ ไฟเออร์สโตน (Shulamith Firestone) และแอนเดรีย ดวอร์กิน (Andrea Dworkin) กล่าวว่า สตรีนิยมแนวถึงรากเหง้า (Radical Feminism) แนวทางนี้ได้แย้งว่าการกดขี่ผู้หญิง มาจากการที่ผู้หญิงถูกจัดประเภท (Categorization) ในฐานะที่เป็นเสมือนชนชั้นที่ต่ำต้อยด้อยกว่าผู้ชายบนฐานของเพศภาวะ ไม่ใช่เพศอย่างที่เราคุ้นเคยไปเข้าใจ ดังนั้น เป้าหมายการต่อสู้ของนักสตรีนิยมแนวนี้ คือ การทำลายระบบเพศ/เพศภาวะ ในฐานะที่เป็นเสมือนชนชั้น กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือ พวกเธอใช้โมนัทส์ชนชั้นในแบบมาร์กซิสต์ ซึ่งวางอยู่บนฐานความแตกต่างของเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ เช่น การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับการไม่ได้เป็นเจ้าของก็จริง

สตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism) ใช้ทฤษฎีการเมืองตะวันตกของคริสต์ศตวรรษที่สิบแปดที่เป็นทฤษฎีว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคโดยเน้นที่เพศ (Sex) แต่ต่อมาเมื่อเคลื่อนมาสู่คริสต์ศตวรรษที่ยี่สิบก็เน้นที่เพศภาวะ (Gender)

หากนำแนวคิดทั้งหมดมาอธิบายปรากฏการณ์ของนักคิดด้านสตรีนิยมต่อเต้านม อาจใช้คำว่า นมเป็นเครื่องประกอบของความเป็นเพศหญิงและเพศชาย แต่ในความเป็นเพศนั้น นมเป็นองค์ประกอบหนึ่งแต่หลักการสำคัญ คือ ความเสมอภาคหรือสิทธิอันจะพึงได้อย่างเท่าเทียมเสมอภาคด้วยเช่นกัน ดังนั้น ประเด็นสาธารณะของการเมืองจึงสัมพันธ์กับสิทธิของผู้หญิงกับการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งสำคัญ การพยายามเข้าไปกำหนดสัดส่วนของผู้หญิงต่อการเมือง ซึ่งทั้งหมดเป็นเงื่อนไขของสิทธิผ่านความเป็นเพศในส่วนนมจึงอาจถูกแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในกรณีของการต่อสู้ทางการเมือง ผ่านมิติของเรือนร่างหรือใช้เพื่อการสื่อสารทางการเมืองอย่างนั้นก็เป็นได้

ภาพ 3 ผู้นำทางการเมืองประเทศนิวซีแลนด์ที่อุ้มลูกเข้าสภา (ภาพซ้าย) (The MATTER, 2561)
และผู้นำประเทศออสเตรเลียที่ให้นมลูกขณะอภิปรายในสภา (ภาพขวา) (Sullivan, 2017)

ชาวพุทธมองเต้านมอย่างไร

ในมิติทางศาสนามองเต้านมผ่านความเป็นแม่ ความเป็นสุทธี ความเป็นงาม จิตวิญญาณ ภาพตัวแทนเต้านมที่ปรากฏในวาทกรรมของครอบครัว เป็นเรื่องของความเป็นเมีย ความเป็นแม่ การสร้างครอบครัว การสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นชาย ความเป็นหญิง และการปลูกฝังอุดมการณ์ของสังคมที่นำไปสู่การสร้างวาทกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดภาพตัวแทนของเต้านมในลักษณะที่ค่อนข้างตายตัวและเป็นภาพเหมารวมให้กับผู้หญิง

ในส่วนพระพุทธศาสนาไม่ได้มองเต้านมเป็นการเฉพาะ แต่มองไปถึงองค์รวมในมิติของสังขาร คือ ร่างกายทั้งหมด โดยมองว่า เป็นเพียงธาตุที่มารวมกันเข้าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย และกลายเป็นธาตุที่ส่งเสริมให้เกิดพลังแห่งความดีงามในการประพฤติหรือกระทำกิจกรรมอันใดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ และเป็นพลังในการสร้างสรรค์คุณค่าความเป็นมนุษย์ ดังมีกรณีศึกษาของผู้หญิงที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งมีการถอดความหมายภาพตัวแทนของเต้านมโดยการปฏิบัติธรรมและการทำสมาธิ เพื่อให้ผ่านพ้นจากความกลัวและความทุกข์ ทำให้ปลดปล่อยจากเรื่องความงามของเรือนร่างได้ และสร้างพลังอำนาจจากเต้านมให้เป็นบทเรียนแก่ผู้อื่น บางคนมีการสร้างนิยามความหมายของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่า เจ้าก้อนเล็ก เพื่อลดความรุนแรงในความหมายเดิม การพูดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้ป่วยด้วยกัน เป็นการสร้างพื้นที่ของความรู้และการเยียวยาซึ่งกันและกันของผู้หญิงกลุ่มนี้ แม้ไม่มีเต้านมก็สามารถทำประโยชน์ให้สังคมได้ เต้านมเป็นเพียงองค์ประกอบของร่างกาย ถึงไม่มีก็คงยังชีวิตอยู่ได้และอาจหาสิ่งอื่นทดแทนได้

มองกลับไปทีเต้านมตามแนวพระพุทธศาสนา โดยมองเต้านมว่า เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่มีความหมายทางสังคมหลายประการ ดังนี้

1. ความเป็นเพศ เต้านมเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเพศ คือ สตรีเพศ ทั้งที่มีถามว่า ผู้ชายก็มีนมกะเทยก็มีนม แต่มันไม่ใช่สัญลักษณ์ของความเป็นเพศเมื่อเทียบกับสตรี และในเวลาเดียวกันเต้านมยังหมายถึงหน้าที่ของความเป็นแม่ ในฐานะที่เป็นสตรีเพศแล้วยังบอกถึงหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ที่ต้องมีหน้าที่ในสังคมและชุมชนที่ตัวเองอยู่อาศัย จึงกลายเป็นว่า เต้านมให้ความสำคัญตามครรลองของหน้าที่ แม้กะเทยจะทำนมให้เหมือนสตรีเพศ เพราะนมเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเพศหรือนำตัวเองไปใกล้เพศสตรี แต่ก็ยังเป็นเพียงแค่

กะเทย ไม่ใช่สตรี ดังนั้น นมจึงเป็นสัญลักษณ์ทางเพศ การเอานมมาเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองเท่ากับเอาความเป็นเพศมาต่อต้าน คัดค้าน สื่อสารทางการเมืองด้วยเช่นกัน

2. ความงามของสตรีทางเพศ ความงามผ่านสตรีของสตรีเกี่ยวกับสตรีอันว่าด้วยเต้านมที่กลมกลิ้งเป็นคำอธิบายที่ปรากฏเหมือนดอกบัวตูม หรือถันที่กลมกลิ้งคล้ายดอกบัวตูม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 33 ข้อ 208: 482) ถันทั้งคู่ก็เต่งตึงดั่งดอกบัวตูม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 33 ข้อ 346: 433) การที่นางมุสตีในเวสสันดรชาดกได้ทูลขอพรจากพระอินทร์ก่อนที่จะลงไปเกิดพรข้อหนึ่ง คือ “ถันต้องไม่ยาน” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 33 ข้อ 67: 736) ก็หมายความว่า ถันเป็นเครื่องหมายของความงามที่บ่งบอกถึงความพร้อมสรรพแห่งสตรีเพศ และยังต้องมีเครื่องทรงประกอบตกแต่งให้เกิดความงามยิ่งที่เรียกว่า เครื่องตกแต่งถัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 28 ข้อ 2417: 557) มโหสถได้พรรณนาความงามของนางนันทาเทวี ผู้เป็นพระมเหสีของพระเจ้าจุฬินี โดยมีพระถันยุคดั่งคู่ผลมะพลับ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 28 ข้อ 758: 300) รวมไปถึงความงามของพระนางประภาวดีได้พรรณนาสะโพกผึ่งผายและถันกลมกลิ้ง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ความงามของพระนางจนชนิดพระเจ้ากุสุโธธิสัตว์ต้องชมชาน สละราชบัลลังก์เพื่อมาให้ได้มาอยู่เมืองของพระนาง จึงเป็นพลังของความงาม รวมทั้งถันด้วย ซึ่งเป็นเรื่องยากจะคาดเดาได้ แต่มีพลังอย่างมหาศาลดังที่ปรากฏ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 28 ข้อ 79: 55-64) ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงความงาม ถ้าเต้านมดีในความหมายที่ปรากฏ คือ ต้องกลมกลิ้ง เต่งตึง ไม่หย่อนยาน ส่วนจะเปรียบประดุจผลมะพลับ ดอกบัวตูม นั้นก็สุดแต่จะพิจารณาและเปรียบเทียบไปตามเหตุปัจจัย ดังนั้น ความงามแห่งสตรีที่ส่วนจะใหญ่อยู่ถาวร แต่ก็ไม่ได้เป็นตัวชี้วัดความงามไปเสียทั้งหมด เพราะต้องรวมองค์ประกอบอื่น ๆ ของร่างกายด้วยเช่นกัน

3. หน้าที่อันสัมพันธ์กับเพศ ในทัศนะทางพระพุทธศาสนา มองว่า สตรีนอกเหนือจากความงามผ่านสตรีแล้ว สิ่งอันเป็นหลักสำคัญของความเป็นมนุษย์ คือ หน้าที่ ดังปรากฏข้อความที่ว่า “ถันทั้ง 2 ของหม่อมฉันยังไม่หย่อนยาน เปรียบปานได้กับผลตาล ลูบไล้ด้วยกระแจะจันทน์แดงจากแคว้นกาสีเหล่านั้น สุนัขจึงจอกเห็นเข้าแล้วจกยื้อถันทั้ง 2 ของหม่อมฉัน เหมือนลูกอ่อนอันเกิดแต่ตนยื้อถันทั้ง 2 ของมารดาเป็นแน่” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 28 ข้อ 4011: 62) ในความหมายนี้ เต้านมได้สะท้อนภาพลักษณ์ของสตรีในฐานะแม่ ต้องทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูก หรือในเหตุการณ์จริงที่นางภิกษุณีบวชมาแต่ยังให้นมลูกอยู่ ชาวพุทธก็ใส่บาตรเพราะเห็นว่า เธอมีลูก แต่อีกฝ่ายหนึ่งก็ตำหนิว่า ให้บวชแก่สตรีผู้มีบุตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 3 ข้อ 1072: 293) แปลความโดยง่าย เต้านมในมิตินี้ จึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่สัมพันธ์กับการให้ชีวิตและเลือดเนื้อ ดังนั้น เพศหญิงจึงได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่มาพร้อมกับเพศแม่ ซึ่งมีถันหรือนมที่ทำให้กำเนิดจุพระผู้สร้างก็คงไม่ผิด

ภาพ 4 พระมาเรียกับเด็กน้อย (Madonna Litta) ในอ้อมกอดที่เจริญเติบโตพร้อมกับการเลี้ยงดูด้วยการดื่มนม
วาดโดยเลโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo Da Vinci) พิพิธภัณฑ์เฮอร์มิเทจ (Hermitage Museum) ประเทศรัสเซีย
(ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2552)

ภาพวาดพระมาเรียกับเด็กน้อย (Madonna Litta) ในอ้อมกอดที่เจริญเติบโตพร้อมกับการเลี้ยงดูพร้อมดื่มนม ซึ่งวาดโดยเลโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo Da Vinci) ก็น่าจะมีความหมายถึง พระผู้สร้างผ่าน ถันและนมกระมัง ซึ่งเป็นอีกเรื่องที่ควรพิจารณา นอกจากนี้ ยังมีเสียงของผู้หญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ ความสำคัญกับความเป็นแม่และคุณค่าของน้ำนม โดยการถอดความหมายของเต้านมว่า เป็นแหล่งอาหารของ ชีวิตและแหล่งของการสร้างคน โดยไม่คำนึงถึงขนาดของเต้านมว่า จะใหญ่หรือเล็ก ทั้งยังเป็นปัจจัยทำให้ ผู้หญิงหรือผู้มีนม เกิดพลังอำนาจอันมาจากการรวมกลุ่มและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคม

พระพุทธศาสนา มองเต้านมอย่างไร ก็ต้องตอบว่า พระพุทธศาสนา ไม่ได้มองเต้านมอย่างไร แต่มองใน ฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย ซึ่งสะท้อนถึงหน้าที่ของสตรีเพศที่มาพร้อมกับนมและบทบาทของความเป็น ภรรยาและมารดาด้วย แม้ในที่สุดเต้านมจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของรูปขันธ์ในร่างกายที่มีการแปรเปลี่ยนไปตาม เหตุปัจจัยและมีการสั่นส่ายดับสลายไปตามกาลเวลา อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องนมสร้างโลก เป็นเพราะน้ำนม เป็นบ่อเกิดของอารยธรรมในการให้กำเนิดชีวิต แม้คำว่า นม หากอ่านเรียงตัว จะอ่านว่า นมะ ที่แปลว่า ความ นอบน้อม ก็สื่อให้เห็นว่า ทุกคนควรเคารพผู้มีเต้านมในฐานะแม่ผู้สร้าง ผู้ให้กำเนิด ส่วนใครจะใช้เต้านมใน ทิศทางใด ก็เป็นเรื่องของผู้นั้น เพราะเป็นเอกลักษณ์เชิงปัจเจกของบุคคล

ดังนั้น ไม่ว่าเต้านมจะมีความหมายในบริบทใดก็ตาม เต้านมยังมีความหมายในบริบทของการทำหน้าที่ ร่วมกัน รวมไปถึงการสร้างเจตนารมณ์ตามบทบาทหน้าที่ เหมือนแรกสาวนมแตกพาน เป็นนัยของการทำ หน้าที่บุตรีที่พึงปฏิบัติต่อบุพการี ส่งผ่านไปถึงการทำหน้าที่เป็นแม่ศรีเรือนในฐานะภรรยาและมารดา นัยหนึ่ง

อาจเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความหฤหรรษ์แห่งเพศรส ผ่านการชองเสฟที่ปรากฏในวรรณคดีคือกัณฑ์ของสุนทรภู่ (สุนทรโวหาร (ภู่), 2506) ที่ว่า

“ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร	ไม่สิ้นสุดความรักสมัครสมาน
แม้เกิดในใต้ฟ้าสุธาธาร	ขอพบพานพิศวาสไม่คลาดคลา
แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ	พี่ขอภพศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
แม้เป็นบัวตัวพี่เป็นภุมรา	เซยผกาโกสุมปทุมทอง
เจ้าเป็นถ้ำอำไพขอให้พี่	เป็นราชสีห์สมสู่เป็นคู่สอง
จะติดตามทรมสงวนนวลละออง	เป็นคู่ครองพิศวาสทุกชาติไป

กลอนบทนี้ให้นัยว่า เต้านมหรือถันเป็นเครื่องช่วยให้ถึงความสุขจากการสัมผัสในอีกรูปแบบหนึ่ง สิทธิแห่งเพศ ความสวย ความสุข หน้าที่ ผู้หญิง ภรรยา มารดา ล้วนเกิดแต่เต้านม และในเวลาเดียวกันเต้านม ก็สามารถเข้าถึงธรรมชาติแห่งชีวิต ขอเพียงเลือกที่จะมองและเข้าใจกระบวนการแห่งจิต จนกระทั่งพัฒนาตัวเองไปสู่ความไม่มี นิมจึงมีคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่เป็นสัญญาณที่ถูกกำหนด แต่มันจะมีหรือไม่มีก็ได้ ลดทอนคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์แต่ประการใด

ภาพ 5 การใช้สรีระร่างกาย (เต้านม) สะท้อนการสื่อสารทางความคิดและการเมืองในสหรัฐอเมริกา (MRG Online, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

เต้านมสัมพันธ์กับประเด็นสาธารณะจำนวนมาก ทั้งเรื่องความงาม ความเป็นเพศหญิงและเพศชาย ชายข้ามเพศ สตรีข้ามเพศ แต่สาเหตุที่นมของผู้ชายไม่ถูกกำกับด้วยศีลธรรมและความเขินอาย ในกรณีของชายข้ามเพศหรือหญิงข้ามเพศก็ไม่ได้รู้สึกถึงความเขินอาย ซึ่งเพศกับนมถูกผสมรวมกันให้รู้สึกถึงความเขินอายอย่างนั้นหรือไม่ แต่ทั้งหมดจากการศึกษาสามารถนำมาเป็นองค์ความรู้จากการศึกษาได้ที่สะท้อนถึงนมในประเด็นต่อไปนี้ (ก) เต้านมกับบทบาทหน้าที่ของความเป็นหญิง เป็นเมียและเป็นแม่เมื่อมีลูก (ข) ความเป็นหญิงเป็นชายกับสิทธิความเสมอภาค (ค) มูลค่าทางเศรษฐกิจรายได้ จากการมีขนาดหรือลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นชัดเจนขึ้น ซึ่งไปสัมพันธ์กับอาชีพ รายได้และการทำนมหรือเสริมนมของสถาบันเสริมความงาม

(ง) ด้านมกับการให้ทั้งในส่วนของคุณค่าตามหลักศาสนาที่มองไปที่ประโยชน์ของการสร้างงาน ทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมแม้ไม่มีนม เป็นการสร้างนิยามเพื่อแสวงหาคุณค่าแท้ตามหลักศาสนา ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพ 6 ด้านมกับคุณค่าทางสังคม

สรุป

ด้านมเป็นเพียงองค์ประกอบของร่างกาย แต่ไม่ใช่องค์ประกอบของชีวิต ขณะที่พระพุทธศาสนามองสรรพสิ่งของร่างกายเป็นเพียงธาตุขันธ์ที่มีการแปรเปลี่ยนไปตามสภาพกาลเวลา เป็นการมองตามหลักเหตุและผล การให้ค่านิยมของด้านมในมิติใดก็ตาม จัดเป็นเพียงปรากฏการณ์หนึ่งที่ผ่านมาแล้วก็ต้องผ่านไป เหมือนการส่งสารผ่านนมในกรณีของคำ ผกา แม้เจตนาของเธอสื่อสารเพื่อเรียกร้องทางการเมืองหรือประเด็นสาธารณะที่ไม่เกี่ยวกับผู้เขียนเอง หรือนมรับจ้างที่เปลื้องเต้าไขมันเขียนรูป เปลื้องผ้าถ่ายนู้ดประท้วงรัฐบาลจีน ประท้วงประธานาธิบดีดอนัลด์ ทรัมป์ เหตุผลเหล่านั้นเป็นเหตุผลที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ซึ่งมีมติพระพุทธศาสนามองว่า เปลี่ยนไปเสมอ-อนิจจัง

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (25 กรกฎาคม 2566). อัปเดต 5 อันดับ 'โรคมะเร็ง' ที่พบมากในคนไทย ปี 2566. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/corporate-moves/health/well-being/1080368>
- กัลยกร แก้วเกียรติคุณ. (2548). *รู้เท่าทันการเมืองเรื่องเต้านม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (10 มีนาคม 2555). ผู้หญิง สตรีนิยม กับการเมืองไทย ตอนทำไมนักสตรีนิยมไทยไม่
พร้อมใจกันไปแสดงความยินดีกับนายกฯ หญิงคนแรก. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2567, จาก
<https://www.thaipbs.or.th/news/content/71668>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 3, 28,
33. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนทรโวหาร (ภู่). (2506). พระอภัยมณี เล่ม 2 ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. พระนคร: คลังวิทยา.
- อรุณวดี รัตนธำรี. (16 มกราคม 2566). การเมืองเรื่องนมแม่ ชนชั้น เงินตรา และแรงกดดันของเหล่าแม่ในรัฐ
ที่ไม่มีทางเลือก. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.the101.world/infant-feeding/>
- อ้ายเต็ง. (ม.ป.ป.). นักรบโบราณ: Muay Thai Ancient Warrior. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2566, จาก
<https://picpost.postjung.com/375334.html>
- Bordo, S. (1993). *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body*. Berkeley, CA:
University of California Press.
- Hartmann, H. I. (1981). *The Unhappy Marriage of Marxism and Feminism: Towards a More
Progressive Union*. In Sargent, L (ed.). *Women and Revolution: A Discussion of the
Unhappy Marriage of Marxism and Feminism*. (pp. 1-41). Boston: South End Press.
- Hesse-Biber, S. (1996). *Am I thin enough yet? The Cult of Thinness and the Commercialization
of Identity*. Oxford: Oxford University Press.
- MGR Online. (10 ธันวาคม 2554). “คำ ผกา” เปลี่ยยนม “ลัมเจ้า”!? กับวิถีแห่ง “ดอกทอง. สืบค้นเมื่อ 15
มกราคม 2566, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9540000157179>
- MGR Online. (18 กรกฎาคม 2559). โจ่งครึม! ผู้หญิงน่ารักวัยแก้ว “นู้ดอล่างฉล่าง” ประท้วง “โดนัลด์
ทรัมป์” ที่คัลิฟลอเนีย. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2559, จาก <https://mgronline.com/around/detail/9590000071414>
- Sullivan, R. (22 June 2017). *Larissa Waters Breastfeeds Her Daughter Alia while Passing a
Motion in the Senate*. Retrieved 15 December 2017, from <https://www.news.com.au/lifestyle/parenting/babies/larissa-waters-breastfeeds-her-daughter-alia-while-passing-a-motion-in-the-senate/news-story/5227f45cd4f1e85c08e4513d911b7c1a>
- Thai PBS. (10 กุมภาพันธ์ 2568). วายร้ายเจียบ “มะเร็ง” ไทยป่วยรายใหม่พุ่ง 1.4 แสนคน. สืบค้นเมื่อ 18
กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/349135>
- The MATTER. (25 กันยายน 2561). เป็นทั้งผู้นำประเทศ และคุณแม่ จาซินดา อาร์เดิร์น นายกฯ นิวซีแลนด์
เป็นผู้นำหญิงคนแรกที่ถูกเชิญเข้าร่วมประชุม UN. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2561, จาก
<https://thematter.co/brief/news-1537862401/60750>

Wongsawangpanich, K. (9 มีนาคม 2560). นม อำนาจรัฐ และสตรีนิยม. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2567,
จาก <https://thematter.co/thinkers/breasts-state-power-and-feminism/19824>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมนุษยวิชาการ

วารสารมนุษยวิชาการเป็นวารสารบริการวิชาการแก่สังคม ภายใต้การบริหารจัดการของ ศูนย์มนุษยวิชาการทางศาสนา วัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ ประกอบด้วย 1) เพื่อให้บริการความรู้เกี่ยวกับ ศาสนพิธีกรรมแก่สังคม 2) เพื่อประกอบพิธีวัฒนธรรมความเชื่อโบราณด้านฤกษ์พิธี/การสู่ขวัญ 3) เพื่อเผยแพร่ องค์ความรู้มานุษยวิทยาด้านบทความทางวิชาการ

สำหรับการจัดทำวารสารวิชาการ ทางศูนย์ฯ ได้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อเผยแพร่ผลงานทาง วิชาการและองค์ความรู้ด้านการวิจัยของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต/นักศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงาน ทั่วไป 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเรียนการสอนและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต/นักศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานทั่วไป 3) เพื่อสร้างความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างบุคลากร หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน

ขอบเขตเนื้อหาที่วารสารเปิดรับ ได้แก่ 1) ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา 2) ด้านรัฐศาสตร์และรัฐ ประศาสนศาสตร์ 3) ด้านศึกษาศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาในรูปแบบการปกปิดชื่อผู้ประเมินและผู้เขียน (Double-blind Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับ พิจารณาต้นฉบับของนักวิจัย นักวิชาการ นักเขียน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงนักวิจัย นักวิชาการและนักเขียนอิสระทั่วไป

วารสารได้กำหนดตีพิมพ์ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากกองบรรณาธิการหรือ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารมนุษยวิชาการ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารมนุษยวิชาการ

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมนุษยวิชาการ

2.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่ง หมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการ

มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น การตั้งสมมติฐานหรือการกำหนดปัญหาที่สมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

2.3 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระให้เห็นคุณค่าของหนังสือ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องกล่าวถึงรายละเอียดของหนังสืออันประกอบด้วยชื่อผู้เขียน จำนวนหน้า ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์และสถานที่พิมพ์ให้ชัดเจน

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

3.1 ต้นฉบับบทความ ต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า โดยระบุหมายเลขหน้าไว้ด้านบนขวา ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและขอบด้านขวา 0.5 นิ้ว การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวธรรมดา ขนาด 14 pt. เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ ภาพ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

3.2 ชื่อเรื่อง ต้องมีภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 20 pt. ตัวหนา) และภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. ตัวหนา) พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3.3 ชื่อผู้เขียน หน่วยงานสังกัดและอีเมล โดยชื่อผู้เขียนต้องระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษตัวหนา ด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ส่วนหน่วยงานสังกัดระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษตัวธรรมดาด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. อีเมลของผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author, E-mail) และอีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author, E-mail) สำหรับติดต่อ ให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ทั้งหมดให้จัดชิดขอบด้านขวา ในกรณีที่ผู้เขียนมากกว่า 1 ราย ให้ใส่ตัวเลขเป็นตัวยก ท้ายชื่อผู้เขียนและชื่อหน่วยงานสังกัดให้ตรงกัน และในกรณีที่บทความเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตรการศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

กรณีผู้เขียนสังกัดเดียวกัน ไม่ต้องใส่เลขยกที่หน่วยงานสังกัด เช่น

สมชาย รักชาติ*¹, สมบัติ มั่งมี², สมพร ประรณนา**³ Somchay Rakchat¹, Sombat Mangmee², Sompon Pratthana³ คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University First Author, E-mail: * Corresponding Author, E-mail: **
--

กรณีผู้เขียนสังกัดต่างกัน ให้ใส่เลขยกแต่ละคนให้ชัดเจน เช่น

สมชาย รักชาติ*¹, สมบัติ มั่งมี**² Somchay Rakchat¹, Sombat Mangmee² คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย¹, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย² Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University¹ Graduate School, Mahamakut Buddhist University² First Author, E-mail: * Corresponding Author, E-mail: **
--

กรณีผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author) และผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) คนเดียวกัน ให้ใส่อีเมลเดียว เช่น

สมชาย รักชาติ*¹, สมบัติ มั่งมี², สมพร ประรณนา³ Somchay Rakchat¹, Sombat Mangmee², Sompon Pratthana³ คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University First/Corresponding Author, E-mail: *
--

3.4 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยประมาณ 200-350 คำ

3.5 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

* First Author หมายถึง ผู้ประพันธ์อันดับแรก ผู้เขียนต้นฉบับ ผู้มีชื่อคนแรกในผลงาน ผู้รับผิดชอบผลงาน ผู้เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย รวมถึงนักศึกษา/นิสิตผู้เป็นเจ้าของงานวิจัย

** Corresponding Author หมายถึง ผู้ประพันธ์บรรณกิจ ผู้ติดต่อประสานงานในการตีพิมพ์บทความและให้คำแนะนำเกี่ยวกับผลงาน ผู้ร่วมศึกษาข้อมูล คัดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ปรับปรุงผลงาน

3.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. หัวข้อรองเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 0.5 นิ้ว (เริ่มพิมพ์ตัวที่ 6) พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. และหัวข้อย่อยใช้ตัวธรรมดา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ทั้งหัวข้อรองและหัวข้อย่อยควรพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์ระหว่างบรรทัด แบบ Before 6 pt.

3.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) สำหรับการวงเล็บภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำควรเป็นตัวใหญ่ เช่น Student-centered Learning (ยกเว้นคำสันธานและคำบุพบท)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับ ดังนี้ (รวมผู้เขียนทั้งหมด ไม่เกิน 5 คน หรือตามจำนวนจริงที่ปรากฏในงานวิจัยฉบับสมบูรณ์)

1. บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย (เช่น ประเภทของการวิจัย เครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล) ผลการวิจัยและองค์ความรู้จากการวิจัย โดยสรุปให้สั้นและกระชับความภายใน 1 ย่อหน้า

2. บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ช่องว่างของความรู้ที่ต้องการทำวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิด เป็นต้น

3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับข้อ

4. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแผนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิก็ได้

6. อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียงตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย (เฉพาะประเด็นที่น่าสนใจ) โดยชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ผ่านมา และชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด พร้อมระบอบองค์ความรู้จากการวิจัย โดยทำแผนภาพหรือตารางประกอบองค์ความรู้จากการวิจัยที่น่าสนใจ

7. สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย และข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) ระบุแหล่งทุน หรือข้อปลื้มเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ เช่น งานชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยฉบับเต็มเรื่องใด

9. เอกสารอ้างอิง (References) ระบุรายการอ้างอิงที่อ้างอิงจริงในเนื้อหาบทความเท่านั้น โดยให้สอดคล้องกับการอ้างอิงแบบระบบนามปี (APA) ตามที่วารสารนี้ประยุกต์ใช้เท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับ ดังนี้ (รวมผู้เขียนทั้งหมด ไม่เกิน 5 คน)

1. บทคัดย่อ (Abstract) ระบุวัตถุประสงค์ของการเขียน เนื้อหาหลักที่นำเสนอในเนื้อหา องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการเขียนบทความ
2. บทนำ (Introduction) ระบุสภาพประเด็นปัญหา การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น ประเด็นหลักที่ต้องการนำเสนอ เป็นต้น
3. เนื้อเรื่อง (Content) ระบุสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับหัวข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงองค์ความรู้ใหม่บนฐานข้อมูลที่ได้นำเสนอมาทั้งหมด โดยทำแผนภาพหรือตารางประกอบองค์ความรู้ใหม่ให้น่าสนใจ
4. สรุป (Conclusion) ระบุเนื้อหาโดยย่อที่กล่าวมาทั้งหมด
5. เอกสารอ้างอิง (References) ระบุรายการอ้างอิงที่อ้างอิงจริงในเนื้อหาบทความเท่านั้น โดยให้สอดคล้องกับการอ้างอิงแบบระบบนามปี (APA) ตามที่วารสารนี้ประยุกต์ใช้เท่านั้น

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ให้เรียงลำดับ ดังนี้

1. บทนำ (Introduction) กล่าวถึงประวัติของผู้เขียนหนังสือในเรื่องที่วิจารณ์โดยย่อ รวมถึงผลงานของที่โดดเด่น รางวัลสำคัญที่เคยได้รับ บทบาทหน้าที่ในสังคม ประวัติหรือที่มาของการหนังสือที่วิจารณ์ ประโยชน์ที่เกิดจากหนังสือเรื่องนี้ การนำไปใช้ประโยชน์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากหนังสือเรื่องนี้ องค์ความรู้ที่เกิดจากหนังสือเล่มนี้ เหตุผลที่เลือกวิจารณ์เรื่องนี้ ความสนใจที่เลือกวิจารณ์เรื่องนี้ เป็นต้น
2. เนื้อหา (Content) สรุปเนื้อหาทั้งหมดของหนังสือตามบทหรือตอนของหนังสือ
3. บทวิจารณ์ (Discussion) วิเคราะห์เนื้อหาแต่ละบทหรือตอนอย่างละเอียด สังเคราะห์เนื้อหาที่เป็นประเด็นสำคัญเข้าด้วยกัน วิพากษ์และตีความเนื้อหาอย่างเป็นธรรม สร้างสรรค์และมีเหตุผลประกอบ เพื่อประเมินคุณค่าของหนังสือในแง่ข้อดี-ข้อเสีย จุดเด่น-จุดด้อยของเนื้อหาภาพรวม
4. สรุป (Conclusion) ประมวลเนื้อหาอีกครั้งให้กระชับ เข้าใจง่าย
5. เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้การส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) หรือระบบนามปี โดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้แต่ง ปีที่จัดพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง ท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่ม ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 16: 282-283)	(พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 16: 256-320)
---	--

2. ผู้แต่ง 1 ราย (ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วิทยานิพนธ์ สัมภาษณ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น) ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่ง แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง (ถ้ามี) เช่น

(วศิน อินทสระ, 2548: 50)

3. ผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสอง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(แสง จันทร์งาม และสุเชาว์ พลอยชุม, 2565: 44)
--

หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น

(เสฐียร โพธิ์นันทะ, 2564: 18; เสฐียรพงศ์ วรรณปก, 2563: 47)
--

4. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งคนแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(สุวิญ รักสัตย์ และคณะ, 2560: 55)

ทั้งนี้ หากเป็นการอ้างอิงด้วยการสรุปความหรือเอกสารที่ไม่มีเลขหน้า ไม่ต้องใส่เลขหน้า เช่น

(สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2562)

(ประเวศ วะสี และบุญยงค์ เกศเทศ, 2566)

(พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ และคณะ, 2560)

(พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2566; พระเมธีวชิรบัณฑิต, 2564)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น

(Cleary, 1993: 4)

2. ถ้ามีผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง 2 ราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น

(Cronbach & Shavelson, 2004: 3)

และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น

(Stcherbatsky, 2003: 4; Cronbach, 1951: 3)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al. ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น

(Green, et al., 1977: 20)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นบริษัทหรือสำนักพิมพ์ให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ให้ใช้ “21 เซ็นจูรี”
2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ใช้ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”
3. กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4.2 เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ตัวอย่าง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka Vol. 1*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ *ชื่อหนังสือ*./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรณีผู้แต่ง 1 ราย (หากเป็นภาคภาษาอังกฤษให้เขียนนามสกุลไว้หน้า ตามด้วยชื่อ) เช่น
วศิน อินทสระ. (2548). *ตรรกศาสตร์พหุศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชรรมดา.
Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.

กรณีผู้แต่ง 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และ” หรือ “and” เป็นคำเชื่อม) เช่น
บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล.(2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory Democracy*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

กรณีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “et al.” ต่อท้ายชื่อผู้แต่งคนแรก) เช่น
สุขุม นวลสกุล และคณะ. (2550). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.

กรณีมีทั้งผู้แต่งและผู้แปลหรือบรรณาธิการ (ให้เขียนชื่อผู้แต่งไว้หน้า ชื่อผู้แปลหรือบรรณาธิการเขียนไว้หลัง ชื่อเรื่อง ตามด้วยวงเล็บว่า (ผู้แปล) หรือ (บรรณาธิการ) สำหรับภาษาไทย และ (tran.) หรือ (ed.) สำหรับภาษาอังกฤษกรณี 1 คน หรือ (trans.) หรือ (eds.) กรณี 2 คนขึ้นไป) เช่น

เจมส์ แอล เครย์ตัน. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (ผู้แปล). ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.

Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Lyotard, J. F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Bennington, G. and Massumi, B. (trans.). Minneapolis: The University of Minnesota Press.

Wittgenstein, L. (1967). *Philosophical Investigations*, 3rd ed. Anscombe, G. E. M. (tran.). Oxford: Basil Blackwell Ltd.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง/เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปรีดี หงส์ สตัน และอัมพร หมาดเด็น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.

Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่),/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์. (บทความที่มี DOI ให้ใส่ DOI ไว้ตอนท้าย)

ตัวอย่าง

สิริพร ครองชีพ และพระสุทธิสารเมธี. (2566). บุรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตในสถานการณ์โควิด-19. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 3 (1), 25-31.

Piaget, J. (1972). Intellectual Evolution from Adolescence to Adulthood. *Human Development*. 15, 1-12. DOI:10.1159/000271225

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม,/เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกวาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science Fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า. (กรณีภาษาอังกฤษที่มีหลายหน้า ให้ใช้คำว่า pp. แทน p.)

ตัวอย่าง

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนธุรกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

Chetchotiros, N. and Yonpam, Ch. (16 May 2019). PPRP Faces Major Coalition Sang. *Bangkok Post*, p. 1.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สุรัชย์ พุดชู และคณะ. (2565). *แนวคิดตรรกศาสตร์ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

องอาจ เขียวงามดี. (2566). *การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

Tyrone, R. (2007). *Effects of Upland Timber Harvest and Road Construction on Headwater Stream Fish Assemblages in a Southeastern Forest*. (Master's Thesis). Texas State University. San Marcos, Texas.

Lim, H. L. (2018). *Contemporary Buddhism: Introduction into Thich Nhat Hanh's Teaching*. (Doctoral Dissertation). Mahidol University. Nakhon Pathom.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์)./ตำแหน่ง./สัมภาษณ์./วันที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

กฤตสุชิน พลเสน. (2566). อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *สัมภาษณ์*. 18 เมษายน.

Interviewee A. (2019). Student at Faculty of Buddhism, MCU. *Interview*. 1 March.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี,/จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (27 กรกฎาคม 2563). *พุทธประวัติ*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2566, จาก <https://www.onab.go.th/th/content/category/detail/id/72/iid/460>

The Open Buddhist University. (24 September 2024). *What is Buddhist Philosophy?* Retrieved 10 October 2024, From <https://buddhistuniversity.net/courses/philosophy#what-is-buddhist-philosophy>

(10) การสัมมนา/ประชุมวิชาการ

ผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./การสัมมนาหรือประชุม./หน่วยงานที่จัด./วันเดือนที่จัด./หน้าที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระครูวรธรรมวิฑูรย์ และคณะ. (2561). เปรียบเทียบหลักอุเบกขาธรรมในพระพุทธศาสนาและหฺวู่-เว่ยในเต๋า. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561 เรื่อง “การวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (The Research on Buddhism for Sustainable Development)*. วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วันที่ 20 มีนาคม. หน้า 119-129.

การให้เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงให้ปฏิบัติ ดังนี้ 1) เรียงตามลำดับพยัญชนะ ก-ฮ หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระตัว 2) หากซ้ำชื่อผู้แต่งให้เรียงตามลำดับ พ.ศ. โดยเรียง พ.ศ. ที่น้อยสุดไว้หน้า ส่วนเอกสารอ้างอิงที่ซ้ำซึ่งเรียงไว้หลัง ให้เขียนเส้นประแทน โดยมีความยาวเท่าย่อหน้า 3) เรียงลำดับเอกสารภาคภาษาไทยก่อน จากนั้นจึงเป็นภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียงตามอักษร A-Z หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระ และหากชื่อผู้แต่งที่ซ้ำกันให้เรียงตามลำดับ ค.ศ. จากนั้นน้อยไปหามากเหมือนภาคภาษาไทย

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

โกนิญฐ์ ศรีทอง. (2558). *การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาชุมชน*. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จรรยา รัตนกาล. (2556). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสามบัณฑิต อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. รายงานการวิจัย.

- กองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ปกเกล้า.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *โลกทัศน์ชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปณฺโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุทยานแห่งชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500 เล่ม 12*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 12*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก*. หน้า 1-90.
- Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.
- Boo, E. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*, Vol. 1 and 2. Washington, D.C.: World Wildlife Fund.
- Boo, E. (1991). Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington, D.C.: Island Press.
- Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Keown, D. (1995). *Are There "Human Right" in Buddhism*. London: University of London.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*. 6 (5), 25-28.
- Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.
- Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

5. การส่งบทความต้นฉบับ

5.1 การเตรียมเอกสารต้นฉบับประกอบด้วย

1. ต้นฉบับที่เป็นไฟล์ *.doc ของ Microsoft Word โปรดดูรายละเอียดที่ระบุในรูปแบบข้างต้น
2. กรอกรูปแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ (ใบสมัคร) ให้ถูกต้องและชัดเจน

5.2 การจัดส่งต้นฉบับ

ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ “วารสารมนุษยวิชาการ” ตามลิงก์ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jah> หากผู้เขียนยังไม่มีบัญชีของระบบ ThaiJO ต้องลงทะเบียน (Register) ในระบบวารสารก่อน จากนั้นเข้าสู่ระบบ (Login) เพื่อส่งบทความต้นฉบับและแนบไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์มาให้เรียบร้อย (หรือกรอกใบสมัครทาง Google Form)

6. การพิจารณาบทความเบื้องต้นของกองบรรณาธิการ

บทความต้นฉบับต้องจัดในรูปแบบไฟล์ *.doc ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 8-15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้นใน 2 ด้าน คือ 1) ความถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร 2) ขอบข่ายเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจะส่งกลับไปให้ผู้เขียนแก้ไข ถ้าผ่าน จะเข้าสู่การพิจารณาลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลอย่างไร จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบต่อไป

7. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้พิจารณาลั่นกรองบทความมีความเห็นว่า ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยยึดข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่บทความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และรูปแบบของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หากบทความใดได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยเสียงข้างมากให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์จากวารสาร (เฉพาะผู้แจ้งความประสงค์ไว้)

8. อัตราค่าตีพิมพ์บทความ

วารสารยังไม่กำหนดค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ (ส่งบทความฟรี)

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์
วารสารมนุษยวิชาการ

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ประเภทบทความ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความทบทวนวรรณกรรม

ชื่อบทความ (ภาษาไทย)

(English)

ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) *บทความวิจัย ไม่เกิน 4 ท่าน, บทความประเภทอื่น ไม่เกิน 2 ท่าน*

1.

2.

3.

4.

หน่วยงานและที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

..... โทรศัพท์ E-mail LINE ID.....

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ โดยยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณา ตรวจสอบต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร และขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่วารสารมนุษยวิชาการ ในกรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

ลงชื่อ.....ผู้เขียน

(.....)

บทความวิจัย

ชื่อบทความภาษาไทย (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)*¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม**³ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)¹,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)²,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)³ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)¹,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)²,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)³

First Author, E-mail:(อีเมลของผู้ประพันธ์อันดับแรก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)*

Corresponding Author, E-mail:(อีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)**

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 300 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

(Before 6 pt.)

คำสำคัญ (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

(Before 6 pt.)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 300 คำ).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

(Before 6 pt.)

Keywords (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

(Before 6 pt.)

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt.)

1..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

2.....

3.....

ระเบียบวิธีวิจัย (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

ผลการวิจัย (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

อภิปรายผล (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

องค์ความรู้จากการวิจัย (16 pt.) (พร้อมภาพไดอะแกรมประกอบเนื้อหา)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (References) (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.) อย่างน้อย 10 รายการ

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

บทความวิชาการ

ชื่อบทความภาษาไทย (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)*¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม**³ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)¹,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)²,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)³ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)¹,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)²,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)³

First Author, E-mail:(อีเมลของผู้ประพันธ์อันดับแรก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)*

Corresponding Author, E-mail:(อีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)**

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 300 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

คำสำคัญ (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 300 คำ).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

Keywords (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (16 pt.) (พร้อมภาพไดอะแกรมประกอบเนื้อหา)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.) อย่างน้อย 10 รายการ

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)*¹, ผู้เขียนร่วม**²ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม²ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)¹,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาไทยขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)²,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)¹,ชื่อหน่วยงานย่อย, หน่วยงานหลัก (ภาษาอังกฤษขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)²,

First Author, E-mail:(อีเมลของผู้ประพันธ์อันดับแรก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)*

Corresponding Author, E-mail:(อีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)**

เว้น 1 บรรทัด

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

ภาพหน้าปกหนังสือ

เว้น 1 บรรทัด

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

บทวิจารณ์ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.) อย่างน้อย 5 รายการ

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

วัตถุประสงค์ของศูนย์มนุษยวิทยาการทางศาสนา

- 1) เพื่อให้บริการความรู้เกี่ยวกับศาสนพิธีกรรมแก่สังคม
- 2) เพื่อประกอบพิธีวัฒนธรรมความเชื่อโบราณด้านฤกษ์พิธี/การสู่ขวัญ
- 3) เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้มานุษยวิทยาด้านบทความทางวิชาการ

